

14496

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

α. Σ

β. Λ

γ. Λ

δ. Σ

ε. Λ

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η πρώτη παράγραφος συνδέεται με τη δεύτερη με την επανάληψη της λέξης-κλειδί «ενσυναίσθηση». Με τον τρόπο αυτόν διασφαλίζεται η συνοχή των δύο παραγράφων του κειμένου, καθώς στον πρόλογο αναφέρεται η λέξη αυτή και στη δεύτερη παράγραφο προσδιορίζεται και επεξηγείται. Η νοηματική διασύνδεση ανάμεσα στις δύο παραγράφους στη βάση της ενσυναίσθησης γίνεται ακόμη πιο στενή με το ερώτημα που τίθεται στο τέλος της πρώτης παραγράφου και δίνει το έναυσμα για τη μετάβαση στην επόμενη παράγραφο και την προσέγγιση – διασαφήνιση της έννοιας.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ενδεικτικά :

1. προτρεπτική υποτακτική (Ας μπούμε...)
2. α΄ πληθυντικό πρόσωπο (έχουμε αντοχές για το παιδί μας /σίγουρα μας δίνει τη δυνατότητα να έρθουμε λίγο πιο κοντά κ.α) συλλογική ευθύνη- αμεσότητα.

14496

3. ερωτήσεις (πχ. 4η παράγραφος-Είμαστε, όμως, ενσυναισθητικοί απέναντι στους ηλικιωμένους;) -ευαισθητοποίηση, αφύπνιση.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πρόβλημα ηλικιωμένου ζευγαριού: η μοναξιά, η έλλειψη επικοινωνίας με τα παιδιά τους, η αποξένωση από τους οικείους και τους γείτονες (τηλεφωνική επικοινωνία, αποστάσεις), η αίσθηση ότι δεν αναζητά κανείς την επαφή και επικοινωνία μαζί τους (τεκμηριωμένα με αναφορές στο κείμενο).

Ενδεικτικά συναισθήματα :

- λύπη, μελαγχολία, στενοχώρια, συμπόνια γιατί το ζευγάρι βιώνει την αποξένωση από τους οικείους του.
- κατανόηση, γιατί ο καθένας μπορεί να βρεθεί στη θέση τους.
- ικανοποίηση/ ανακούφιση στο τέλος του αποσπάσματος, γιατί η επίσκεψη του νεαρού χαροποίησε τον ηλικιωμένο κ. Βασίλη και άλλαξε το «βαρύ» κλίμα στο σπίτι τους.

αηιμπινίσις

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

14496-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

α. Σ

β. Λ

γ. Λ

δ. Σ

ε. Λ

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η πρώτη παράγραφος συνδέεται με τη δεύτερη με την επανάληψη της λέξης-κλειδί «ενσυναίσθηση». Με τον τρόπο αυτόν διασφαλίζεται η συνοχή των δύο παραγράφων του κειμένου, καθώς στον πρόλογο αναφέρεται η λέξη αυτή και στη δεύτερη παράγραφο προσδιορίζεται και επεξηγείται. Η νοηματική διασύνδεση ανάμεσα στις δύο παραγράφους στη βάση της ενσυναίσθησης γίνεται ακόμη πιο στενή με το ερώτημα που τίθεται στο τέλος της πρώτης παραγράφου και δίνει το έναυσμα για τη μετάβαση στην επόμενη παράγραφο και την προσέγγιση – διασαφήνιση της έννοιας.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ενδεικτικά :

1. προτρεπτική υποτακτική (Ας μπούμε...)
2. α΄ πληθυντικό πρόσωπο (έχουμε αντοχές για το παιδί μας /σίγουρα μας δίνει τη δυνατότητα να έρθουμε λίγο πιο κοντά κ.α) συλλογική ευθύνη- αμεσότητα.

14496-Λύση

3. ερωτήσεις (πχ. 4η παράγραφος-Είμαστε, όμως, ενσυναισθητικοί απέναντι στους ηλικιωμένους;) -ευαισθητοποίηση, αφύπνιση.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πρόβλημα ηλικιωμένου ζευγαριού: η μοναξιά, η έλλειψη επικοινωνίας με τα παιδιά τους, η αποξένωση από τους οικείους και τους γείτονες (τηλεφωνική επικοινωνία, αποστάσεις), η αίσθηση ότι δεν αναζητά κανείς την επαφή και επικοινωνία μαζί τους (τεκμηριωμένα με αναφορές στο κείμενο).

Ενδεικτικά συναισθήματα :

- λύπη, μελαγχολία, στενοχώρια, συμπόνια γιατί το ζευγάρι βιώνει την αποξένωση από τους οικείους του.
- κατανόηση, γιατί ο καθένας μπορεί να βρεθεί στη θέση τους.
- ικανοποίηση/ ανακούφιση στο τέλος του αποσπάσματος, γιατί η επίσκεψη του νεαρού χαροποίησε τον ηλικιωμένο κ. Βασίλη και άλλαξε το «βαρύ» κλίμα στο σπίτι τους.

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1

Ο έρωτας είναι προπάντων επαλήθευση της μοναξιάς μας

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα άρθρου του Γιώργου Γιαννούση, το οποίο δημοσιεύθηκε την 1η Μαρτίου του 2021 στον ιστότοπο <https://www.psychologynow.gr/arthritis-psychologias>.

Ο έρωτας μπορεί να σε στείλει στα ουράνια, αλλά και στα τάρταρα, είναι δηλαδή αναγεννητικός, αλλά και απογοητευτικός ταυτόχρονα. Μπορεί να πάρει τόσες μορφές, όσες είναι και οι εκφάνσεις της ζωής. Μπορεί να μείνει ανεκπλήρωτος ή να εκπληρωθεί, να γιγαντωθεί ή και να ξεχαστεί ως φλόγα που έσβησε. Μπορεί να είναι στιγμιαίος, αλλά και διαρκής, μπορεί να μας κάνει γενναίους, αλλά και δειλούς, μπορεί να αναδείξει την καλύτερη ή και τη χειρότερη πλευρά του εαυτού μας.

Το μόνο σίγουρο είναι πως η ζωή κινείται διαρκώς από την δύναμή του και δίχως αυτόν θα ήταν υπαρξιακά κενή. Ο έρωτας είναι μια χοάνη¹ αντιθέσεων που δημιουργούν μια διαρκή κίνηση προς τα μπρος. Παραμένει ζωντανός, όσο τρέφεται από την ορμή της αλλαγής που φέρει μέσα του. Η αλλαγή είναι το μυστικό για να μην πεθάνει ο έρωτας και η αλλαγή θέλει δύο ανεξάρτητους συντρόφους, που ο ένας θα σέβεται και θα διαφυλάττει την αυτονομία του άλλου.

Ο έρωτας στις μέρες μας ακολουθεί συνήθως τις επιταγές της αγοράς, δηλαδή της ροπής προς την κατανάλωση που χαρακτηρίζει τον σύγχρονο άνθρωπο. Η καταναλωτική συνείδηση του ανθρώπου έχει καταφέρει ούτως ή άλλως να σαρώσει πολλές από τις ψυχικές του διεργασίες και να κλείσει μέσα της τον ρυθμό των διαπροσωπικών σχέσεων. Η αποπροσωποποίηση του έρωτα² είναι κατά κάποιον τρόπο το σύμβολο της εποχής μας, ενώ παράλληλα οι εμπορευματοποιημένες μορφές του έρωτα υποτάσσουν το πρόσωπο στις επιταγές της «αγοράς» και το υποβαθμίζουν στην κοινοτυπία της.

Ο έρωτας όμως γεννιέται στο σταυροδρόμι των προσωπικών μας επιδιώξεων για αλλαγές, μας βρίσκει εκεί που μεγαλώνει η εσωτερική ανάγκη να αλλάξουμε φάση ζωής και να ορίσουμε διαφορετικά τα νοήματά της.

¹ Σημείο συγχώνευσης διαφορετικών πραγμάτων ή καταστάσεων

² Η αφαίρεση του προσωπικού χαρακτήρα από τον έρωτα

14506

Ας πούμε για πρώτη φορά στη ζωή του ανθρώπου -εκεί κάπου κοντά στην εφηβεία- ο έρωτας φαντάζει ως το μαγικό εισιτήριο για τον κόσμο των ενηλίκων, εκεί όπου φαντάζεται ο έφηβος πως θα «διοικεί» τον εαυτό του, δίχως περιορισμούς και απαγορεύσεις. Γι' αυτό και είναι τόσο ισχυρά τα συναισθήματα που έχουν οι ερωτευμένοι, επειδή συνδέονται με την πορεία προς την ολοκλήρωση και την αυτοπραγμάτωση.

Χρειάζεται επομένως να κατανοούμε πως ο έρωτας λειτουργεί σαν μια υπενθύμιση όσων διαρκώς αναζητούμε στον εαυτό μας κι όσων αλλαγών έχουμε χρέος να κάνουμε στο διάβα της ζωής μας. Έρχεται δηλαδή να μας ανοίξει τα μάτια στην αλήθεια του εαυτού μας και των σχέσεων που συνάπτουμε κι όχι να μας καθηλώσει στην υποκειμενικότητα των επιθυμιών μας.

Ο έρωτας έχει μέσα του τη δύναμη της ζωής και συστατικά της ύπαρξής μας. Είναι η προσωποποίηση της εσωτερικής πάλης των αντιθέτων που συνθέτουν το ψηφιδωτό του ανθρώπινου ψυχισμού. Ο έρωτας μέσα από την υποταγή του «εγώ» στον άλλο υποδεικνύει την αδυναμία του ανθρώπου και επαληθεύει την μοναξιά του, δηλαδή το χρέος να πορευτεί με αυτοσυνειδησία προς την αυτοπραγμάτωση.

Κείμενο 2

[Των είκοσί μου χρονώ θύμηση μ' ευφραίνεις]

Στο ποίημα ο εξηνταεπτάχρονος Κωστής Παλαμάς (1859-1943) ξαναθυμάται τα είκοσί του χρόνια και απευθύνεται στον εαυτό του.

Των είκοσί μου χρονώ θύμηση μ' ευφραίνεις³.

Κοιμάται η χώρα, κ' η εξοχή, γιορτή. Και να πηγαίνεις,
πρωϊνός περπατητής με την καρδιά στα χείλη.

Γλύκα. Το αμπέλι θησαυρός με το χρυσό σταφύλι.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Χορός το βήμα σου, ανασταίνει κ' η αύρα που ανασαίνεις,
νεράκι πίνεις, και είν' αρχή ζωής μακαρισμένης⁴.

Αναγαλλιάζει ο Αύγουστος μέσ' στις δροσιές του Απρίλη,
Όλα είν' ωραία, για το τραγούδι και για το κοντύλι⁵.

³ ευφραίνω = προξενώ σε κάποιον πολλή ευχαρίστηση ή χαρά

⁴ μακαρισμένης = ευτυχισμένης, ευλογημένης

⁵ κοντύλι (το) = είδος γραφίδας που χρησιμοποιούσαν παλαιότερα

Και από το σπίτι να περνάς της πολυαγαπημένης
με τα κλειστά παράθυρα, κ' εσύ να περιμένεις,
τον ήλιο σα να ξύπνησες να ιδής που θ' ανατείλη,
ν' ανοίξει ένα παράθυρο, των ουρανόων η πύλη.

27.1.1926

ΘΕΜΑΤΑ**ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)****1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)**

Να χαρακτηρίσεις τις προτάσεις που ακολουθούν με την ένδειξη ΣΩΣΤΟ (Σ) ή ΛΑΘΟΣ (Λ), αξιολογώντας αν ανταποκρίνονται στο νόημα του Κειμένου 1.

- α. Ο έρωτας είναι πολυπρόσωπος και πάντοτε ανεκπλήρωτος.
- β. Η αλλαγή ερωτικών συντρόφων είναι το μυστικό, για να μην πεθάνει ο έρωτας.
- γ. Οι εμπορευματοποιημένες μορφές του έρωτα καταργούν την πρωτοτυπία της ανθρώπινης προσωπικότητας.
- δ. Ο έρωτας προάγει την αυτογνωσία μας.
- ε. Ο έρωτας αποδεικνύει τη μοναξιά του ανθρώπου, δηλαδή την αποτυχημένη πορεία του προς την αυτοπραγμάτωση.

Μονάδες 10**2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)**

Να περιγράψεις με συντομία τον τρόπο με τον οποίο επιτυγχάνεται η συνοχή του λόγου και η σύνδεση των νοημάτων στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10**3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)**

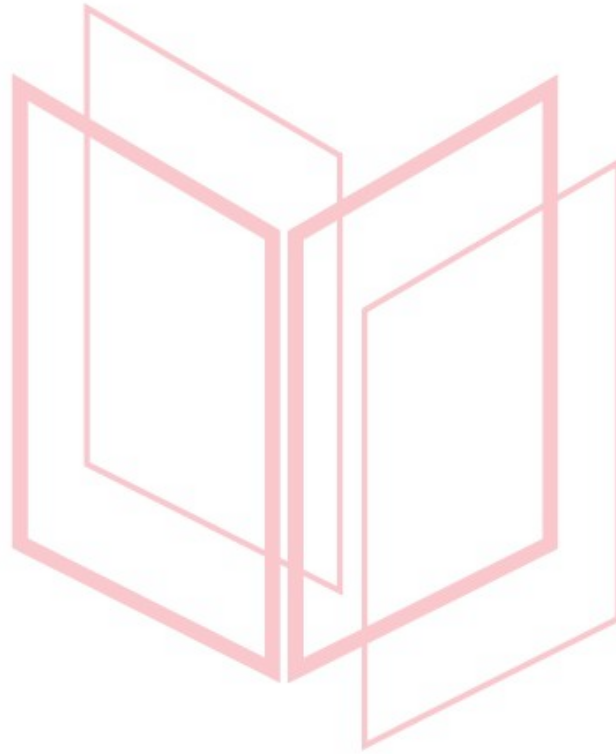
Στις υπογραμμισμένες φράσεις του Κειμένου 1 η χρήση της γλώσσας είναι μεταφορική/συνυποδηλωτική ή αναφορική/δηλωτική (μονάδες 5); Να ξαναγράψεις τις φράσεις με την αντίθετη χρήση από αυτήν που επεσήμανες προσέχοντας ώστε να μην αλλοιωθεί το νόημα (μονάδες 10).

Μονάδες 15**ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)**

14506

Ποια συναισθηματική κατάσταση προκαλεί στο ποιητικό υποκείμενο η θύμηση της νιότης του στο Κείμενο 2 και γιατί; Συμφωνείς ή διαφωνείς με αυτή του την αντίδραση; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

αθιμπινίσις

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

14506-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

α. Λ

β. Λ

γ. Σ

δ. Σ

ε. Λ

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην πρώτη παράγραφο του κειμένου 1 η συνοχή του λόγου επιτυγχάνεται με:

- Διαρθρωτικές λέξεις, που δηλώνουν: Επεξήγηση (δηλαδή), επίδοση (αλλά και), σύγκριση (τόσες... όσες), διάζευξη και αντίθεση (ή να..., ή να...), διάζευξη και προσθήκη (ή και...)
- Επανάληψη (6 φορές η λέξη μπορεί)
- Τα αντιθετικά ζεύγη των επιθέτων και άλλων φράσεων που χαρακτηρίζουν τα αποτελέσματα του έρωτα.

Η νοηματική σύνδεση επιτυγχάνεται επειδή η παράγραφος έχει ως κέντρο τον έρωτα και οι παραπάνω λέξεις και εκφραστικοί τρόποι δηλώνουν την πολυδιάστατη επίδρασή του στους

14506-Λύση

ανθρώπους. Η επανάληψη, ειδικά, του ρήματος «μπορεί» ενισχύει τη σύνδεση των νοημάτων στην παράγραφο αναδεικνύοντας τις δυνατότητες και τις επιδράσεις του έρωτα.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

- Ο έρωτας μπορεί να σε στείλει στα ουράνια: μεταφορική/συνυποδηλωτική χρήση.

Αναφορική/Δηλωτική χρήση: Ο έρωτας μπορεί να σε κάνει πολύ ευτυχισμένο/η

- Παραμένει ζωντανός: μεταφορική/συνυποδηλωτική χρήση.

Αναφορική/Δηλωτική χρήση: Διατηρείται.

- Ο έρωτας όμως γεννιέται στο σταυροδρόμι των προσωπικών μας επιδιώξεων: μεταφορική/συνυποδηλωτική χρήση.

Αναφορική/Δηλωτική χρήση: Ο έρωτας δημιουργείται, όταν επιδιώκουμε.

- Ο έρωτας φαντάζει ως το μαγικό εισιτήριο για τον κόσμο των ενηλίκων: μεταφορική/συνυποδηλωτική χρήση.

Αναφορική/Δηλωτική χρήση: Νομίζουμε ότι, όταν ερωτευόμαστε, γινόμαστε ενήλικες.

- ο έρωτας λειτουργεί σαν μια υπενθύμιση: μεταφορική/συνυποδηλωτική χρήση.

Αναφορική/Δηλωτική χρήση: Όταν είμαστε ερωτευμένοι, θυμόμαστε.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε διαπίστωση από τους/τις μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Η θύμηση της νιότης ξυπνά ευχάριστα συναισθήματα στο ποιητικό υποκείμενο (*μ' ευφραίνεις, με την καρδιά στα χείλη, γλύκα*). Αναπολεί με χαρά την ηλικία των είκοσι ετών, ηλικία γεμάτη ενέργεια (*Χορός το βήμα σου, ανασταίνει κ' η αύρα που ανασαίνεις, νεράκι πίνεις, και είν' αρχή ζωής μακαρισμένης*), αρχή μιας ευτυχισμένης ζωής, με θετική αύρα και διάθεση. Το στοιχείο που φαίνεται ότι νοηματοδοτεί τη ζωή του στη νεανική ηλικία και τροφοδοτεί γλυκά την ανάμνηση είναι ο έρωτας (*Και από το σπίτι να περνάς της πολυαγαπημένης*). Στην τρίτη στροφή του ποιήματος αποτυπώνεται η διασύνδεση έρωτα

14506-Λύση

και νιότης, φαίνεται ότι ο έρωτας είναι η δύναμη που προσδιορίζει τη συμπεριφορά του και τον τρόπο που βλέπει τον κόσμο, τον κάνει να χαίρεται τις ομορφιές της φύσης και τη γλύκα της νιότης και της ζωής και να θεωρεί την ανταπόκριση της αγαπημένης του ως φως και πηγή της μεγαλύτερης ευτυχίας.

Ανάλογα με τον βαθμό πρόσληψης και συναισθηματικής ανταπόκρισης του κειμένου, αλλά και τον παραστατικό τους κύκλο οι μαθητές/τριες μπορούν να εκφράσουν τη συμφωνία ή τη διαφωνία τους με την αντίδραση του ποιητικού υποκειμένου. Ειδικότερα, μπορούν να τη θεωρήσουν υπερβολική και ρομαντική για τα δεδομένα της εποχής μας ή να συμφωνήσουν με την αναγεννητική δύναμη του έρωτα και τη γλυκιά ανάμνηση της νιότης.

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1**[Οι σημαντικοί άλλοι]**

Το παρακάτω κείμενο συνιστά απόσπασμα από την πτυχιακή εργασία του Γιώργου Στάμου, με θέμα την «Αντικοινωνική συμπεριφορά των εφήβων: Μορφές – Αίτια – Πρόληψη - Αντιμετώπιση» (2006), ελαφρώς διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Ο βαθμός σπουδαιότητας μιας ομάδας στην κοινωνικοποίηση των εφήβων καθορίζεται κυρίως με κριτήριο την κοινωνική στήριξη που τους παρέχει. Η κοινωνική στήριξη αναφέρεται στην αποδοχή, το ενδιαφέρον και τη βοήθεια που προσφέρονται στους εφήβους, που είναι αναγκαία για τη δημιουργία θετικής αυτοεικόνας και την αύξηση της αυτοεκτίμησής τους, ώστε να μπορέσουν να αναπτυχθούν φυσιολογικά, με ασφάλεια και αυτοπεποίθηση και να δομήσουν φυσιολογικές διαπροσωπικές κοινωνικές σχέσεις. Όσοι προσφέρουν στους εφήβους ικανοποιητική κοινωνική στήριξη περιγράφονται με τον όρο «σημαντικοί άλλοι». Για τους εφήβους εντάσσονται στην κατηγορία των «σημαντικών άλλων» οι γονείς, οι εκπαιδευτικοί και οι συνομήλικοι.

Οι γονείς με την αγάπη, προστασία και λοιπά οικογενειακά χαρακτηριστικά παίζουν σοβαρό κοινωνικοποιητικό ρόλο. Αν όμως αποτύχουν στο ρόλο αυτό, οι έφηβοι δυσκολεύονται να διαμορφώσουν θετική αυτοεικόνα και να αναπτύξουν εποικοδομητικές διαπροσωπικές σχέσεις. Αν, μάλιστα, βιώσουν απόρριψη, παραμέληση και εχθρότητα από τους γονείς αυξάνονται οι πιθανότητες να εκδηλώσουν ποικίλες ψυχοπαθολογικές διαταραχές, με πιθανό επακόλουθο την αντικοινωνική συμπεριφορά.

Ο ρόλος της στήριξης των εφήβων από τους εκπαιδευτικούς είναι επίσης σημαντικός και αναπληρώνει συχνά τα κενά στις σχέσεις του εφήβου με την οικογένειά του. Όταν ο εκπαιδευτικός αποδέχεται τον έφηβο μαθητή, κατανοεί τα προβλήματά του, τον ενθαρρύνει να ανακαλύψει από μόνος του τις δυνατότητές του, να θέσει τους στόχους του, να πάρει κάποιες αποφάσεις και να κατευθύνει τη ζωή του, τότε συμβάλλει στη βελτίωση του επιπέδου της αυτοεκτίμησής του, στη σχολική επιτυχία, αλλά και τον βοηθάει στην αντιμετώπιση των προβλημάτων του.

Όσον αφορά τη στήριξη από τους συνομήλικους, έχει αποδειχθεί θετική συσχέτιση ανάμεσα στην κοινωνική στήριξη από τους συνομήλικους και στο ψυχολογικό ευ ζην¹ των

---

¹ ενν. τη βελτίωση της ψυχολογίας των εφήβων

14507

εφήβων. Οι υποστηρικτικές σχέσεις μεταξύ των εφήβων συνδέονται με υψηλότερη αυτοεκτίμηση, θετικότερες αυτοαντιλήψεις, χαμηλότερα επίπεδα κατάθλιψης και καλύτερη προσαρμογή στο σχολικό περιβάλλον. Έρευνες έχουν αποκαλύψει ότι κάποια από τα παιδιά που μεγαλώνουν σε δυσμενές περιβάλλον, σε περιβάλλον φτώχειας, απόρριψης, κακοποίησης ή αδιαφορίας από τους γονείς, κατορθώνουν να προχωρήσουν ομαλά προς την ενηλικίωση, βοηθούμενα από τις καλές διαπροσωπικές σχέσεις με τους συνομηλίκους τους. Άλλες φορές όμως η ένταξη ενός εφήβου σε ομάδες συνομηλίκων, που εκδηλώνουν παραβατική ή επιθετική συμπεριφορά και κάνουν χρήση ναρκωτικών ουσιών, σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με την ανάπτυξη αντικοινωνικής συμπεριφοράς.

Αλλά τελικά ποιοι είναι οι πιο «σημαντικοί άλλοι» για τους εφήβους; Το ερώτημα είναι δύσκολο να απαντηθεί, αλλά μεγαλύτερη σημασία έχει η κατανόηση ότι όσο περισσότεροι υποστηρικτικοί παράγοντες συνυπάρχουν, τόσο μειώνονται οι πιθανότητες ανάπτυξης κατάλληλου υποστρώματος για εμφάνιση προβλημάτων συμπεριφοράς.

Κείμενο 2

Ο γάτος Κρου

Στο κείμενο παρουσιάζεται η ζωή και η λαχτάρα του ορφανού γάτου Κρου. Ανήκει στην ποιητική συλλογή του Νίκου Δήμου (1935-) Το βιβλίο των γάτων (1^η έκδοση 1977, 6^η έκδοση 2017).

Οι άλλοι λένε μιάο,
νιάου, ρνιάρρ,
αυτός κάνει μόνο: «κρου».

Έναν ήχο σαν λυγμό, σαν κρώξιμο
μοναχικού πουλιού.

Είναι μοναχικός.

Θύμα της κακής αγάπης.

-Ωραία τα γατάκια μικρά, μα, σαν μεγαλώσουν...

Έτσι ο Κρου έμεινε ορφανός.

Οι άλλοι ζητιανεύουν φαΐ

αυτός, σπίτι.

14507

Μπαίνει αθόρυβα, κρύβεται
κι όταν πλησιάζεις κάνει πως δεν υπάρχει.
«Δεν υπάρχω-δεν υπάρχω», λέει μέσα του
και κλείνει σφιχτά τα μάτια, να μην τον δεις.
Να μείνει στο σπίτι.
Στο σπίτι.

Είδα το Χαμένο Παράδεισο,
ένιωσα τη Νوستαλγία του Γυρισμού
στην αγωνία του Κρου
κάτω από τον καναπέ,
στην κραυγή του Κρου
όταν τον διώχνουν,
στη λαχτάρα του Κρου
όταν κοιτάει
το σπίτι.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιες είναι οι θετικές συνέπειες από τη στήριξη των «σημαντικών άλλων» για τους εφήβους σύμφωνα με το Κείμενο 1; (50-60 λέξεις).

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εξηγήσεις με συντομία πώς οι δύο υποθετικοί λόγοι στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 συμβάλλουν στην οργάνωση του λόγου και στην επιχειρηματολογία του συγγραφέα.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Σε πολλές περιπτώσεις στο Κείμενο 1 χρησιμοποιούνται όροι με πρώτο συνθετικό το «αυτο». Να εντοπίσεις τρεις τέτοιες λέξεις (μονάδες 3), τη σημασία που τούς προσδίδει αυτό το συνθετικό (μονάδες 6) και την επίδραση που έχει στον αναγνώστη η συχνή χρήση

14507

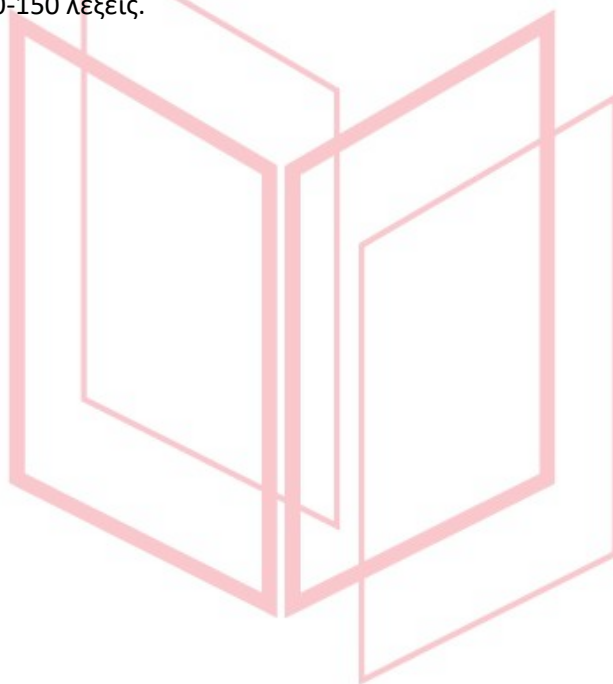
ανάλογων λέξεων. (μονάδες 6)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 αποτυπώνεται μια κατάσταση που χαρακτηρίζει τον γάτο Κρου. Ποια είναι αυτή, πού οφείλεται και ποιες σκέψεις ή συναισθήματα σου δημιουργεί; Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

αθημπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

14507-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Οι θετικές συνέπειες από τη στήριξη των «σημαντικών άλλων» για τους εφήβους, σύμφωνα με το Κείμενο 1:

- Η δημιουργία θετικής αυτοεικόνας και η αύξηση της αυτοεκτίμησής τους, ώστε να μπορέσουν να αναπτυχθούν φυσιολογικά και να δομήσουν φυσιολογικές διαπροσωπικές κοινωνικές σχέσεις
- Η στήριξη της οικογένειας: η ψυχική ισορροπία και η υγιής κοινωνική συμπεριφορά
- Η υποστήριξη των εκπαιδευτικών: α) η αναπλήρωση των κενών στις σχέσεις των εφήβων με την οικογένειά τους, β) η ενθάρρυνση της ανακάλυψης των δυνατοτήτων τους, της στοχοθεσίας, της λήψης αποφάσεων, η βελτίωση του επιπέδου της αυτοεκτίμησής τους, η σχολική επιτυχία, η αντιμετώπιση των προβλημάτων τους
- Η στήριξη των συνομηλίκων τους: το ψυχολογικό ευ ζην των εφήβων, η υψηλή αυτοεκτίμηση, οι θετικότερες αυτοαντιλήψεις, τα χαμηλότερα επίπεδα κατάθλιψης και η καλύτερη προσαρμογή στο σχολικό περιβάλλον.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας μετά την αρχική διατύπωση της θέσης του επιστρατεύει δύο υποθετικούς λόγους. Ο πρώτος βρίσκεται στο χωρίο: «Αν όμως αποτύχουν στο ρόλο αυτό, οι έφηβοι δυσκολεύονται να διαμορφώσουν θετική αυτοεικόνα και να αναπτύξουν εποικοδομητικές διαπροσωπικές σχέσεις.» και ο δεύτερος στο αμέσως επόμενο χωρίο: «Αν, μάλιστα, βιώσουν απόρριψη, παραμέληση και εχθρότητα από τους

14507-Λύση

γονείς, αυξάνονται οι πιθανότητες να εκδηλώσουν ποικίλες ψυχοπαθολογικές διαταραχές, με πιθανό επακόλουθο την αντικοινωνική συμπεριφορά.» Οι υποθετικοί λόγοι εμπεριέχουν τα νοήματα που συνιστούν τις λεπτομέρειες/σχόλια της παραγράφου και βοηθούν στην οργάνωση του λόγου και της επιχειρηματολογίας. Τα επιχειρήματα που διατυπώνονται με τους υποθετικούς λόγους δηλώνουν πιθανές περιπτώσεις δυσχερειών στην ανάπτυξη των εφήβων στην περίπτωση που δεν εισπράττουν την αγάπη και προστασία των γονέων. Επομένως, με αυτό τον τρόπο ο λόγος στην παράγραφο αποκτά συνοχή και αποδεικτική ισχύ.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

- *Αυτοεικόνας, αυτοεκτίμησης, αυτοπεποίθηση, αυτοαντιλήψεις.*
- Το πρώτο συνθετικό «αυτο» στις παραπάνω λέξεις προσδίδει έμφαση στον εαυτό και στις διαδικασίες και τα χαρακτηριστικά που συνδέονται με αυτόν.
- Η συχνή χρήση των παραπάνω λέξεων οδηγεί τον αναγνώστη να αντιληφθεί τη σημασία που έχει η θεώρηση του εαυτού και το χτίσιμο της αυτοεικόνας από τους ανθρώπους κατά τη νεαρή τους ηλικία.

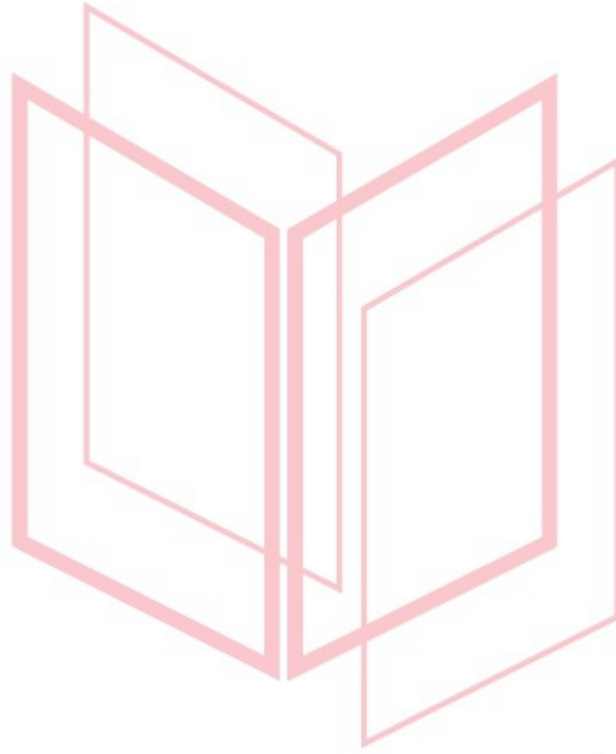
ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε διαπίστωση από τους/τις μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Ο γάτος Κρου είναι κυριευμένος από τη θλίψη, τη νοσταλγία και την επιθυμία να έχει ένα σπίτι με κάθε κόστος, ακόμη και «σβήνοντας» την παρουσία του, καταργώντας τον εαυτό του. Η λαχτάρα του οφείλεται στο ότι είναι μοναχικός και ορφανός, διωγμένος από το σπίτι όπου μεγάλωσε. Αυτό του το παράπονο δηλώνει και η φωνή του που του δίνει και το όνομά του. Οι μαθητές/τριες μπορούν να απομονώσουν λέξεις ή φράσεις του κειμένου που παραδειγματικά αποδεικνύουν τις παραπάνω διαπιστώσεις (*Έναν ήχο σαν λυγμό, Είναι μοναχικός, έμεινε ορφανός, Οι άλλοι ζητιανεύουν φαΐ αυτός, σπίτι, κι όταν πλησιάζεις κάνει πως δεν υπάρχει ... Να μείνει στο σπίτι, Είδα το Χαμένο Παράδεισο, ένιωσα τη Νοσταλγία του Γυρισμού στην αγωνία του Κρου ... στην κραυγή του Κρου ... στη λαχτάρα του Κρου όταν κοιτάει το σπίτι κ.λπ.*)

14507-Λύση

Ακολουθως, οι μαθητές/τριες εκφράζουν τις σκέψεις ή/και τα συναισθήματά τους, ενώ μπορούν να σχολιάσουν και τη διάσταση του συμβόλου που αποκτά ο ορφανός και έκπτωτος από το κοινωνικό σύνολο γάτος Κρου.

αηιμπινίσις

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1

Τα όρια ως αγάπη για τους εφήβους

Το παρακάτω κείμενο είναι διαδικτυακό άρθρο της Αγγελικής Μπολουδάκη, Κοινωνικής Λειτουργού, που αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα: enallaktikidراسi.com.

Οι έφηβοι χρειάζονται όρια, τα οποία θα αποτελέσουν προστατευτικά πλαίσια για εκείνους. Η περίοδος της εφηβείας μοιάζει με άγνωστη διαδρομή. Όσο έχουν κοντά τους ένα χάρτη, τόσο πιο εύκολα θα την διανύσουν. Καθετί, που δεν είναι χαρτογραφημένο, θα αποτελέσει πρόκληση με οδυνηρές επιπτώσεις για τους ίδιους, αλλά και για τους γονείς.

Για παράδειγμα, οι έφηβοι χρειάζεται να γνωρίζουν τις ώρες που θα πρέπει να επιστρέψουν στο σπίτι. Ακόμα κι αν υπάρξουν παραβιάσεις από κείνους, είναι αναγκαίο να γνωρίζουν ότι οι γονείς τους έχουν βάλει ένα πλαίσιο, αλλιώς θα δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις ώστε να συγκρουστούν μαζί τους και να δημιουργήσουν το δικό τους πλαίσιο, που θα βασίζεται βέβαια σε μια επιλογή της αρέσκειάς τους. Η περίοδος της εφηβείας είναι μια δύσβατη περιοχή για τους εφήβους εξαιτίας των συγκρούσεων που τους ταλανίζουν. Έχουν ανάγκη περισσότερο από ποτέ γονείς που να διακρίνονται από συνέπεια και σταθερότητα, για να αναπτύξουν και εκείνοι τις σταθερές τους αξίες.[...]

Τα όρια που θέτουν οι γονείς εισάγουν τον έφηβο στην πραγματικότητα και τον προσγειώνουν ομαλά σε αυτήν. Ένας νέος άνθρωπος είναι σε επαφή με τα όνειρά του και συνδέεται με την υλοποίησή τους, αν βιώσει ότι η πραγματικότητά του, που την αποτελούν αρχικά οι γονείς του και στη συνέχεια ο υπόλοιπος κόσμος, τον αποδέχεται, αλλά χρειάζεται και εκείνος να την αποδεχτεί και να σεβαστεί τον δικό του ρόλο σε αυτήν. Οι ματαιώσεις, δηλαδή, που δοκιμάζει από γονείς με σταθερή και συνεπή συμπεριφορά, με την έννοια πως δεν μπορεί να τα έχει όλα στη ζωή του ή να κάνει τα πάντα στον κόσμο του, τον εισάγουν στην έννοια ενός ηθικού νόμου που θα είναι αυτονόητο ότι θα τον ακολουθήσει, όχι για τους άλλους αλλά γιατί χάρη σε αυτόν η δική του ζωή θα είναι καλύτερη.

14508

Οι γονείς δεν πρέπει να ικανοποιούν όλες τις ανάγκες του εφήβου, γιατί με αυτόν τον τρόπο τον εισάγουν σε μια ψευδαίσθηση ότι όλες οι επιθυμίες πρέπει να ικανοποιούνται αυτόματα. Έτσι βέβαια δε βιώνει τη ματαίωση που θα τη συναντήσει στη ζωή του και, εάν δεν έχει αναμετρηθεί με αυτήν σε μια περίοδο της ζωής του, που οι σημαντικοί άνθρωποι της ζωής του θα είναι δίπλα του να τον στηρίξουν συναισθηματικά, μπαίνει απροετοίμαστος σε μια ψυχική πραγματικότητα, που οι συγκυρίες που θα τύχουν στο δρόμο του θα τον βρουν ευάλωτο και εύθραυστο και θα καταφύγει σε ψευδαισθήσεις, για να λυτρωθεί.

Ο έφηβος χρειάζεται όρια. Όσο κι αν δυσανασχετεί κι αν αντιδρά στο άκουσμα τους. Οτιδήποτε παρέχει ασφάλεια είναι αποδεκτό για εκείνον και το έχει ανάγκη, για να φτιάξει το δικό του χάρτη ως ενήλικας, που θα πρέπει να μην είναι κενός, αλλά να έχει σημεία από τους γονείς του, στα οποία θα πορευτεί, για να χαράξει τον δικό του δρόμο.

Κείμενο 2

Γράμματα απ' το μέτωπο

Το ποίημα είναι του Γιάννη Ρίτσου (1909-1990) και ανήκει στη συλλογή Πυραμίδες (1935: Ποιήματα. 1930-1942, τ. Α', Κέδρος, Αθήνα 1979, σ. 150.

Μάνα, τον ήλιο εδώ σκεπάζουν ίσκιοι
κι αναπαμό ποτέ η καρδιά δε βρίσκει ένα
οι αυγές κ' οι νύχτες μας γυρνούν·
φριχτές πεντάλφες γράφουν στο σκοτάδι
σήματα, που τον κίνδυνο μηνούν,
πύρινα φίδια από τα βάθη του Άδη.
Ζούμε στ' αμπριά¹ θαμμένοι, διπλωμένοι
κ' έξω απ' την τρύπα ο θάνατος περμένει.
Μας έπνιξαν το φως και τη χαρά,
στεγνώσαν την ψυχή μας και το σώμα,
μα κάτι μέσα μας κυλά βουερά
και ξέσπασμα δε βρήκε κάπου ακόμα.
Φουσκώνουν της ζωής μας τα πελάη·
σ' όλες τις φλέβες μου, αίμα μου, κυλάει

¹ Χαρακώματα, καταφύγια

της Μαριγώς το φλογερό φιλί...
(θέλω να πω, μητέρα μου, για κείνο
το φιλί της που μου 'δωσε δειλή
προτού από την πατρίδα μας μακρύνω).
Η κάθε μου ίνα τη χαρά φωνάζει,
μα ο πόλεμος τη νιότη μου σκεπάζει
και με ασάλι αναμμένο με κεντά·
όμως μέσα η καρδιά μου δε λυγίζει.
Μητέρα, εδώ, στο θάνατο κοντά,
πρωτόμαθα το πόσο η ζωή αξίζει.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50-60 λέξεις να καταγράψεις τους λόγους για τους οποίους τα όρια είναι απαραίτητα στην εφηβική ηλικία, όπως παρουσιάζονται από την αρθρογράφο στην τρίτη και στην τέταρτη παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η αρθρογράφος του Κειμένου 1 χρησιμοποιεί τη μέθοδο της αναλογίας στην πρώτη παράγραφο, ενώ ξεκινά τη δεύτερη παράγραφο με ένα παράδειγμα. Γιατί, κατά τη γνώμη σου, επέλεξε τους συγκεκριμένους τρόπους στην ανάπτυξη των παραγράφων;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Η περίοδος της εφηβείας είναι μια δύσβατη περιοχή...» (2^η παράγραφος),

«Οτιδήποτε παρέχει ασφάλεια είναι αποδεκτό για εκείνον και το έχει ανάγκη, για να φτιάξει το δικό του χάρτη ως ενήλικας, που θα πρέπει να μην είναι κενός, αλλά να έχει

14508

σημεία από τους γονείς του, στα οποία θα πορευτεί, για να χαράξει τον δικό του δρόμο.»
(5^η παράγραφος)

Στις παραπάνω υπογραμμισμένες φράσεις του Κειμένου 1 η χρήση της γλώσσας είναι μεταφορική/συνυποδηλωτική ή κυριολεκτική/δηλωτική; (μονάδες 6) Να ξαναγράψεις τις φράσεις με την αντίθετη χρήση από αυτήν που επεσήμανες παραπάνω προσέχοντας ώστε να μην αλλοιωθεί το νόημά τους. (μονάδες 9)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιο είναι το κυρίαρχο συναίσθημα του ποιητικού υποκειμένου στο Κείμενο 2 και πού αποδίδεται; (μονάδες 10) Πιστεύεις ότι είναι δικαιολογημένο; (μονάδες 5) Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε ένα κείμενο 100 - 150 λέξεων.

Μονάδες 15

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

14508-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τα όρια είναι απαραίτητα στη ζωή του εφήβου γιατί :

- τον τοποθετούν στην πραγματικότητα, που σημαίνει ότι αποδέχεται και σέβεται τους κανόνες του οικείου και ευρύτερου περιβάλλοντος, ώστε να γίνει και εκείνος αποδεκτός ,
- αποκτά έναν ηθικό κώδικα που θα κάνει την ζωή του ποιοτικότερη,
- αν δεν υπάρξουν όρια από τους γονείς του στην ικανοποίηση των επιθυμιών του, θα βιώσει την απόρριψη στην ζωή του, θα κλονιστεί συναισθηματικά και θα καταφύγει σε ψευδαισθήσεις.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η επιλογή της αρθρογράφου να οργανώσει τον λόγο της στην πρώτη παράγραφο του κειμένου 1 με αναλογία στοχεύει στο:

- να διαφωτίσει τον αναγνώστη για τις δυσκολίες της νεότητας, παραβάλλοντάς τη μεταφορικά με μια άγνωστη διαδρομή που χρειάζεται «χαρτογράφηση»,
- να κάνει πιο εύληπτο το περιεχόμενο προσδίδοντας στον λόγο παραστατικότητα και αφορμή για κριτικό στοχασμό.

Η χρήση του παραδείγματος στη δεύτερη παράγραφο έχει στόχο:

- να επεξηγήσει την γενικόλογη και ασαφή έννοια του «χάρτη» που τέθηκε στην πρώτη παράγραφο,

14508-Λύση

- να γίνει πιο σαφής και κατανοητή στον αναγνώστη η ανάγκη καθορισμού των ορίων.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Η χρήση της γλώσσας είναι μεταφορική/συνυποδηλωτική

- δύσβατη περιοχή : δύσκολη ηλικιακή φάση
- για να φτιάξει το δικό του χάρτη : να δημιουργήσει τις δικές του αρχές
- για να χαράξει τον δικό του δρόμο: να προσδιορίσει την πορεία του

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

- Το κυρίαρχο συναίσθημα του ποιητικού υποκειμένου είναι η δίψα για ζωή, καθώς βιώνει την ακραία και οριακή εμπειρία του πολέμου. Όλο το ποίημα έχει έντονο εξομολογητικό χαρακτήρα, καθώς πρόκειται ουσιαστικά για μια επιστολή του ποιητικού υποκειμένου προς τη μητέρα του. Σε αυτή την εξομολόγησή του νιώθει την ανάγκη να τονίσει πως, παρά τις τραγικές συνθήκες στις οποίες ζει, η λαχτάρα για ζωή παραμένει ακλόνητη και ανυποχώρητη στις κάθε είδους σωματικές και ψυχικές κακουχίες, ενώ στηρίγματά του στον εσωτερικό του αγώνα είναι η μητέρα του και η αγαπημένη του. Τέλος, επισημαίνει πως την αξία της ζωής την συνειδητοποιεί ο άνθρωπος, όταν βρίσκεται κοντά στον θάνατο.
- Το συναίσθημα του ποιητικού υποκειμένου δικαιολογείται, καθώς ο κάθε άνθρωπος, όταν βιώνει ακραίες και φρικτές καταστάσεις, αναλογίζεται το δώρο της ζωής. Τότε κάνει την αυτοκριτική του, αναλογίζεται τα λάθη του και εκτιμά ό,τι έχασε.

Κείμενο 1

Η αυτοεκτίμηση του παιδιού

Κείμενο της Παναγιώτας Κυπραίου, ψυχοθεραπεύτριας και Συντονίστριας Σχολών Γονέων. Αντλήθηκε από την ιστοσελίδα www.psychotherapieia.net.gr στις 27.9.2021.

Αυτοεκτίμηση είναι η αξία που δίνουμε στον εαυτό μας, η γνώση και αίσθηση που έχουμε για όλα όσα θεωρούμε ότι είμαστε. Καλή αυτοεκτίμηση σημαίνει ότι έχεις μια υγιή εικόνα για τον εαυτό σου, μια ήρεμη αίσθηση ότι αξίζεις, ότι είσαι ικανός, μοναδικός, ότι σε αγαπάνε και νιώθεις γενικά ικανοποιημένος με τον εαυτό σου.

Η καλή αυτοεκτίμηση είναι η προστασία του παιδιού απέναντι στις προκλήσεις της ζωής. Τα παιδιά που γνωρίζουν τις δυνατότητες και τις αδυναμίες τους και νιώθουν καλά με τον εαυτό τους, έχουν γενικά μεγαλύτερη ευκολία να διαχειριστούν συγκρούσεις και να αντισταθούν σε αρνητικές επιρροές. Συνήθως χαμογελούν πιο εύκολα, απολαμβάνουν τη ζωή, έχουν ρεαλισμό και αισιοδοξία. Αντίθετα, τα παιδιά με χαμηλή αυτοεκτίμηση έχουν την τάση να βιώνουν τις προκλήσεις με μεγάλο άγχος και απογοήτευση και δυσκολεύονται να βρουν λύσεις στα προβλήματα. Μπορεί να σκέφτονται π.χ. «Δεν είμαι καλός» ή «Δεν μπορώ να κάνω τίποτα σωστά», οπότε γίνονται παθητικά, αποσύρονται ή παθαίνουν κατάθλιψη. Όταν αντιμετωπίζουν μια νέα πρόκληση μπορεί να σκέφτονται αμέσως «Δεν μπορώ».

Η αυτοεκτίμηση είναι πολύ σημαντικό στοιχείο για μια επιτυχημένη και χαρούμενη ζωή. Ένα άτομο μπορεί να έχει εξυπνάδα και ταλέντο αλλά λόγω χαμηλής αυτοεκτίμησης να μην πετυχαίνει τους στόχους του στην επαγγελματική ή προσωπική του ζωή.

Η αυτοεκτίμηση αρχίζει να αναπτύσσεται πολύ νωρίς στη νηπιακή ηλικία και συνεχίζει να διαμορφώνεται μέχρι την ενηλικίωση. Από νωρίς το παιδί έχει την εμπειρία της επιτυχίας μετά από προσπάθεια και επιμονή. Καθώς προσπαθεί, αποτυγχάνει, ξαναπροσπαθεί, αποτυγχάνει ξανά και τελικά τα καταφέρνει, διαμορφώνει ιδέες για τις ικανότητές του. Ταυτόχρονα, δημιουργεί μια άποψη για τον εαυτό του με βάση τις αλληλεπιδράσεις που έχει με άλλους ανθρώπους. Γι' αυτό η συμμετοχή του γονιού είναι θεμελιώδης στο να βοηθήσει το παιδί να διαμορφώσει μια σωστή και υγιή αντίληψη για τον εαυτό του. Οι γονείς μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη υγιούς αυτοεκτίμησης, δείχνοντας ενθάρρυνση και ικανοποίηση σε πολλούς τομείς. Καλό είναι να μην εστιάζουν σε έναν συγκεκριμένο τομέα, π.χ. στο να τα πάει καλά σε ένα τεστ ορθογραφίας, γιατί έτσι

14509

το παιδί μπορεί να συνδέσει την προσωπική του αξία με το βαθμό του τεστ.

Τα πρώτα χρόνια της ζωής του παιδιού είναι καθοριστικά, για να χτίσει την αυτοεκτίμησή του. Οι γονείς δεν μπορούν φυσικά να ελέγξουν όλα όσα βλέπει, ακούει ή σκέφτεται το παιδί, που ίσως επηρεάσουν την εικόνα που θα σχηματίσει για τον εαυτό του. Μπορούν όμως να κάνουν αρκετά πράγματα. Οι γονείς είναι οι πρώτοι και πιο σημαντικοί παιδαγωγοί, οπότε έχουν τη μεγαλύτερη επιρροή στη διαμόρφωση της αυτοεκτίμησης του παιδιού. Μπορούν να φτιάξουν ένα «αποθεματικό αυτοεκτίμησης», όπου το παιδί θα αποθηκεύει πολλά θετικά πράγματα για τον εαυτό του. Στα επόμενα χρόνια αυτό το αποθεματικό θα αντισταθμίσει τις αρνητικές εμπειρίες που αναπόφευκτα θα έχει. Οι σχέσεις που θα αναπτύξει το παιδί με άλλα μέλη της οικογένειας, με δασκάλους, φίλους και άλλους ενήλικους θα επηρεάσουν φυσικά την αυτοεκτίμησή του περαιτέρω.

Κείμενο 2

Εφηβεία

Το ποίημα είναι του Ηλία Σιμόπουλου (1913-2015) και αντλήθηκε από την ιστοσελίδα http://filologikes.maties.blogspot.com/2016/08/blog-post_16.html.

Τι όμορφο που ήτανε
το παραμύθι της άνοιξης
τα κυριακάτικα πρωινά
με τις καμπάνες του 'Αη-Σπυρίδωνα
σα μιαν εξαίσια μουσική συναυλία –
όταν ανεβαίναμε

τα μαρμάρινα σκαλοπάτια

όταν κατεβαίναμε

τους κήπους με τις τριανταφυλλίες
όταν δεν υπήρχε χτες

ούτε σήμερα

ούτε αύριο

παρά μονάχα τα ηλιοκαμένα μας σώματα

με τα πλατιά στέρνα, τα γερά μπράτσα

τα εφηβικά μας όνειρα

που δεν υποψιάζονταν τα δόντια της φθοράς

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

αξιολόγησης

ο δίχως σύνορα ουρανός
κι ο στρατηλάτης άνεμος
που 'φερνε τα μηνύματα
μιας άνοιξης αιώνιας

Τι όμορφο που ήτανε
το παραμύθι της άνοιξης!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια η συμβολή των γονέων στην οικοδόμηση της αυτοεκτίμησης των παιδιών τους, σύμφωνα με το κείμενο 1; (50-60 λέξεις).

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στο Κείμενο 1 η συγγραφέας χρησιμοποιεί για την οργάνωση της δεύτερης παραγράφου την αιτιολόγηση και την αντίθεση. Να εντοπίσεις τα σχετικά χωρία (μονάδες 6) και να δικαιολογήσεις γιατί, κατά τη γνώμη σου, επιλέγει τους συγκεκριμένους τρόπους. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Όταν αντιμετωπίζουν μια νέα πρόκληση μπορεί να σκέφτονται αμέσως «Δεν μπορώ». [...] Καλό είναι να μην εστιάζουν σε έναν συγκεκριμένο τομέα, π.χ. στο να τα πάει καλά σε ένα τεστ ορθογραφίας, γιατί έτσι το παιδί μπορεί να συνδέσει την προσωπική του αξία με το βαθμό του τεστ.»

Στα παραπάνω υπογραμμισμένα σημεία επιλέγεται ένα ύφος που ταιριάζει στον προφορικό ή τον γραπτό λόγο; (μονάδες 3) Τι επιτυγχάνεται με την επιλογή αυτή; (μονάδες 6) Να μετασχηματίσεις εκφραστικά ή και συντακτικά τα σημεία αυτά, ώστε πλέον να παραπέμπουν σε πιο σοβαρό ύφος, αν το θεωρείς προφορικό, ή το αντίστροφο.(μονάδες 6)

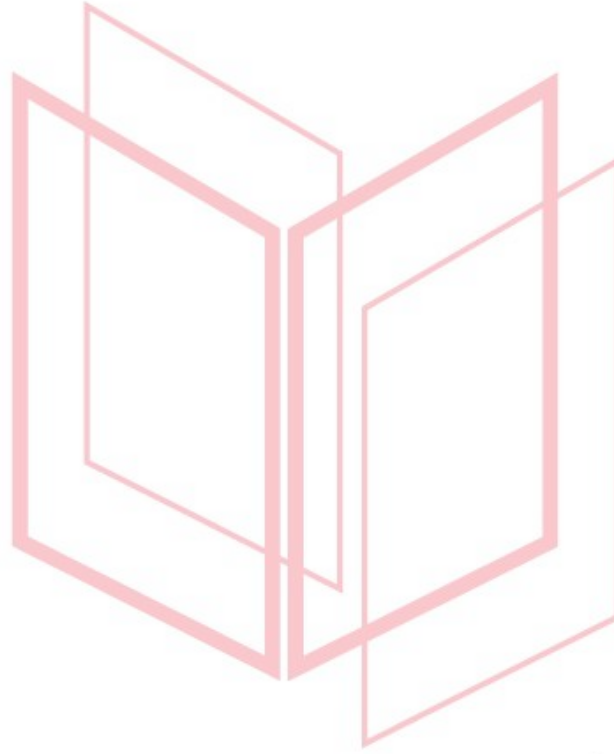
Μονάδες 15

14509

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να διερωτηθείς για τον τρόπο με τον οποίο στο κείμενο 2 αποτυπώνεται ποιητικά η εφηβεία. Συμφωνείς ή διαφωνείς με τις απόψεις του ποιητικού υποκειμένου και γιατί; (100-150 λέξεις)

Μονάδες 15

αηιμπινίσις

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

14509-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η απάντηση των μαθητών/τριών θα βασιστεί στα ακόλουθα στοιχεία του κειμένου:

- ο η συμμετοχή του γονιού είναι θεμελιώδης στο να βοηθήσει το παιδί να διαμορφώσει μια σωστή και υγιή αντίληψη για τον εαυτό του
- ο Οι γονείς μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη υγιούς αυτοεκτίμησης, δείχνοντας ενθάρρυνση και ικανοποίηση σε πολλούς τομείς. Καλό είναι να μην εστιάζουν σε έναν συγκεκριμένο τομέα, π.χ. στο να τα πάει καλά σε ένα τεστ ορθογραφίας, γιατί έτσι το παιδί μπορεί να συνδέσει την προσωπική του αξία με το βαθμό του τεστ.
- ο Οι γονείς είναι οι πρώτοι και πιο σημαντικοί παιδαγωγοί, οπότε έχουν τη μεγαλύτερη επιρροή στη διαμόρφωση της αυτοεκτίμησης του παιδιού.
- ο Μπορούν να φτιάξουν ένα «αποθεματικό αυτοεκτίμησης», όπου το παιδί θα αποθηκεύει πολλά θετικά πράγματα για τον εαυτό του. Στα επόμενα χρόνια αυτό το αποθεματικό θα αντισταθμίσει τις αρνητικές εμπειρίες που αναπόφευκτα θα έχει.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Αιτιολόγηση: Η καλή αυτοεκτίμηση είναι η προστασία του παιδιού απέναντι στις προκλήσεις της ζωής. Τα παιδιά που γνωρίζουν τις δυνατότητες και τις αδυναμίες τους και νιώθουν καλά με τον εαυτό τους, έχουν γενικά μεγαλύτερη ευκολία να διαχειριστούν συγκρούσεις και να αντισταθούν σε αρνητικές επιρροές. Συνήθως χαμογελούν πιο εύκολα,

14509-Λύση

απολαμβάνουν τη ζωή, έχουν ρεαλισμό και αισιοδοξία: το χωρίο «Τα παιδιά... και αισιοδοξία» αιτιολογεί τη θεματική περίοδο «Η καλή αυτοεκτίμηση... προκλήσεις της ζωής». Ελλείπει η λέξη/φράση «διότι» ή «Αυτό συμβαίνει διότι». Στόχος της συγγραφέα είναι να στηρίξει με επιχειρήματα τη θέση «Η καλή αυτοεκτίμηση είναι η προστασία του παιδιού απέναντι στις προκλήσεις της ζωής» και να αποδείξει την αλήθεια της.

Αντίθεση: «...Αντίθετα, τα παιδιά με χαμηλή αυτοεκτίμηση έχουν την τάση να βιώνουν τις προκλήσεις με μεγάλο άγχος και απογοήτευση και δυσκολεύονται να βρουν λύσεις στα προβλήματα. Μπορεί να σκέφτονται π.χ. «Δεν είμαι καλός» ή «Δεν μπορώ να κάνω τίποτα σωστά», οπότε γίνονται παθητικά, αποσύρονται ή παθαίνουν κατάθλιψη. Όταν αντιμετωπίζουν μια νέα πρόκληση μπορεί να σκέφτονται αμέσως «Δεν μπορώ»: Η συγγραφέας αντιπαραθέτει τα παιδιά με καλή αυτοεκτίμηση και τις συμπεριφορές τους με αυτά που έχουν χαμηλή αυτοεκτίμηση και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Η αντίθεση καθίσταται εμφανής από τη χρήση του επιρρήματος «αντίθετα». Στόχος της είναι να συμπληρώσει και να ενισχύσει την αιτιολόγηση που προηγήθηκε. Με τη σύγκριση ισχυροποιείται ο προβληματισμός του δέκτη, διότι του δίνεται το ερέθισμα να συσχετίσει καταστάσεις και συμπεριφορές με το ζητούμενο, που είναι η καλή (θετική) αυτοεκτίμηση του παιδιού.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Και στις δύο περιπτώσεις το ύφος είναι προφορικό και απλό εξασφαλίζοντας την αμεσότητα και μεγαλύτερη πειστικότητα του λόγου, διότι πρόκειται για φράσεις που θα έλεγε ή θα σκεφτόταν το παιδί ή οι γονείς στην καθημερινότητα και όχι η καλλιεργημένη ενήλικη συντάκτης ενός άρθρου.

Μετασηματισμός των αποσπασμάτων:

να σκέφτονται αμέσως «Δεν μπορώ»: να σκέφτονται αμέσως ότι αδυνατούν να πετύχουν.

στο να τα πάει καλά: στο να επιτύχει.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

14509-Λύση

Οποιαδήποτε διαπίστωση από τους/τις μαθητές/τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Στο λογοτεχνικό κείμενο η εφηβεία αποτυπώνεται ως «παραμύθι της άνοιξης», ως ανάμνηση στιγμών της Κυριακής στην εκκλησία του Αγίου Σπυρίδωνα, όταν οι έφηβοι ανέβαιναν τα σκαλοπάτια ή κατέβαιναν στον κήπο της εκκλησίας με τους ήχους από τις καμπάνες να μοιάζουν με συναυλία στα αυτιά τους, καταργώντας τον χρόνο και έχοντας ως μόνη πραγματικότητα τα γερά τους κορμιά, τα όνειρά τους και την αθώα και ουτοπική πίστη τους σε μια αιώνια νιότη, χωρίς να υποψιάζονται τη φθορά (το παραμύθι της άνοιξης, με τις καμπάνες... σε μιαν εξάισια μουσική συναυλία, όταν δεν υπήρχε χτες... μιας άνοιξης αιώνιας).

Για το δεύτερο σκέλος της απάντησης οι μαθητές μπορούν να απαντήσουν βιωματικά ή/και διαπιστωτικά, εντοπίζοντας ομοιότητες και διαφορές με τον τρόπο που βλέπει την εφηβεία ο ποιητής, παραθέτοντας τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους και αιτιολογώντας τη θέση τους βασιζόμενοι σε σημεία του ποιήματος που τους άγγιξαν συναισθηματικά ή όχι.

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1

Η αυτοεκτίμηση του παιδιού

Κείμενο της Παναγιώτας Κυπραίου, ψυχοθεραπεύτριας και Συντονίστριας Σχολών Γονέων. Αντλήθηκε από την ιστοσελίδα www.psychotherapieia.net.gr.

Αυτοεκτίμηση είναι η αξία που δίνουμε στον εαυτό μας, η γνώση και αίσθηση που έχουμε για όλα όσα θεωρούμε ότι είμαστε. Καλή αυτοεκτίμηση σημαίνει ότι έχεις μια υγιή εικόνα για τον εαυτό σου, μια ήρεμη αίσθηση ότι αξίζεις, ότι είσαι ικανός, μοναδικός, ότι σε αγαπάνε και νιώθεις γενικά ικανοποιημένος με τον εαυτό σου.

Η καλή αυτοεκτίμηση είναι η προστασία του παιδιού απέναντι στις προκλήσεις της ζωής. Τα παιδιά που γνωρίζουν τις δυνατότητες και τις αδυναμίες τους και νιώθουν καλά με τον εαυτό τους, έχουν γενικά μεγαλύτερη ευκολία να διαχειριστούν συγκρούσεις και να αντισταθούν σε αρνητικές επιρροές. Συνήθως χαμογελούν πιο εύκολα, απολαμβάνουν τη ζωή, έχουν ρεαλισμό και αισιοδοξία. Αντίθετα, τα παιδιά με χαμηλή αυτοεκτίμηση έχουν την τάση να βιώνουν τις προκλήσεις με μεγάλο άγχος και απογοήτευση και δυσκολεύονται να βρουν λύσεις στα προβλήματα. Μπορεί να σκέφτονται π.χ. «Δεν είμαι καλός» ή «Δεν μπορώ να κάνω τίποτα σωστά», οπότε γίνονται παθητικά, αποσύρονται ή παθαίνουν κατάθλιψη. Όταν αντιμετωπίζουν μια νέα πρόκληση μπορεί να σκέφτονται αμέσως «Δεν μπορώ».

Η αυτοεκτίμηση είναι πολύ σημαντικό στοιχείο για μια επιτυχημένη και χαρούμενη ζωή. Ένα άτομο μπορεί να έχει εξυπνάδα και ταλέντο αλλά λόγω χαμηλής αυτοεκτίμησης να μην πετυχαίνει τους στόχους του στην επαγγελματική ή προσωπική του ζωή.

Η αυτοεκτίμηση αρχίζει να αναπτύσσεται πολύ νωρίς στη νηπιακή ηλικία και συνεχίζει να διαμορφώνεται μέχρι την ενηλικίωση. Από νωρίς το παιδί έχει την εμπειρία της επιτυχίας μετά από προσπάθεια και επιμονή. Καθώς προσπαθεί, αποτυγχάνει, ξαναπροσπαθεί, αποτυγχάνει ξανά και τελικά τα καταφέρνει, διαμορφώνει ιδέες για τις ικανότητές του. Ταυτόχρονα, δημιουργεί μια άποψη για τον εαυτό του με βάση τις αλληλεπιδράσεις που έχει με άλλους ανθρώπους. Γι' αυτό η συμμετοχή του γονιού είναι

14510

θεμελιώδης στο να βοηθήσει το παιδί να διαμορφώσει μια σωστή και υγιή αντίληψη για τον εαυτό του. Οι γονείς μπορούν να συμβάλλουν στην ανάπτυξη υγιούς αυτοεκτίμησης, δείχνοντας ενθάρρυνση και ικανοποίηση σε πολλούς τομείς. Καλό είναι να μην εστιάζουν σε έναν συγκεκριμένο τομέα, π.χ. στο να τα πάει καλά σε ένα τεστ ορθογραφίας, γιατί έτσι το παιδί μπορεί να συνδέσει την προσωπική του αξία με το βαθμό του τεστ.

Τα πρώτα χρόνια της ζωής του παιδιού είναι καθοριστικά, για να χτίσει την αυτοεκτίμησή του. Οι γονείς δεν μπορούν φυσικά να ελέγξουν όλα όσα βλέπει, ακούει ή σκέφτεται το παιδί, που ίσως επηρεάσουν την εικόνα που θα σχηματίσει για τον εαυτό του. Μπορούν όμως να κάνουν αρκετά πράγματα. Οι γονείς είναι οι πρώτοι και πιο σημαντικοί παιδαγωγοί, οπότε έχουν τη μεγαλύτερη επιρροή στη διαμόρφωση της αυτοεκτίμησης του παιδιού. Μπορούν να φτιάξουν ένα «αποθεματικό αυτοεκτίμησης», όπου το παιδί θα αποθηκεύει πολλά θετικά πράγματα για τον εαυτό του. Στα επόμενα χρόνια αυτό το αποθεματικό θα αντισταθμίσει τις αρνητικές εμπειρίες που αναπόφευκτα θα έχει. Οι σχέσεις που θα αναπτύξει το παιδί με άλλα μέλη της οικογένειας, με δασκάλους, φίλους και άλλους ενήλικους θα επηρεάσουν φυσικά την αυτοεκτίμησή του περαιτέρω.

Κείμενο 2

Ελεγείο¹ πάνω στον τάφο ενός μικρού αγωνιστή

Το ποίημα του Νικηφόρου Βρεττάκου (1912-1991) ανήκει στην ποιητική συλλογή «Η παραμυθένια πολιτεία» (1947), στην οποία ο ποιητής υμνεί τους αγώνες των Ελλήνων για την εθνική τους ανεξαρτησία. Αντλήθηκε από το βιβλίο: Τα ποιήματα, τ. 1, Τρία Φύλλα, Αθήνα 1981, σ. 141-142

Πάνω στο χώμα το δικό σου λέμε τ' όνομά μας.

Πάνω στο χώμα το δικό σου σχεδιάζουμε τους κήπους και τις πολιτείες μας.

Πάνω στο χώμα σου Είμαστε. Έχουμε πατρίδα.

Έχω κρατήσει μέσα μου την τουφεκιά σου.

Γυρίζει μέσα μου ο φαρμακερός ήχος του πολυβόλου.

Θυμάμαι την καρδιά σου που άνοιξε κι έρχονται στο μυαλό μου

κάτι εκατόφυλλα τριαντάφυλλα

που μοιάζουνε σαν ομιλία του απείρου προς τον άνθρωπο.

Έτσι μας μίλησε η καρδιά σου.

Κι είδαμε πως ο κόσμος είναι μεγαλύτερος

---

¹Θρηνητικό ποίημα

14510

κι έγινε μεγαλύτερος για να χωρά η αγάπη.

Το πρώτο σου παιχνίδι, Εσύ.

Το πρώτο σου αλογάκι, Εσύ.

Έπαιξες τη φωτιά. Έπαιξες το Χριστό.

Έπαιξες τον Αϊ Γιώργη και το Διγενή.

Έπαιξες τους δείχτες του ρολογιού που κατεβαίνουν απ' τα μεσάνυχτα.

Έπαιξες τη φωνή της ελπίδας εκεί που δεν υπήρχε φωνή.

Η πλατεία ήταν έρημη. Η πατρίδα είχε φύγει.

Ήταν καιρός! Δε βάσταξε η καρδιά σου περισσότερο!

Ν' ακούς κάτω απ' τη στέγη σου τ' ανθρώπινα μπουμπουνητά της Ευρώπης!

Άναψες κάτω απ' το σακάκι σου το πρώτο κλεφτοφάναρο.

Καρδιά των καρδιών! Σκέφτηκες τον ήλιο και προχώρησες...

Ανέβηκες στο πεζοδρόμιο κι έπαιξες τον Άνθρωπο!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια είναι, σύμφωνα με το Κείμενο 1, η συνεισφορά των γονέων στην καλλιέργεια της αυτοεκτίμησης του παιδιού τους; (50-60 λέξεις)

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 αξιοποιούνται ως τρόποι ανάπτυξης η σύγκριση-αντίθεση και τα παραδείγματα. Γιατί, κατά την γνώμη σου, επιλέχτηκαν οι συγκεκριμένοι τρόποι;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Όταν αντιμετωπίζουν μια νέα πρόκληση μπορεί να σκέφτονται αμέσως «Δεν μπορώ». [...]

(2^η παράγραφος)

14510

Καλό είναι να μην εστιάζουν σε έναν συγκεκριμένο τομέα, π.χ. στο να τα πάει καλά σε ένα τεστ ορθογραφίας, γιατί έτσι το παιδί μπορεί να συνδέσει την προσωπική του αξία με το βαθμό του τεστ.» (4^η παράγραφος)

Στα παραπάνω υπογραμμισμένα σημεία του Κειμένου 1 επιλέγεται ένα ύφος που τείνει προς το προφορικό ή το επίσημο; (μονάδες 3) Τι επιδιώκεται με την επιλογή αυτή; (μονάδες 6) Να μετασχηματίσεις εκφραστικά ή και συντακτικά τα σημεία αυτά, ώστε πλέον να παραπέμπουν σε επίσημο ύφος, αν το θεωρείς προφορικό, ή το αντίστροφο. (μονάδες 6)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Λαμβάνοντας υπόψη τον τίτλο και το περιεχόμενο του ποιήματος να ερμηνεύσεις το ύφος λόγου που κυριαρχεί (μονάδες 10) και να γράψεις τις σκέψεις και τα συναισθήματα που σου δημιούργησε η ποιητική ανάγνωση (μονάδες 5). Η απάντησή σου να εκτείνεται από 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

αθιμπινίσις

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

14510-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η συνεισφορά των γονέων στην καλλιέργεια αυτοεκτίμησης έγκειται :

- στην παροχή ενθάρρυνσης στον έφηβο, η οποία όμως δεν θα είναι επικεντρωμένη σε έναν συγκεκριμένο τομέα, αλλά πολυδιάστατη,
- στη δημιουργία ενός «αποθεματικού αυτοεκτίμησης», το οποίο θα λειτουργήσει ως αντίβαρο των αρνητικών εμπειριών που θα βιώσουν οι έφηβοι στο μέλλον.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Με την σύγκριση-αντίθεση η αρθρογράφος επιτυγχάνει :

- να αναδείξει τις διαφορές που παρουσιάζουν τα παιδιά με αυτοεκτίμηση σε σχέση με τα παιδιά που δεν τη διαθέτουν,
- μέσα από τις διαφορές να αναδείξει τη σημασία της αυτοεκτίμησης.

Με τα παραδείγματα:

- να επεξηγήσει την θέση που διατυπώνει στο δεύτερο σκέλος της αντίθεσης ότι τα παιδιά χωρίς αυτοεκτίμηση βιώνουν τις προκλήσεις με μεγάλο άγχος και απογοήτευση και δυσκολεύονται να βρουν λύσεις στα προβλήματα,
- να γίνει σαφής και κατανοητή στον αναγνώστη, παραθέτοντας χαρακτηριστικές φράσεις παιδιών που στερούνται αυτοεκτίμησης.

14510-Λύση

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Το ύφος στις υπογραμμισμένες προτάσεις τείνει προς το προφορικό (χρησιμοποιούνται στοιχεία της καθημερινής ομιλίας). Πρόθεση της αρθρογράφου είναι η επίτευξη αμεσότητας και παραστατικότητας, ενώ, παράλληλα, θέλει να επηρεάσει συναισθηματικά τον δέκτη με στόχο την πειθώ.

- σκέφτονται αμέσως «Δεν μπορώ»: αναλογίζονται αμέσως ότι αδυνατούν (τροπή του ευθέος λόγου σε πλάγιο)
- στο να τα πάει καλά: να επιτύχει, να διακριθεί

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

- Το ύφος του ποιήματος είναι σοβαρό, επαινετικό-εγκωμιαστικό για τη νεανική θυσία, ενώ απουσιάζει ο μελοδραματισμός, παρόλο που η λέξη «ελεγείο» του τίτλου παραπέμπει σε θρήνο. Συνάμα είναι και γλαφυρό (πολλά σχήματα λόγου και μεταφορική χρήση της γλώσσας).
- Ο τόνος του ποιήματος υπηρετεί το περιεχόμενό του, καθώς στόχος του ποιητικού υποκειμένου είναι η ανάδειξη της νεανικής θυσίας ως υπέρτατης και διαχρονικής απόδειξης προσφοράς(στους πρώτους στίχους τονίζεται μέσω της αντίθεσης της κτητικής αντωνυμίας « δικό σου» και του α΄ πληθυντικού προσώπου), θάρρους και αυταπάρνησης («Το πρώτο σου παιχνίδι, Εσύ...Διγενή!»), πατριωτισμού ,αγάπης και υπεράσπισης των ιδανικών («Ήταν καιρός...Άνθρωπο!»)
- Αυτό το οποίο ενδιαφέρει το ποιητικό υποκείμενο είναι να τονίσει το ασυμβίβαστο της νεανικής ηλικίας με την μεγάλη θυσία (εξιδανίκευση της θυσίας). Γι αυτό ο θρήνος καθίσταται περιττός για μια τέτοια πράξη, αν και ο θάνατος ενός νέου παιδιού παραβιάζει τη φυσιολογική πορεία της ζωής.
- Συναισθήματα: Αναμένεται οι μαθητές/τριες να εκφράσουν λύπη για το χαμό ενός νέου ανθρώπου, αλλά ταυτόχρονα θαυμασμό και περηφάνια για τη θυσία.

Κείμενο 1

Σχέσεις μεταξύ γονέων και εφήβων: Η ανάγκη για αυτονομία

Το άρθρο έχει την υπογραφή της Έμλυ Καρακίτσου, αναρτήθηκε το 2019 στην ιστοσελίδα www.maxmag.gr και αναφέρεται στην επιθυμία των εφήβων να αυτονομηθούν, επιθυμία που διαφοροποιεί τις σχέσεις τους με τους γονείς.

Οι διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ των εφήβων και των γονέων τους μεταβάλλονται σε σημαντικό βαθμό κατά τη διάρκεια της εφηβείας λόγω των αλλαγών που **βιώνουν** οι έφηβοι και της ανάγκης επαναπροσδιορισμού της ταυτότητάς τους. Η οικογενειακή ζωή δεν είναι πάντα εύκολη κατά την περίοδο της εφηβείας, τόσο για τους γονείς όσο και για τους εφήβους. Η **αυτονομία**, ως ζήτημα, βρίσκεται στο επίκεντρο των σχέσεων γονέα-εφήβου και παραμένει **κρίσιμο** για τους εφήβους.

Ο έφηβος εξακολουθεί να χρειάζεται την αγάπη και την υποστήριξη των γονιών του, αλλά επιδιώκει και την αυτονομία του. Σε αυτό το πλαίσιο, οι αντιπαραθέσεις ή οι **ρήξεις** είναι για τον έφηβο ένας τρόπος να επιβεβαιώσει την ταυτότητά του και τη διαφορετικότητά του. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό οι ενήλικες να βρίσκονται δίπλα στους εφήβους, να τους ακούνε και να ορίζουν τα σωστά όρια, φροντίζοντας πάντα για την ασφάλειά τους.

Από τη γέννησή μας είμαστε όντα που επηρεαζόμαστε από τους άλλους. Ακόμη και μεγαλώνοντας, όντας κοινωνικά όντα, εξαρτιόμαστε από τους άλλους, για να επιβιώσουμε.

Πρέπει να καταστεί σαφές στον έφηβο ότι πρόκληση για τον ίδιο δεν είναι τόσο το να γίνει απόλυτα ανεξάρτητος όσο το να αποκτήσει αυτονομία¹. Οι Cloutier και Drapeau (2008) διακρίνουν τρία είδη αυτονομίας: την αυτονομία των συναισθημάτων, η οποία αφορά τον έλεγχο των συναισθημάτων, των παρορμήσεων και των ορίων, την αυτονομία της συμπεριφοράς, η οποία ορίζεται από τον έλεγχο των ενεργειών και των συνεπειών τους και την ιδεολογική αυτονομία, η οποία χαρακτηρίζεται από τον έλεγχο των αξιών και ιδεών.

---

¹ να ορίζει τη ζωή του

14511

Αυτή η επιθυμία για αυτονομία θα αποτελέσει πηγή συζήτησης, διαπραγμάτευσης και σύγκρουσης μεταξύ των γονέων και των εφήβων. Αν και ο έφηβος αναζητά με κάθε τρόπο την αυτονομία του, αναρωτιέται πάντα αν το έχει παρακάνει και αν η συγκρουσιακή του συμπεριφορά δε θα τον κάνει να «χάσει» την αγάπη των γονιών του. Διότι, ενώ χρειάζεται να διεκδικήσει κάποια απόσταση (φυσική και συμβολική) από τους γονείς του, ο έφηβος δεν πρέπει να νιώσει το αίσθημα της απογοήτευσης και εγκατάλειψης. Αυτό το παράδοξο, που έθιξε ο Philippe Jeammet (2002), σχετίζεται με την ανάγκη του εφήβου να διεκδικήσει την αυτονομία του και να απελευθερωθεί από τη γονική κηδεμονία και ταυτόχρονα να λάβει από τους γονείς του την αγάπη, τη δύναμη και την εσωτερική ασφάλεια.

Κείμενο 2

Αυτό το αστέρι είναι για όλους μας (απόσπασμα)

Το ποίημα έχει γράψει ο Τάσος Λειβαδίτης (1922-1988) και ανήκει στην ποιητική συλλογή «Αυτό το αστέρι είναι για όλους μας», που εκδόθηκε το 1952 και είναι αφιερωμένη στην σύζυγο του ποιητή.

Σαν ήμουνα παιδί και μ' έβλεπε λυπημένο η μητέρα μου
έσκυβε και με ρωτούσε. Τι έχεις αγόρι;

Δεν μίλαγα. Μονάχα κοίταζα πίσω απ' τον ώμο της
ένα κόσμο άδειο από σένα.

Και καθώς πηγαινόφερνα το παιδικό κοντύλι²
ήτανε για να μάθω να σου γράφω τραγούδια.

Όταν ακούμπαγα στο τζάμι της βροχής ήτανε που αργούσες ακόμα
όταν τη νύχτα κοίταζα τ' αστέρια ήτανε γιατί μου λείπανε
τα μάτια σου

κι όταν κτύπαγε η πόρτα μου και άνοιγα
δεν ήτανε κανείς. Κάπου όμως μες στον κόσμο ήτανε
η καρδιά σου που χτυπούσε.

Έτσι έζησα. Πάντοτε.

Και όταν βρεθήκαμε για πρώτη φορά-θυμάσαι;- μου

---

² είδος γραφίδας

14511

άπλωσες τα χέρια τόσο τρυφερά
σα να με γνώριζες από χρόνια. Μα και βέβαια
με γνώριζες. Γιατί πριν μπεις ακόμα στη ζωή μου
είχες πολύ ζήσει μέσα στα όνειρα μου
αγαπημένα μου..

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Με ποιον τρόπο, σύμφωνα με το Κείμενο 1, η αναζήτηση της αυτονομίας από τον έφηβο διαφοροποιεί τη σχέση του με τους γονείς του (50-60 λέξεις);

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

«Πρέπει να καταστεί σαφές... από τον έλεγχο των αξιών και ιδεών»: Ποιος είναι ο τρόπος με τον οποίο αναπτύσσεται η τέταρτη παράγραφος του Κειμένου 1 (μονάδες 4); Για ποιους λόγους πιστεύεις ότι η συντάκτρια του άρθρου επέλεξε τον συγκεκριμένο τρόπο ανάπτυξης (μονάδες 6);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Βιώνουν, αυτονομία, κρίσιμο, ρήξεις, κηδεμονία: Για καθεμιά από τις υπογραμμισμένες λέξεις του Κειμένου 1 να γράψεις μια νοηματικά ισοδύναμη λέξη, προσέχοντας ώστε να μη διαφοροποιηθεί το νόημα στο γλωσσικό περιβάλλον στο οποίο βρίσκονται.

Μονάδες 15

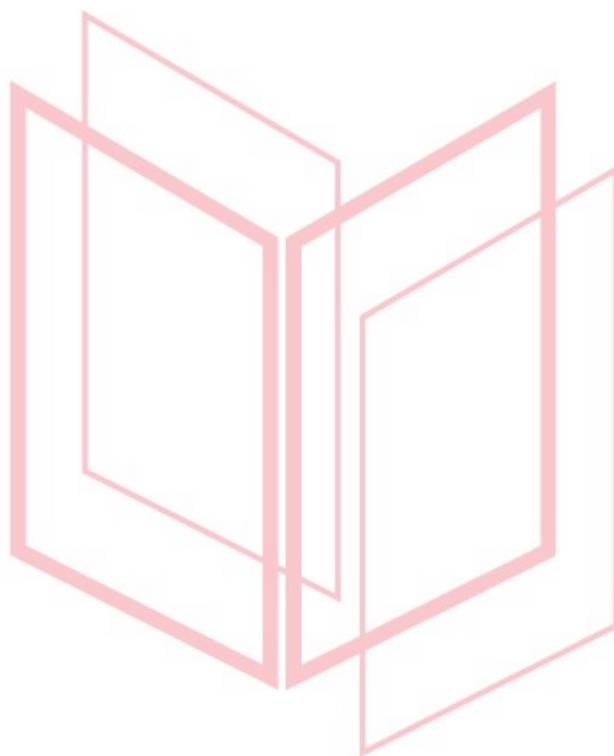
ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με σχετικές αναφορές τα χαρακτηριστικά της αγάπης, όπως παρουσιάζονται στο Κείμενο 2 (μονάδες 10) και να εκθέσεις τα συναισθήματα που σου

14511

προκάλεσε η ανάγνωση του ποιήματος (μονάδες 5). Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100 - 150 λέξεις.

Μονάδες 15

αφημιπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

14511-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η αναζήτηση της αυτονομίας από την πλευρά του εφήβου διαφοροποιεί τη σχέση του με τους γονείς του καθώς :

- Η ανάγκη για να εκφράσει τη διαφορετικότητά του θα τον οδηγήσει σε σύγκρουση και ρήξη με τους γονείς του,
- Παρά την αναζήτηση της απομάκρυνσης από τα γονεϊκά δεσμά, ο έφηβος δεν επιθυμεί να νιώσει συναισθήματα απόρριψης και εγκατάλειψης από τους γονείς.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η τέταρτη παράγραφος του κειμένου 1 αναπτύσσεται με διαίρεση. Διαιρείται η έννοια της «αυτονομίας» στα είδη της και προκύπτουν ως μέλη η «αυτονομία των συναισθημάτων», η «αυτονομία των παρορμήσεων και των ορίων» και η «αυτονομία της συμπεριφοράς». Η αρθρογράφος επέλεξε τον συγκεκριμένο τρόπο ανάπτυξης, γιατί:

- Θέλει να δείξει ότι δεν πρόκειται για μια μονοδιάστατη έννοια, αλλά παρουσιάζει πολλές πτυχές,
- Αποσαφηνίζει την έννοια της αυτονομίας,
- Επιδιώκει να επισημάνει ότι ο έφηβος πρέπει να την αναπτύξει σε όλο της το εύρος της (όπως επισημαίνει στη θεματική πρόταση της παραγράφου).

3^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

14511-Λύση

Βιώνουν: ζουν, γνωρίζουν

Αυτονομία: αυτοδυναμία, ανεξαρτησία

Κρίσιμο: καθοριστικό, σημαντικό

Ρήξεις: συγκρούσεις, αντιπαραθέσεις

Κηδεμονία: φροντίδα, έλεγχο

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το ποίημα τού Τάσου Λειβαδίτη είναι ένα εγκώμιο της αγάπης . Η αγάπη αυτή χαρακτηρίζεται από:

- διαχρονικότητα (ξεκίνησε από την παιδική ηλικία του ποιητικού υποκειμένου και τον συνοδεύει σε όλη του τη ζωή),
- αγνότητα και εξιδανίκευση (καθαρό αίσθημα αγάπης που εκφράζεται με όλη τη δύναμη της ψυχής τού ποιητικού υποκειμένου),
- αμοιβαιότητα (το ποιητικό υποκείμενο εκφράζει με σιγουριά ότι η αγαπημένη του ανταποκρίθηκε στο αίσθημά του σαν να τον γνώριζε από χρόνια) ,
- διαφορετικότητα (το ξεχωριστό σημείο αυτής της αγάπης είναι πως υπήρχε προτού εμφανιστεί στην ζωή του ποιητικού υποκειμένου το πρόσωπο που θα την δημιουργήσει).

Τα συναισθήματα που προκαλούνται στον αναγνώστη είναι : χαρά, τρυφερότητα, αγάπη, νοσταλγία, συγκίνηση για ένα τόσο δυνατό αίσθημα .

Κείμενο 1

Αγάπη και Συναισθηματική Νοημοσύνη

Το κείμενο, δημοσιευμένο στις 21.1.2016 στο ηλεκτρονικό περιοδικό *Psychology Now.gr* (προσπέλαση στις 26 Μαρτίου 2021), είναι άρθρο της Βασιλικής Παππά., η οποία είναι Συμβουλευτική Ψυχολόγος. Είναι ελαφρά διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Για τους περισσότερους μελετητές, η αγάπη είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη διαδικασία διαμόρφωσης δεσμού. Το βρέφος συνδέεται συναισθηματικά με τη μητέρα, με τον πατέρα, με τα αδέρφια του, καθώς και με κάθε πρόσωπο του οικείου περιβάλλοντός του. Μαθαίνει την αγάπη από τα άτομα που το φροντίζουν και ικανοποιούν τις ανάγκες του, όχι μόνο τις βασικές (τροφή, υγιεινή, σωματική προστασία), αλλά και τις συναισθηματικές (αγκαλιά, προσοχή, διαθεσιμότητα και ποιοτική ενασχόληση με παροχή κατάλληλων ερεθισμάτων). **Η αγάπη τροφοδοτεί την ανθρώπινη ύπαρξη, νοηματοδοτεί τη ζωή, προσδίδει χρώμα στις διαπροσωπικές σχέσεις.**

Υπάρχουν διάφορα είδη αγάπης: αγάπη για τους γονείς, για τα παιδιά και αγάπη για τον/ την σύντροφο. Όλα τα είδη αγάπης έχουν κοινά συστατικά: τον δεσμό, την αφοσίωση, την προστατευτικότητα και τη στοργή. Ο Στάινερ υποστηρίζει ότι η αγάπη αποτελεί βασικό συστατικό της συναισθηματικής νοημοσύνης, είναι η καρδιά της¹. Για τον παραπάνω μελετητή, οι άνθρωποι χρειάζεται να εκφράζουν την αγάπη – όταν τη νιώθουν πραγματικά – αναλαμβάνοντας τη συναισθηματική τους ευθύνη. Η ανάληψη της συναισθηματικής ευθύνης χρειάζεται να γίνεται με ευθύτητα και ειλικρίνεια. Όταν κάποιος νιώθει αγάπη, χρειάζεται να την εκφράζει, αφού προηγουμένως ζητήσει την άδεια από τον υποψήφιο αποδέκτη.

Όλοι μας έχουμε ανάγκη να εκπέμπουμε και να αποδεχόμαστε αγάπη με όλους τους παραπάνω τρόπους. Η ανάγκη ενός ανθρώπου να τροφοδοτεί και να τροφοδοτείται με αγάπη διατηρείται ακόρεστη², διότι πρόκειται για μια ανάγκη που χρειάζεται συνεχώς ικανοποίηση. Όσα αποθέματα αγάπης κι αν έχει κάποιος, πάντοτε χρειάζεται περισσότερη. Ασφαλώς, η σημασία της αγάπης που λαμβάνει ένα παιδί τα πρώτα χρόνια της ζωής του

¹ Ο Στάινερ Κ. μελέτησε τη συναισθηματική νοημοσύνη στο βιβλίο του *Συναισθηματική Νοημοσύνη με Καρδιά*(2006), (Μετάφραση: Παππά Β.)

²Ακόρεστος: αχόρταγος

14683

είναι αδιαμφισβήτητη. Αυτή θέτει τα θεμέλια της αυτοεκτίμησης και της εμπιστοσύνης στον εαυτό του και τους άλλους, της μετέπειτα καλής ψυχικής υγείας. Ωστόσο, η αγάπη είναι απαραίτητη και αναγκαία όλα τα χρόνια της ζωής του ανθρώπου και της οικοδόμησης των διαπροσωπικών σχέσεων.

Συμπερασματικά, αγάπη σημαίνει ελεύθερη ροή και ανταλλαγή των λεκτικών και μη λεκτικών τρόπων εκφοράς της, αρκεί να λαμβάνει κάποιος υπόψη τη βούληση του άλλου, ζητώντας την άδειά του. Η αγάπη νικά το φόβο. Όποιος αγαπά δε φοβάται τον άλλο, ούτε τον εαυτό του. Όποιος αγαπά σέβεται τον άλλο και πρωτίστως τον εαυτό του.

Κείμενο 2

Ταξίδι στα Κύθηρα

Το παρακάτω ποίημα του Κώστα Ουράνη προέρχεται από τη συλλογή «Νοσταλγίες» (1920).

«Τ' ωραίο καράβι, έτοιμο στο χαρωπό λιμάνι
γιορταστικά με γιασεμιά και ρόδα στολισμένο
με τις παντιέρες του αλαφριές στην ανοιξιιάτικη αύρα
και τ' Όνειρό μας στο χρυσό πηδάλιο καθισμένο,

μας πήρε για τα Κύθηρα, τα θρυλικά, όπου μέσα
σε δέντρα και σε λούλουδα και γάργαρα νερά
υψώνεται ο μαρμάρινος ναός για τη λατρεία
της Αφροδίτης, – του έρωτα τη θριαμβική θεά,

Μα το ταξίδι ήταν μακρύ κι η χειμωνιά μας βρήκε!...

Οι φανταχτές κι ανάλαφρες παντιέρες μουσκευτήκαν,
τα χρώματα ξεβάψανε και τ' άνθη εμαραθήκαν

και κάτω απ τους άξενους τους ουρανούς, το πλοίο
απόμεινε ακυβέρνητο στο κύμα τ' αφρισμένο
με το φτωχό μας Όνειρο στην πρύμνη πεθαμένο.»

ΘΕΜΑΤΑ**ΘΕΜΑ 1****1° υποερώτημα (μονάδες 10)**

Πώς μπορεί να εννοηθεί η αγάπη, σύμφωνα με τον συγγραφέα του Κειμένου 1, ποια τα πεδία στα οποία εκτείνεται και ποιο είναι ένα βασικό της γνώρισμα. (50-60 λέξεις)

Μονάδες 10**2° υποερώτημα (μονάδες 10)**

Ωστόσο (3^η παράγραφος, Κείμενο 1): Ποιον ρόλο έχει η λέξη στη συνοχή του λόγου (μονάδες 2), ποια νοηματική σχέση εκφράζει (μονάδες 2) και πόσο λογική είναι αυτή η σχέση με κριτήριο το νόημα που προηγείται (μονάδες 6);

Μονάδες 10**3° υποερώτημα (μονάδες 15)**

Η αγάπη τροφοδοτεί την ανθρώπινη ύπαρξη, προσδίδει χρώμα στις διαπροσωπικές σχέσεις (1^η παράγραφος): Να κάνεις τις απαραίτητες αλλαγές στις παραπάνω φράσεις του Κειμένου 1, ώστε η λειτουργία της γλώσσας από μεταφορική να γίνει κυριολεκτική. Να προσέξεις, ώστε να μην αλλάξει το νόημα στο γλωσσικό περιβάλλον των προτάσεων στις οποίες υπάγονται οι ζητούμενες φράσεις (10 μονάδες). Γιατί, κατά τη γνώμη σου, η αρθρογράφος κάνει αυτή τη γλωσσική επιλογή (5 μονάδες).

Μονάδες 15**ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)**

Να ερμηνεύσεις την αλλαγή της συναισθηματικής κατάστασης του ποιητικού υποκειμένου, όπως αυτή αποτυπώνεται στο Κείμενο 2. Η ερμηνεία σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

14683-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Η αγάπη συνδέεται με τη διαδικασία διαμόρφωσης δεσμού στο οικείο περιβάλλον, καθώς μέσα σε αυτό ικανοποιούνται ανάγκες, όχι μόνο οι βασικές (τροφή, υγιεινή, σωματική προστασία), αλλά και οι συναισθηματικές.
- Η αγάπη εκτείνεται από τους γονείς, στα παιδιά, στον/ στην σύντροφο.
- Βασικό της γνώρισμα είναι η ανάγκη κάθε ανθρώπου να τροφοδοτεί και να τροφοδοτείται με αγάπη διαρκώς.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η λέξη «Ωστόσο» τονίζει τη θέση που υποστηρίζεται σε όλη την παράγραφο, δηλαδή πως η ανάγκη για αγάπη είναι ακόρεστη στον άνθρωπο, πρόκειται για μια ανάγκη που ζητά διαρκώς ικανοποίηση. Κρίνεται απαραίτητη αυτή η υπενθύμιση, νοηματικά δηλώνοντας αντίθεση σε σχέση με το προηγούμενο νόημα, αφού στις δύο προηγούμενες περιόδους λόγου από αυτή που εισάγεται με τον αντιθετικό σύνδεσμο «Ωστόσο» γίνεται λόγος για την σημασία της αγάπης στα πρώτα χρόνια της ζωής του ανθρώπου.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Η αγάπη τροφοδοτεί την ανθρώπινη ύπαρξη, προσδίδει χρώμα στις διαπροσωπικές σχέσεις: Η αγάπη είναι απαραίτητη στη ζωή του ανθρώπου, κάνει πιο ενδιαφέρουσες τις διαπροσωπικές σχέσεις.

Η μεταφορική γλώσσα προσδίδει ζωντάνια στον λόγο, ζηρεύει τη φαντασία του δέκτη με αποτέλεσμα την πιο γόνιμη και ουσιαστική πρόσληψη του νοήματος. Παράλληλα, ο λόγος γίνεται πιο στοχαστικός, δημιουργείται προβληματισμός στον δέκτη, καθώς το μήνυμα προβάλλεται με πιο έμμεσο και συνυποδηλωτικό τρόπο.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

14683-Λύση

Στο Κείμενο 2 παρατηρούμε μια έντονη αλλαγή της συναισθηματικής κατάστασης του ποιητικού υποκειμένου, όπως αυτή αποτυπώνεται με την αντίθεση που κυριαρχεί στην αρχή και στο τέλος του ποιήματος. Στην αρχή η ατμόσφαιρα είναι εορταστική και επικρατεί θετική διάθεση, αυτή του ερωτευμένου (χαρωπό λιμάνι, γιορταστικά με γιασεμιά και ρόδα στολισμένο, στην ανοιξιάτικη αύρα, στο χρυσό πηδάλιο κ.ά.), αλλά το ταξίδι (της αγάπης) ήταν μακρύ και το βρήκε ο χειμώνας, που διαδέχεται την Άνοιξη. Η ατμόσφαιρα πλέον είναι αρνητική, ομιχλώδης και τρικυμισμένη και τα συναισθήματα ανάλογα (Οι φανταχτές κι ανάλαφρες παντιέρες μουσκευτήκαν, τα χρώματα ξεβάψανε και τ' άνθη εμαραθήκαν, το πλοίο απόμεινε ακυβέρνητο στο κύμα τ' αφρισμένο, το φτωχό όνειρο στην πρύμνη πεθαμένο). Το Όνειρο, η αγάπη, έχει πλέον σβήσει, η επιθυμία και το συναίσθημα έχουν ξεθυμάνει, ο χρόνος έχει λειτουργήσει ανασταλτικά στο ταξίδι.

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1**Η Προσφορά των Ξένων Γλωσσών στον Άνθρωπο**

Το κείμενο είναι απόσπασμα δημοσίευσης της Μαρίας Σκαμπαρδώνη σε ιστότοπο κέντρου ξένων γλωσσών (προσπέλαση στις 9.4.2021).

Οι ξένες γλώσσες αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της σύγχρονης εκπαίδευσης. Η επαρκής γνώση τους κρίνεται απαραίτητη για την επαγγελματική ανέλιξη και επιτυχία. Η σύγχρονη πολυπολιτισμικότητα, οι απαιτήσεις που αυξάνονται στην απαιτητική, πλέον, αγορά εργασίας μάς ωθούν να θέλουμε να επικοινωνούμε απρόσκοπτα με τους άλλους ανθρώπους και να χτίζουμε ευκολότερους δρόμους και τρόπους επικοινωνίας.

Τα οφέλη από την εκμάθηση ξένων γλωσσών είναι πολλά. Η καλή γνώση, ειδικά της Αγγλικής, ανοίγει επαγγελματικούς δρόμους τόσο στη χώρα όσο και στο εξωτερικό. Ειδικά στη χώρα μας έχει διαπιστωθεί πως στη γνώση ξένων γλωσσών δίνεται ιδιαίτερη έμφαση και προσοχή, ακόμα και από την παιδική ηλικία. Σήμερα, οι γλώσσες που μαθαίνονται ευρέως και θεωρούνται σημαντικές για την επαγγελματική ανέλιξη είναι η Αγγλική, η Γαλλική, η Γερμανική, αλλά και η Κινεζική και η Ρωσική. [...].

Η γνωριμία με τις ξένες γλώσσες μάς μαθαίνει το σεβασμό και τη μαγεία της διαφορετικότητας. Ο άλλος δεν είναι εχθρός για εμάς, αλλά ένας άνθρωπος με διαφορετική κουλτούρα και πολιτισμό με τον οποίο εξοικειωνόμαστε και μαθαίνουμε να τον σεβόμαστε. Αντιλαμβανόμαστε πως ένας ξένος πολιτισμός, μια διαφορετική γλώσσα και κουλτούρα, είναι έναν τρόπο να μάθουμε καλύτερα τους ανθρώπους και να τους αποδεχτούμε. Και αυτό, εντέλει, μας οδηγεί στο συμπέρασμα πως αυτά που μας ενώνουν είναι περισσότερα από αυτά που μας χωρίζουν.

Τελικά, η καλή γνώση ξένων γλωσσών μάς δείχνει την ποικιλομορφία των επικοινωνιών που υπάρχει στον κόσμο, μας μυεί στη διαφορετικότητα και τον πλούτο που υπάρχει στους τρόπους αλληλεπίδρασης μεταξύ των ανθρώπων. Παράλληλα, η εκμάθηση ξένων γλωσσών, πέρα από τις επαγγελματικές ευκαιρίες που μπορεί να προσφέρει, ευεργετεί τη νοητική και συναισθηματική ικανότητα του ανθρώπου με πάρα πολλούς τρόπους. Έτσι, κρίνεται σπουδαία η προσφορά των ξένων γλωσσών στον άνθρωπο.

Κείμενο 2

Το χριστουγεννιάτικο διήγημα «Ο Αμερικάνος» δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά, στις 25 και 26 Δεκεμβρίου 1891, στην εφημερίδα Άστου, της οποίας ο Παπαδιαμάντης υπήρξε τακτικός συνεργάτης.

[...]-Βρε παιδιά, θυμάστε, κανένας από σας, το Γιάννη τ' μπαρμπα-Στάθη τ' Μοθωνιού, που λείπει στην Αμέρিকা εδώ κι είκοσι χρόνια;

Ακούσας το όνομα τούτο ο ξένος ανεσκίρτησε κι εστράφη άκων προς τον λαλούντα. Εντούτοις εκρατήθη, προσεπάθησε να δείξη αδιαφορίαν, κ' ελθών εκάθισε παρά τινα γωνίαν του καπηλείου. Ήναψε πούρον κ' εκάπνιζεν.

[...]-Πού να θυμάστε σεις! Είσθε όλοι μικρότεροί μου [...] Ήμουν ως δεκαοχτώ χρονών όταν εξενιτεύθηκε ο γιος του Μοθωνιού, κ' εκείνος τότε θα ήτον ως εικοσιπέντε. Μα μου φαίνεται, να τον έβλεπα τώρα-δα, θα τον εγνώριζα. Απέθαναν με τον καημό του Γιάννη τους, κι ο καημένος ο μπαρμπα-Στάθης, κ' η γυναίκα του, Θεός σχωρέσ' τους! [...]. Και ο γιος τους έρριξε πέτρα πίσω του. [...] Ξέρετε που ήταν και αρραβωνιασμένος;

-Και ποια είχε; Ηρώτησε μετ' αδιαφορίας ο κλήτωρ της δημαρχίας, αρχηγός της πολιτοφυλακής της νυκτός.

Ο ξένος ήκουε μετά βαθυτάτης προσοχής, αλλ' εφυλάττετο να στρέψη βλέμμα προς τον λαλούντα.

-Είχε το Μελαχρώ της θεια-Κυρατσώς της Μιχάλαινας. Και σαν έφυγε και απέρασαν δυο-τρία χρόνια, την εγύρεψαν πολλοί, γιατί το κορίτσι είχε χάρες κ' εμορφιές, και τιμημένη ήτον, [...], και προικιά είχε καλά. Μα το Μελαχρώ δε θέλησε κανέναν, όσο που απέρασαν τα χρόνια κ' έγινε κι αυτή γεροντοκόριτσο. [...]

- Έλα κάμε γλήγορα [...] Κλείσε γλήγορα, Δημήτρη, να κοιμηθούν ο κόσμος, θα σηκωθούν τις δυο απ' τα μεσάνυχτα να παν στην εκκλησιά. Και ο κύριος έχει μέρος να κοιμηθή τάχα; Ηρώτησε δείξας τον Αμερικάνον.

-[...] Μη σε μέλη ως τόσο για τον κύριο, προσέθηκε παίξας την ματιά εις τον κλήτορα: αν θέλη μέρος να κοιμηθή, έχει και παραέχει.

-[...]

-Και ποιος είναι;

-Εκείνος που σας έλεγα πριν, ο Γιάννης τ' μπαρμπα-Στάθη τ' Μοθωνιού. Όταν ήρθες κι αποκαταστάθηκες εδώ του λόγου σου, ήταν φευγάτος, και γι' αυτό δεν τον θυμάσαι. Μα τον πατέρα του, τον μπαρμπα-Στάθη, τον έφθασες, θαρρώ. [...]

[...]

Ο ξενιτευμένος γαμβρός, ο από εικοσαετίας απών, ο από δεκαετίας μη επιστείλας, ο από δεκαετίας μη αφήσας που ίχνη, ο μη συναντήσας που πατριώτην, ο μη ομιλήσας από δεκαπενταετίας ελληνιστί, είχε γυρίσει πολλά μέρη εις τον Νέον Κόσμον, είχαν εργασθή ως υπερβολάβος εις μεταλλεία και ως επιστάτης εις φυτείας, κ' επανήλθε με χιλιάδας τινάς ταλλήρων εις τον τόπον της γεννήσεώς του, όπου επανεύρεν ηλικιωθείσαν, αλλ' ακμαίαν ακόμη, την πιστήν του μνηστήν.

Εν μόνον είχε μάθει, προ δεκαπέντε ετών, τον θάνατον των γονέων του. Περί της μνηστής του είχε σχεδόν πεποίθησιν ότι θα είχαν υπανδρευθή προ πολλού· εν τούτοις διετήρει αμυδράν τινα ελπίδα. [...]

Μετά τρεις ημέρας, τη Κυριακή μετά την Χριστού Γέννησιν, ετελούντο, εν πάση χαρά και σεμνότητι, οι γάμοι του Ιωάννου Ευσταθίου Μοθωνιού μετά της Μελαχροινής Μιχαήλ Κουμπουρτζή.[...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια είναι τα οφέλη από την εκμάθηση ξένων γλωσσών, σύμφωνα με τον συγγραφέα του Κειμένου 1; (50-60 λέξεις).

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να γράψεις δύο λέξεις με τις οποίες συνδέονται οι περίοδοι λόγου στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 4) και να αποδώσεις τη νοηματική σχέση που εκφράζει η καθεμία. (μονάδες 6)

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ **Μονάδες 10**

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Η συγγραφέας επιλέγει στο Κείμενο 1 το πρώτο πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο στο χωρίο της 3^{ης} παραγράφου: «...ένας τρόπος να μάθουμε καλύτερα τους ανθρώπους και να τους αποδεχτούμε...» Να αιτιολογήσεις με συντομία αν η χρήση του πρώτου προσώπου είναι κατάλληλη γλωσσική επιλογή, λαμβάνοντας υπόψη πού δημοσιεύεται το κείμενο, σε ποιους απευθύνεται και για ποιο σκοπό υποστηρίζεται αυτή η άποψη.

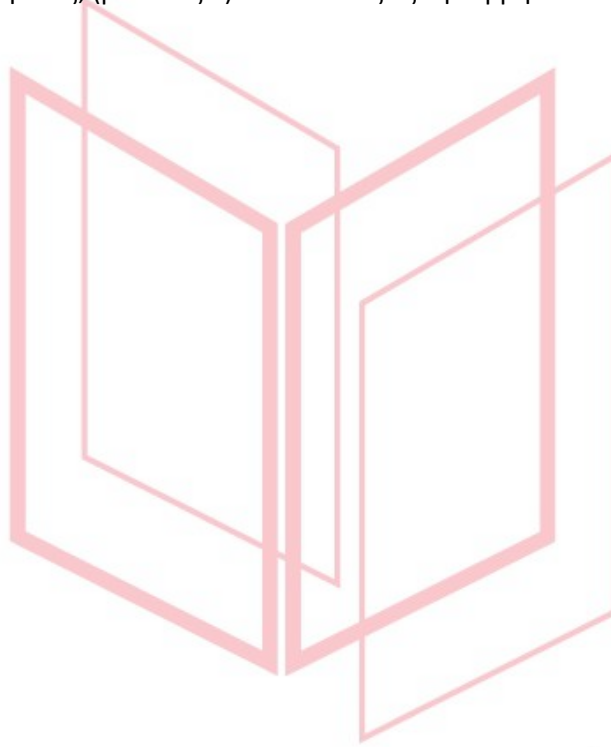
14684

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια εντύπωση σου προκαλούν η στάση του προσώπου στο οποίο αναφέρεται η αφήγηση και η στάση της κοπέλας, σύμφωνα με τα νοήματα του Κειμένου 2; (μονάδες 10) Συμφωνείς ή διαφωνείς με τη στάση τους; (μονάδες 5) Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

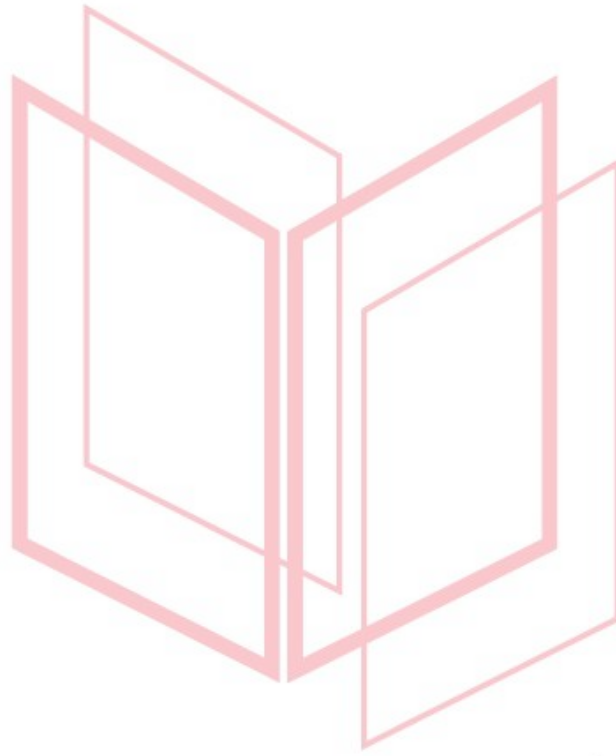
Μονάδες 15

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

14684

αθημπινίση

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

14684-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τα οφέλη από την εκμάθηση ξένων γλωσσών, σύμφωνα με τον συγγραφέα του Κειμένου 1, είναι:

- επαγγελματική ανέλιξη και επιτυχία, ανοίγονται επαγγελματικές ευκαιρίες τόσο στη χώρα όσο και στο εξωτερικό.
- απρόσκοπτη επικοινωνία με τους άλλους ανθρώπους.
- σεβασμός της διαφορετικότητας.
- ανάπτυξη της νοητικής και συναισθηματικής ικανότητας του ανθρώπου.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τελικά: εισάγει το συμπέρασμα των θέσεων του κειμένου.

Παράλληλα: επισημαίνει μια σημαντική ωφέλεια, πέρα από την επαγγελματική εξέλιξη, χάρη στην εκμάθηση ξένων γλωσσών.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Είναι κατάλληλη ως γλωσσική επιλογή το πρώτο πληθυντικό πρόσωπο, διότι το κείμενο:

- δημοσιεύεται σε ισότοπο ξένων γλωσσών - παρακινεί στην εκμάθηση ξένων γλωσσών τους επισκέπτες αυτής της σελίδας.
- απευθύνεται στους γονείς και σε υποψήφιους σπουδαστές του κέντρου ξένων γλωσσών- αμεσότητα, οικειότητα.
- Η άποψη αυτή υποστηρίζεται, προκειμένου να γίνει πιο πειστική η αρχική θέση στην παράγραφο ότι η γνώση ξένων γλωσσών μαθαίνει στον άνθρωπο το σεβασμό και τη μαγεία της διαφορετικότητας.

14684-Λύση

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το πρόσωπο στο οποίο αναφέρεται η αφήγηση, ο «ξένος», έχει τα τυπικά χαρακτηριστικά του ξενιτεμένου άντρα του προηγούμενου αιώνα, που άφηνε την ιδιαίτερη πατρίδα του, ζούσε στην ξενιτειά, αποκτούσε χρήματα, αλλά έχανε σχεδόν κάθε επαφή με τον τόπο καταγωγής του. Η επιστροφή του μετά από πολλά χρόνια συνοδευόταν από συγκίνηση και έκπληξη, καθώς η αγαπημένη του τον περίμενε αφοσιωμένη. Από την άλλη μεριά, η γυναίκα που έμενε πίσω θυσίαζε την ευκαιρία να φτιάξει οικογένεια και να συνεχίσει τη ζωή της, περιμένοντας τον αγαπημένο της, ακόμη και αν δεν είχε καμιά ελπίδα, καθώς η επικοινωνία ήταν ελάχιστη ή και ανύπαρκτη. Αυτές οι συμπεριφορές δημιουργούν μεγάλη εντύπωση για τα δεδομένα της εποχής μας.

Ανάλογα με τον βαθμό πρόσληψης του λογοτεχνικού κειμένου ο/η μαθητής/τρια μπορεί να κρίνει την στάση των προσώπων της ιστορίας. (π.χ. για την εποχή στην οποία διαδραματίζεται η ιστορία ήταν πολλές φορές συνήθης αυτή η στάση. Ωστόσο, σήμερα η χρονική και τοπική απόσταση που χωρίζει δύο αγαπημένους δεν επιτρέπει συνήθως τέτοιες θυσίες.)

αθιμπινίσις

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1**[Εφηβεία και κατάθλιψη]**

Το κείμενο είναι απόσπασμα από σύντομο επιστημονικό μελέτημα της Ελευθερίας Λαμπροπούλου, Ψυχολόγου, που δημοσιεύθηκε στον ιστότοπο του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας www.greek-language.gr.

Η εφηβεία είναι η περίοδος της ζωής του ανθρώπου στην οποία συντελούνται οι σωματικές αλλαγές της ήβης, διαμορφώνεται η ταυτότητα του φύλου και του εαυτού κι οριστικοποιείται το πέρασμα στην ενήλικη ζωή. Όπως όλοι γνωρίζουμε, η θλίψη, η απαισιοδοξία, η υπερευαισθησία στην κριτική, η ντροπή και η ενοχή χαρακτηρίζουν την περίοδο αυτή, κάνοντάς μας να αναρωτηθούμε εάν και πότε η κατάθλιψη αποτελεί μία φυσιολογική εκδήλωση της εφηβείας ή εάν εντάσσεται στα πλαίσια του παθολογικού και αποτελεί ψυχιατρική διαταραχή.

Έρευνες αποδεικνύουν ότι η εφηβεία είναι μια περίοδος ανάπτυξης όπως όλες οι άλλες και ότι η μετάβαση στην ενήλικη ζωή μπορεί να ολοκληρωθεί σχετικά ομαλά, άρα η εμφάνιση συμπτωμάτων κατάθλιψης παραπέμπει σε διαταραχή της ψυχικής υγείας.

Τα σημερινά ψυχιατρικά διαγνωστικά συστήματα περιγράφουν την εικόνα της εφηβικής κατάθλιψης, όπως αυτήν των ενηλίκων, τονίζοντας όμως κάποιες ουσιαστικές διαφορές. Η πιο βασική διαφορά είναι ότι ο έφηβος μπορεί να παρουσιάσει ευερέθιστη διάθεση, αντί του συνήθους καταθλιπτικού συναισθήματος. Κυριαρχεί ο αρνητισμός, η απαισιοδοξία και οι συγκρούσεις με συνέπεια να διαταράσσονται οι διαπροσωπικές του σχέσεις στην οικογένεια και στο σχολείο. Ο έφηβος αποφεύγει δραστηριότητες, που άλλοτε τον ευχαριστούσαν ή που απαιτούν αυξημένα επίπεδα ενεργητικότητας εκ μέρους του, προβάλλοντας ως αιτία τη σωματική κόπωση, αλλά επιδεικνύοντας και μία έλλειψη ενδιαφέροντος, μία πλήξη. Συχνά, τα παιδιά και οι έφηβοι αδυνατούν να εκφράσουν λεκτικά τα συναισθήματά τους κι αντί αυτού παραπονούνται για σωματικές ενοχλήσεις, όπως πονοκέφαλο, κοιλόπονο κλπ. Λόγω πτώσης της αυτοεκτίμησης, εμφάνισης φόβων, αλλά και δυσκολιών στη συγκέντρωση της προσοχής, η επίδοσή τους στο σχολείο μειώνεται απότομα. Ο παράλογος φόβος του εφήβου να πάει σχολείο – κυρίως όταν έως πρότινος είχε καλές επιδόσεις – η λεγόμενη σχολική φοβία ή σχολική άρνηση, είναι μία άλλη έκφραση της κατάθλιψης. Το ίδιο συμβαίνει και με τις διαταραχές της διαγωγής, που αφορούν επί μακρόν συστηματική καταπάτηση των δικαιωμάτων των άλλων ή παραβίαση των κοινωνικών κανόνων (επιθετικότητα, σκασιαρχεία, κλοπές, ψέματα, καταστροφές, χρήση ουσιών).

Η εφηβική κατάθλιψη σε άλλες χώρες συναντάται στο 5-10% του πληθυσμού. Στην Ελλάδα δεν έχουν γίνει πολλές σχετικές έρευνες, αλλά υπολογίζεται ότι 1 στους 5 παιδιά και εφήβους που παραπέμπονται στα παιδοψυχιατρικά τμήματα μπορεί να παρουσιάζει καταθλιπτικά συμπτώματα. Οι ραγδαίες κοινωνικές αλλαγές των τελευταίων δεκαετιών, όπως ο υπερπληθυσμός των πόλεων, η διάλυση της οικογένειας, η προοπτική της ανεργίας έχουν συμβάλει στην αύξηση της συχνότητας εμφάνισης της κατάθλιψης και στη μείωση του μέσου όρου ηλικίας πρώτης εμφάνισής της. Εμφανίζεται πολύ συχνότερα στα κορίτσια από ό,τι στα αγόρια, κάτι που, εν μέρει, ερμηνεύεται από τη θεωρία των στερεοτύπων του φύλου. Οι γονείς, συχνά, θεωρούν ότι πρόκειται για τα συνήθη χαρακτηριστικά της εφηβικής περιόδου και δε δίνουν τη δέουσα σημασία. Άλλωστε, φαίνεται ότι παρατηρούν και ανησυχούν περισσότερο για εξωτερικευμένες διαταραχές της συμπεριφοράς, παρά για την πραγματική συναισθηματική κατάσταση του παιδιού τους. [...]

Κείμενο 2

Ωροσκόπιο

Το ποίημα ανήκει στον Άλκη Αλκαίο, σύγχρονο ποιητή, του οποίου έχουν κιόλας πολλά ποιήματα μελοποιηθεί.

Μέρες βροχής κι ένας αέρας δυνατός
σε παρασέρνει σε αδέσποτο σεργιάνι¹.
Σκηνές φιλμάρεις με μια κάμερα νυχτός
ξέμπαρκα μάτια και φευγάτα στο λιμάνι.

Στην πολιτεία οι τοίχοι μάρτυρες βουβοί
φορούν συνθήματα παλιά ξεθωριασμένα.
Ξέρω θα φύγεις πριν χαράξει η αυγή
κι εγώ θα μείνω δίχως άλλοθι κανένα.

Μην πεις ποτέ ποτέ πως όλα ήτανε μια πλάνη
περιπλανήθηκα μαζί σου και μου φτάνει.
Βάλε σημάδια μες στη νύχτα μη χαθείς
είναι πιο εύκολο να κλαις παρά να ζεις.

Έλεγες αύριο θα 'ναι ο κόσμος φωτεινός,
έλεγα είναι με το μέρος μας ο χρόνος.
Δεν ειν' ο χρόνος με το μέρος κανενός,
τις συμπληγάδες του περνά καθένας μόνος.

¹ Ο περίπατος, η βόλτα χωρίς συγκεκριμένο προορισμό (τουρκικής προέλευσης λέξη)

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να συνοψίσεις σε 60 περίπου λέξεις τα συμπτώματα της εφηβικής κατάθλιψης, σύμφωνα με τη συγγραφέα του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η 3^η παράγραφος του Κειμένου 1, ανάμεσα σε άλλους τρόπους, οργανώνεται με την αντίθεση. Ποια είναι τα δύο μέρη της αντίθεσης (μονάδες 4) και πώς συμβάλλει αυτός ο τρόπος στην ανάδειξη των απόψεων της αρθρογράφου (μονάδες 6);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 τρεις (3) λέξεις ή / και εκφράσεις του ειδικού λεξιλογίου που χρησιμοποιεί η συντάκτριά του (μονάδες 9). Πώς συμβάλλει αυτή η γλωσσική επιλογή στη διαμόρφωση του ύφους του κειμένου (μονάδες 6);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ανταποκρίνεται, κατά τη γνώμη σου, το ποίημα-τραγούδι του Άλκη Αλκαίου στις αναζητήσεις, τους οραματισμούς ή / και τις ιδιαιτερότητες της εφηβικής ηλικίας; Δικαιολόγησε την απάντησή σου με συγκεκριμένες αναφορές στο ποίημα. (100 - 150 λέξεις).

Μονάδες 15

14685-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η εφηβική κατάθλιψη αναγνωρίζεται συνήθως από την ευερεθιστότητα του εφήβου, τον αρνητισμό, την απαισιοδοξία και τις συγκρούσεις με την οικογένεια και το σχολείο. Ο καταθλιπτικός έφηβος είναι αδρανής, νιώθει ανία και παραπονείται ότι υποφέρει συχνά από οργανικά προβλήματα. Δεν έχει αυτοεκτίμηση, φοβάται αδικαιολόγητα, δεν συγκεντρώνεται, αποστρέφεται το σχολείο. Επίσης, συμπεριφέρεται ανάγωνα και υιοθετεί παραβατικές και ενοχλητικές για τους άλλους στάσεις.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η αντίθεση περιλαμβάνεται καταρχήν στο απόσπασμα / θεματική περίοδο του κειμένου «Τα σημερινά ... συναισθήματος». Οι έννοιες που αντιπαρατίθενται είναι από τη μία πλευρά οι ενήλικες (με κύριο καταθλιπτικό χαρακτηριστικό την άμετρη θλίψη) και από την άλλη οι έφηβοι (με κύριο καταθλιπτικό χαρακτηριστικό την ευερέθιστη διάθεση). [Με μία έννοια βέβαια θα μπορούσε κανείς να διαπιστώσει ότι και στις λεπτομέρειες της παραγράφου υπάρχουν κι άλλες, πιο μερικές, αντιθέσεις ανάμεσα στην κατάθλιψη των ενηλίκων και την εφηβική κατάθλιψη].

Ο τρόπος αυτός της αντίθεσης αποτελεί ουσιαστικά μία εισαγωγή, αλλά και ένα emphatic «σχόλιο» στην άποψη της αρθρογράφου, τη σχετική με τα γνωρίσματα της εφηβικής κατάθλιψης. Με την αντίθεση αυτή προβάλλεται αρχικά το κυριότερο, το κορυφαίο γνώρισμα της κατάθλιψης των εφήβων, η ευερεθιστότητα, που δεν χαρακτηρίζει (τουλάχιστον στον ίδιο βαθμό) τους ενήλικες. Οι πληροφορίες που ακολουθούν (στις λεπτομέρειες – σχόλια της παραγράφου) έρχονται να συμπληρώσουν την εικόνα των καταθλιπτικών συμπτωμάτων που καταγράφονται στην περίοδο της εφηβείας.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Τρεις λέξεις ή εκφράσεις του ειδικού λεξιλογίου της συντάκτριας είναι:

- «ψυχιατρικά διαγνωστικά συστήματα»
- «διαταραχές της διαγωγής»

14685-Λύση

- «καταθλιπτικά συμπτώματα»

Οι όροι αυτοί είναι σύμφωνοι με τον επιστημονικό χαρακτήρα του κειμένου, το οποίο περιγράφει το ψυχιατρικό φαινόμενο της εφηβικής κατάθλιψης και επιδιώκει να το ερμηνεύσει πολύπλευρα. Πέραν τούτου, το ύφος το οποίο διαμορφώνεται στο κείμενο από τη χρήση του λεξιλογίου αυτού είναι τυπικό, επίσημο, αυστηρό. Η συντάκτρια επιθυμεί να αναδείξει κυρίως τη σοβαρότητα του θέματος, το οποίο πραγματεύεται, και να «ζητήσει» από τους αναγνώστες του μελετήματός της να του δώσουν τη δέουσα προσοχή.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το ποίημα – τραγούδι του Άλκη Αλκαίου συνδυάζεται εύκολα με τον ψυχισμό των εφήβων. Στους 4 πρώτους στίχους δηλώνεται ήδη η διάθεση για απομόνωση – περισυλλογή – περιπλάνηση που τους διακατέχει. Ο έφηβος επιθυμεί να αποσυρθεί στον εαυτό του, να ονειροπολήσει. Καταφεύγει στο λιμάνι, πιθανώς γιατί η εικόνα του λιμανιού τον πλημμυρίζει νοσταλγία και ρέμβη, ενώ η βροχή και ο άνεμος συνοδοιπορούν με τη μοναχικότητά του και την εσωστρέφειά του. Το ερωτικό, επίσης, στοιχείο είναι διάχυτο στο κείμενο, κυρίως ως διάψευση της προσδοκίας. Οι στίχοι «Μην πεις ποτέ ποτέ πως όλα ήτανε μια πλάνη περιπλανήθηκα μαζί σου και μου φτάνει» υποδηλώνουν απογοήτευση από έναν έρωτα που δεν ευδοκίμησε και μια προσπάθεια να εκλογικεύσει ο έφηβος – αν το κείμενο αφορά αυτόν – την απομάκρυνση του αγαπημένου / ης από τη ζωή του. Οι υπαρξιακές άλλωστε αγωνίες χαράζονται στην ψυχή των εφήβων, τούς σημαδεύουν. Στους δύο τελευταίους στίχους ένας έφηβος «αναγνωρίζει» τον εαυτό του: βιώνει την αναγκαιότητα να δεχτεί όσα τον πικραίνουν (εδώ τον ανεκπλήρωτο έρωτα), αλλά και πεισμώνει απέναντι στη ζωή, αποφασίζει να παλέψει, για να ζήσει.

αδιμπινίσις

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1**[Για την αγάπη]**

Το κείμενο αποτελεί σύντομο στοχαστικό δοκίμιο του Έρμαν Έσσε, Γερμανού λογοτέχνη, για την αγάπη. Αντλήθηκε από το Διαδίκτυο.

Το δημοφιλές παραμύθι του Χανς Κρίστιαν Άντερσεν, Το Ασχημόπαπο, έχει ως ερμηνευτικό κλειδί για τον ενήλικο αναγνώστη την αναζήτηση του εαυτού. Το ασχημόπαπο γεννιέται ανάμεσα σε άλλα παπάκια, όμως είναι διαφορετικό. Δεν το αναγνωρίζουν ως ίδιο με εκείνα και το απορρίπτουν. Προσπαθεί να τα κάνει να το αγαπήσουν, ελπίζει να γίνει σαν εκείνα, αλλά δε μπορεί, γιατί στο βάθος είναι διαφορετικό. Νιώθει κατώτερο και περιφρονημένο και πασχίζει να γίνει αποδεκτό. Αλλά, όσο το ασχημόπαπο δεν ανακαλύπτει την ταυτότητά του, δε βρίσκει την αγάπη -όσο δεν ανακαλύπτει πως είναι κύκνος και δεν αποδέχεται αυτό που είναι, δε μπορεί να αγαπήσει αληθινά, ούτε να αγαπηθεί.

Η αναζήτηση αποδοχής από το ασχημόπαπο ξεκινάει με κατεύθυνση προς τα έξω, καθώς προσπαθεί να ενταχθεί, θέλει να είναι κάτι που δεν είναι. Αλλά, στην περίπτωση του παραμυθιού, το ασχημόπαπο δεν ξεγελάει με τη θέλησή του, απλώς βρίσκεται σε αυτήν την κατάσταση χωρίς να ξέρει το γιατί. Πρέπει να ξεκινήσει μια πορεία που θα το οδηγήσει να ανακαλύψει ποιο είναι, και αυτό θα του επιτρέψει να βρει την αγάπη των άλλων.

Πολλοί άνθρωποι προσπαθούν να δείχνουν κάτι που δεν είναι, είτε γιατί νομίζουν πως αυτό θέλουν οι άλλοι είτε γιατί δεν τους αρέσει το πώς είναι. Είναι εξαρτημένοι από τη γνώμη των άλλων και χρειάζονται απελπισμένα την επιδοκιμασία τους. Όμως, η αληθινή αγάπη δε γεννιέται από τη στέρηση, με το να περιμένουμε να καλύψει ο άλλος τα εσωτερικά μας κενά ή να μας πει τι πρέπει να κάνουμε. Αγαπάμε κάτι αληθινά, μόνο αποδεχόμενοι αυτό που είναι.

Μόνο αν αποδεχτούμε τον εαυτό μας όπως είναι, συμπεριλαμβανομένων των πληγών μας, θα μπορέσουμε να είμαστε κύριοι της ζωής μας. Και γι' αυτό πρέπει πρώτα να γνωρίσουμε τον εαυτό μας. Κι έτσι, οι άλλοι θα μπορέσουν να αγαπήσουν το πρόσωπο που πραγματικά είμαστε και όχι ένα προσωπείο που έχουμε δημιουργήσει. Ένα γνωστό τάνγκο με στίχους του Κάρλος Αντρές Μπαρ λέει: «Δε θα μπορέσω να γίνω καλύτερος, αν και το θέλεις, αφού με παροτρύνεις ν' αλλάξω, δε θα μπορέσω να γίνω καλύτερος, αν και το θέλω, και για τη δική σου αγάπη και για τη δική μου. Αγάπα με όπως είμαι, με την αγάπη μου και τα πιστεύω μου, αγάπα με όπως είμαι, με την ενοχή μου και τη μνησικακία μου, μην περιμένεις από μένα, για να μ' αγαπήσεις, να πάψω να είμαι εγώ».

Κείμενο 2**Η πιο όμορφη θάλασσα**

Το ποίημα ανήκει στον Τούρκο ποιητή Ναζίμ Χικμέτ, έναν ποιητή που εκφράζει ανθρωπιά μέσα από το έργο του. Τα ποιήματά του έχει μεταφράσει στα ελληνικά ο Γιάννης Ρίτσος.

Θα γελάσεις απ' τα βάθη των χρυσών σου ματιών
είμαστε μες στο δικό μας κόσμο

14686

Η πιο όμορφη θάλασσα
είναι αυτή που δεν έχουμε ακόμα ταξιδέψει
Τα πιο όμορφα παιδιά δεν έχουν μεγαλώσει ακόμα
Τις πιο όμορφες μέρες μας
δεν τις έχουμε ζήσει ακόμα

Κι αυτό που θέλω να σου πω,
το πιο όμορφο απ' όλα,
δε στο `χω πει ακόμα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

«Αγαπάμε κάτι αληθινά, μόνο αποδεχόμενοι αυτό που είναι». Με ποιο σκεπτικό καταλήγει ο συγγραφέας στη διαπίστωση αυτή στο τέλος της τρίτης παραγράφου του Κειμένου 1; (50 - 60 λέξεις).

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Με ποιον τρόπο συνδέονται νοηματικά οι σίχλοι του τάνγκο με το υπόλοιπο τμήμα της τέταρτης παραγράφου του Κειμένου 1;

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

να ενταχθεί, να βρει, εξαρτημένοι από, προσωπείο, παροτρύνεις: Να γράψεις από μία συνώνυμη λέξη ή έκφραση για καθεμιά από τις υπογραμμισμένες λέξεις/φράσεις του Κειμένου 1, λαμβάνοντας υπόψη το γλωσσικό περιβάλλον στο οποίο βρίσκονται.

Μονάδες 15

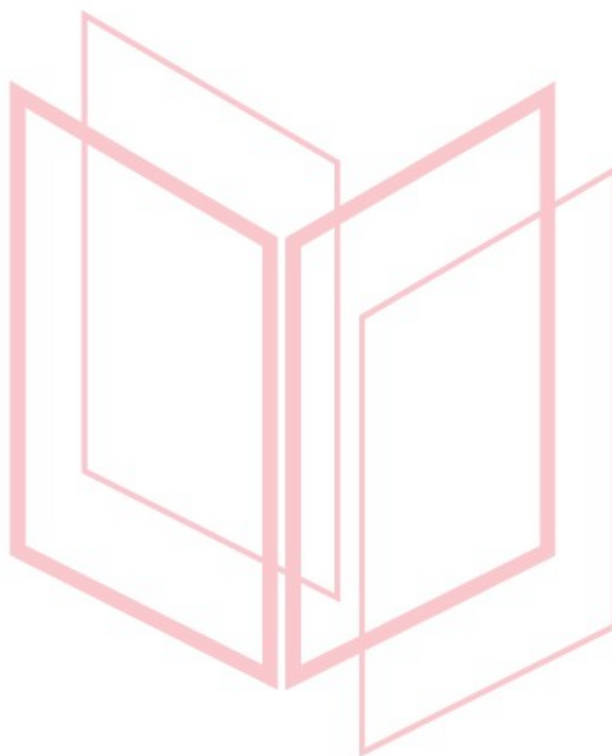

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

14686

Ποιο είναι αυτό που κατά τη γνώμη σου το ποιητικό υποκείμενο δεν έχει ακόμη πει στο πρόσωπο στο οποίο αναφέρεται; Δικαιολόγησε την απάντησή σου με αναφορές στο Κείμενο 2 και γράψε την εντύπωση που σου προκάλεσε η ανάγνωση. (100 - 150 λέξεις)

Μονάδες 15

αθιμπινίσις

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

14686-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο συγγραφέας πιστεύει ότι οι άνθρωποι παριστάνουν συχνά έναν χαρακτήρα που δεν έχουν, γιατί επιθυμούν την αποδοχή και αναγνώριση των άλλων, την οποία όμως δεν εξασφαλίζουν εύκολα. Πάντως, επειδή η αληθινή αγάπη δεν ταυτίζεται με τον εγωισμό ή με την εξάρτηση από τον άλλο, αγαπάμε πραγματικά μόνο τον «σύντροφο» που αποδεχόμαστε αυθόρμητα, με τα ελαττώματά του, όχι εκείνον που υπάρχει, για να ικανοποιεί το εγώ μας.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στους στίχους του τάνγκο ο ερωτευμένος άντρας προσκαλεί την αγαπημένη του να τον αποδεχτεί, όπως είναι, με τα προτερήματα και τα ελαττώματά του, δηλώνοντας ότι δεν του είναι βολετό να αλλάξει χαρακτήρα, αν και το θέλει. Η επίγνωση όμως των ελαττωμάτων από μέρος ενός ανθρώπου φανερώνει και αυτογνωσία, γι' αυτό και ο συγγραφέας διατυπώνει στην αρχή της παραγράφου την άποψη ότι, αφού γνωρίσουμε τον εαυτό μας, μπορούμε να προσδοκούμε την αγάπη των άλλων.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να ενσωματωθεί, να αφομοιωθεί

Να κερδίσει, να κατακτήσει

Είναι δεσμευμένοι στη

Μάσκα, περσόνα

Παρωθείς, προτρέπεις

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

14686-Λύση

Πιστεύω πως αυτό που δεν έχει πει ακόμη το ποιητικό υποκείμενο είναι πολύ πιθανό να είναι η λέξη «αγάπη», να δηλώσει, μ' άλλα λόγια, ανοιχτά την αγάπη του προς το πρόσωπο που τον ελκύει ερωτικά. Κι αυτό γιατί, προσωπικά, βλέπω το ερωτικό στοιχείο να κυριαρχεί στο ποίημα. Στον 1^ο στίχο η αγαπημένη «Θα γελάσει απ' τα βάθη των χρυσών της ματιών» (τα μάτια είναι ισχυρό αντικείμενο ερωτικού πόθου και αποκαλούνται «χρυσά», πανέμορφα και πολύτιμα) – στον 2^ο στίχο γράφεται ότι «είμαστε μες στον δικό μας κόσμο» (όπως όλοι οι ερωτευμένοι) – η 2^η στροφική ενότητα είναι γεμάτη ονειροπόληση και σχέδια για ένα μέλλον ομορφιάς και ευτυχίας – η τελευταία στροφική ενότητα κρύβει την επιθυμία της εκμυστήρευσης, της αποκάλυψης του πόθου, που χαρακτηρίζει κάθε ερωτευμένο σε σχέση με το ταίρι του.

Ανάλογα με τον βαθμό πρόσληψης του κειμένου ο/η μαθητής/τρια καλείται να γράψει την εντύπωση που του προκάλεσε η ανάγνωση. (π.χ. Το ποίημα για εμένα είναι μαγευτικό. Όταν το διαβάζω, με πλημμυρίζει η προσμονή της αποκάλυψης, θέλω σφοδρά να μάθω τι θα έλεγε το ποιητικό υποκείμενο κι αν όλα όσα ονειρεύεται για την αγάπη του θα γίνουν κατόπιν πραγματικότητα.)

αδιμπινίσις

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1

[Η διαφορετικότητα της γλώσσας]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το βιβλίο του Χρίστου Λ. Τσολάκη, *Ομότιμου Καθηγητή του ΑΠΘ, «Από τα γράμματα στη γλώσσα»*. Αναδημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Φιλολογος* το 2013 (τ. 152, σελ. 321).

Το σημαντικότερο ίσως γνώρισμα της γλώσσας είναι η διαφορετικότητα. Η γλώσσα σύγκεται¹ από αντίθετα στοιχεία. Το καθετί σ' αυτήν είναι μοναδικό. Το κάθε φώνημα μοναδικό. Η κάθε λέξη, η κάθε φράση, η κάθε πρόταση έρχονται και συνεισφέρουν στο λόγο και παραμένουν μοναδικά και ανεπανάληπτα. Τίποτε δεν είναι το ίδιο με το άλλο. Κι όμως τα πάντα πειθαρχούν στο νόημα της τέχνης και του λόγου.

Η γλώσσα, λοιπόν, αναδύεται, ως κοινωνικό προϊόν, μέσα από την ανθρώπινη κοινότητα με πλήθος γλωσσικές ποικιλίες (γλωσσικά επίπεδα), που αντιστοιχούν στις κοινωνικές ποικιλίες (κοινωνικά επίπεδα). Η γλώσσα δηλαδή «λειτουργεί σε πολλά επίπεδα και ανθίζει με ποικίλους τρόπους προφορικού και γραπτού λόγου, δημιουργώντας αμέτρητα κείμενα: που γράφονται και ακούγονται, ποιητικά και πεζά, λόγια και λαϊκά, περιγραφικά και αφηγηματικά, αποδεικτικά και κριτικά, πολιτικά και ρητορικά, ιστορικά και φιλοσοφικά, του θεάτρου και του κινηματογράφου, της τηλεόρασης και του ραδιοφώνου, των αθλητικών σχολίων και των θρησκευτικών τελετών, των τίτλων και των διαφημίσεων, των περιθωριακών, της πιάτσας και του σαλονιού, του σπιτιού και της υπηρεσίας, κείμενα όλων των εκφάνσεων και όλων των στιγμών της ζωής, κείμενα, κείμενα, κείμενα, που ασταμάτητα υφαίνουν τις σχέσεις μας, την επικοινωνία μας, τον πολιτισμό μας».

Είναι ανάγκη, συνεπώς, να αποκτήσουμε συνείδηση αυτών των κειμένων, όπως είναι ανάγκη να αποκτήσουμε συνείδηση του προφορικού και του γραπτού λόγου και της ισοτιμίας τους, αν και ο προφορικός είχε τη χρονική προτεραιότητα. Εκατομμύρια χρόνια ο άνθρωπος μιλάει. Εδώ και τρεις χιλιάδες χρόνια γράφει. Εξάπαντος² η επινοήση της γραφής έχει δώσει μιαν ακόμη διάσταση στη σκέψη και μιαν ακόμη γλώσσα στη γλώσσα. «Με τη γραφή, όπως είπαν, ξεπεράστηκε: η μνήμη από την κρίση, ο μύθος από την ιστορία, η παράδοση από την ατομική σκέψη, η μυθοποιητική σκέψη από τη ρασιοναλιστική³

¹ Αποτελείται

² Οπωσδήποτε.

³ Ορθολογιστική

φιλοσοφία». Είναι αυτή που γκρέμισε τις αυθεντίες και οδήγησε στη δημοκρατία, αποταμίευσε τη σκέψη, την έκανε αθάνατη, και εξακτίνωσε τον πολιτισμό σε όλα τα μήκη και σε όλα τα πλάτη του χώρου και του χρόνου. Με τη γραφή ο άνθρωπος διπλασίασε τη λειτουργικότητα της γλώσσας. Δεν είναι υποδεέστερος, όμως, και ο προφορικός λόγος: που ήταν και είναι πανανθρώπινος (όλοι μιλούν, λίγοι γράφουν), που είναι ο λόγος της άμεσης καθημερινής επικοινωνίας, που εκφράζει τη συνθήκη της στιγμής, που ζωντανεύει με τα παραγλωσσικά⁴ και τα εξωγλωσσικά στοιχεία (χειρονομίες, έκφραση προσώπου κλπ.) την ανθρώπινη έκφραση, που είναι, τελικά, αυτός η γλώσσα.

Κείμενο 2

Κυράνω

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το ομότιτλο μυθιστόρημα της Βασιλικής Παπαγιάννη (1927-2014), εκδόσεις Νεφέλη, 1990.

Οι παλιοί βοσκοί που γίνανε γεωργοί και στέριωσαν σε έναν τόπο, άρχισαν να σκέφτονται τα γράμματα και για τις θυγατέρες τους. Είχε πει η γιαγιά μου για την κόρη της:

- Ας είναι κορίτσι, να πάει στο σχολείο! Εγώ την Κυράνω δεν την αφήνω αγράμματη! Να 'ναι το κούτσο που είμαι εγώ!

Στη γειτονική κωμόπολη ήταν το σχολείο και τα παιδιά περπατούσαν έξη χιλιόμετρα να πάνε και να γυρίσουν· κινούσαν στ' άφεγγα ακόμα. Κι αυτήν την ξέβγαζε ως μακριά η μάνα της, κι έπειτα – «άντε, μάνα», της έλεγε, «γύρισε πίσω, έφεξε, δε φοβάμαι».

Κρεμασμένη στον ώμο τη σάκα του το παιδί, πηγαίνει στον καρόδρομο, ανάμεσα στα χωράφια. Της έχει υφάνει τη σάκα η μάνα της. Εκάθισε στον αργαλειό και την ύφανε. Σχέδια του νου της: τρίγωνα χρωματιστά και στη μέση κύκλος. Και τα ρούχα της η μάνα της τα ύφαινε.

Έτσι πορεύονταν τότε αυτοί. Και σα θαύμα για τ' άλλα παιδιά, που κορίτσι πράμα, πάει να μάθει γράμματα.

- Βγέστε να δείτε! Η Κυράνω πάει σχολείο! Θέλουμε κι εμείς! Κι εμείς! Και εμείς να πάμε!

- Γίνηκαν σιγά – σιγά οχτώ. Άμα χιόνιζε ή φυσούσε αέρας κρύος πηδούσαν στο χαντάκι, έξω απ' το σχολείο. Κολλούσαν τα κορμιά τους και σαν ζεσταίνονταν, άνοιγαν τις πετσέτες, βγάλαν ψωμί, ταραμά, ρέγγα, τρώγαν. Πολύν καιρό βαστάνε οι πάγοι το χειμώνα.

Γυρίζοντας απ' την κωμόπολη τ' απόγεμα, πιάνανε πάλι ένα χαντάκι. Δίπλα στο δρόμο.

Τρέχαν στα χωράφια, μάζευαν φρύγανα, άναβαν φωτιά, σηκώνονταν φλόγες μεγάλες,

⁴Παραγλωσσικά στοιχεία: ένταση φωνής, επιτονισμός, ρυθμός κ.λπ.

14712

παίρναν μια πύρα⁵, κινούσαν πάλι. Κι όταν το χιόνι είχε στρωθεί ή σίμωνε καταιγίδα, τότες ο παππούς καβαλίκευε τ' άλογο και πήγαινε να την πάρει.

- Αι, κυρά-δασκάλα, μάζεψε τα γράμματα να πάρω το κορίτσι, τι μας προφταίνει η νύχτα! [...]

Λοιπόν, η μάνα μου έτσι μάθαινε τα γράμματα.

Ο παππούς μου είπε της γιαγιάς μου:

- Η Κυράνω τελειώνει και την τέταρτη τάξη. Κορίτσι πράμα και άλλες αλφαβήτες στην μπουγάδα και στο ζύμωμα δεν της χρειάζονται. Να μείνει στο σπίτι, να σε βοηθάει, να την έχεις παραχέρι. Κι ύστερα έχουμε Κοσμά, Κυριάκο σε σχολαρχείο. Να ετοιμάζετε φαγητά, γλυκά, να τους στέλνουμε στον Τύρναβο.

Την υπογραφή του πελεκούσε μονάχα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ουποερώτημα(μονάδες 10)

Πώς τεκμηριώνει ο συγγραφέας του Κειμένου 1 τη θέση του για την ισοτιμία ανάμεσα στον γραπτό και προφορικό λόγο; (60-70λέξεις).

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα(μονάδες 10)

Ποιος είναι ο δομικός ρόλος της λέξης «συνεπώς» στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 και ποια η νοηματική σχέση που εκφράζει;

Μονάδες 10

3^ουποερώτημα(μονάδες 15)

Να χαρακτηρίσεις το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων ως Σωστό ή Λαθεμένο, σύμφωνα με το Κείμενο 1. Η απάντησή σου να μεταφερθεί στο απαντητικό φύλλο.

1. Ο συγγραφέας επιλέγει το γ' ενικό πρόσωπο, προκειμένου να ενισχυθεί η επιστημονική διάσταση του κειμένου.
2. Στο κείμενο κυριαρχεί η συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας.
3. Με την εκτεταμένη χρήση ασύνδετου σχήματος το κείμενο αποκτά πυκνότητα περιεχομένου.

---

⁵Ζεσταινόταν για λίγο.

14712

4. Η επανάληψη της λέξης «κάθε» στην 1^η παράγραφο του Κειμένου, υπογραμμίζει τη σημαντικότητα όλων των στοιχείων που συναποτελούν τη γλώσσα.
5. Τα εισαγωγικά στο απόσπασμα: «Με τη γραφή ... από την ατομική σκέψη» (3^η παράγραφος) δηλώνουν σχόλιο του συγγραφέα.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4(μονάδες 15)

Με βάση τα νοήματα του Κειμένου 2 να σχολιάσεις τις στάσεις της γιαγιάς και του παππού αναφορικά με τη μόρφωση της κόρης τους, τεκμηριώνοντας την απάντησή σου με τα σχετικά χωρία. Η ερμηνεία σου να εκτείνεται σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

αξιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

14712-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

- Ο προφορικός λόγος υπάρχει όσο και ο άνθρωπος, ενώ ο νεότερος γραπτός λόγος λειτούργησε ως καταλύτης για την πνευματική εξέλιξη και πρόοδο.
- Με την κριτική του διάσταση ο γραπτός λόγος κατέστησε δυνατή τη δημοκρατία, διατήρησε τη γνώση και διέδωσε τον πολιτισμό.
- Ο προφορικός λόγος ενέχει καθολικότητα και ευθύτητα, ενώ τα στοιχεία που τον πλαισιώνουν εμπλουτίζουν την επικοινωνία.
-

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Ο δομικός ρόλος της λέξης είναι ότι συνδέει την 2^η με την 3^η παράγραφο του Κειμένου 1. Η αρχή της 3^{ης} παραγράφου λειτουργεί ως συμπέρασμα της 2^{ης}, εφόσον η πρόταση του συγγραφέα είναι να αναγνωριστεί η σημαντικότητα των ποικίλων κειμένων που αναφέρονται στην 2^η.
- Νοηματική σχέση: Συμπέρασμα.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1. Σ
2. Λ
3. Σ
4. Σ
5. Λ

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

14712-Λύση

- Οποιαδήποτε διαπίστωση από τους μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

- Η γιαγιά τηρεί πολύ θετική στάση για τη μόρφωση των κοριτσιών γενικά και της κόρης της ειδικότερα «Ας είναι ... που είμαι εγώ!». Θετικά αξιολογείται και ο σχολιασμός των θαυμαστικών που επιτείνουν το νόημα και υπογραμμίζουν τη θέρμη των λεγομένων.
- Εκδηλώνει έμπρακτα την υποστηρικτική της στάση με το να συνοδεύει την κόρη της ως το χάραμα, για να μη φοβάται «την ξέβγαζε ως μακριά η μάνα της» και με το να μεριμνά για τις σχολικές ανάγκες της «έχει υφάνει τη σάκα η μάνα της».
- Ο παππούς έχει λιγότερο θερμή στάση, αν και όχι απολύτως απορριπτική.
- Αποδέχεται, ως ένα σημείο, τη μόρφωση των κοριτσιών «τελειώνει και την τέταρτη τάξη» διευκολύνοντας, μάλιστα, τη διαδικασία «ο παππούς καβαλίκευε τ' άλογο και πήγαινε να την πάρει», χωρίς, όμως, να είναι ιδιαίτερα ενθουσιώδης «Αι, κυρά-δασκάλα ... η νύχτα!».
- Αρνητική στάση τηρεί, όταν μεγαλώνει η κόρη του και θεωρεί ότι πρέπει να ασχοληθεί, πλέον, με τις οικιακές εργασίες «Κορίτσι πράμα ... δεν της χρειάζονται».
- Θετικά αξιολογείται ο σχολιασμός της αντίθεσης της στάσης του παππού αναφορικά με τα αγόρια της οικογένειας που μορφώνονται «Κι ύστερα ... στον Τύρναβο».

Κείμενο 1

Αναλφαβητισμός: Ένα κληρονομικό πρόβλημα

Το κείμενο δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Καθημερινή» και έχει ως πηγή του αποτελέσματα από την έρευνα που διεξήγαγε το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου. Προσπελάστηκε διαδικτυακά στις 16 – 04 – 2021. (διασκευή)

Σύμφωνα με μελέτη του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου, το 32% των Ελλήνων υποεκπαιδευμένων¹, βλέποντας ένα λογαριασμό της ΔΕΗ, δεν μπορεί να καταλάβει ποια είναι η ημερομηνία πληρωμής του...

Ο αναλφαβητισμός είναι ένα φαινόμενο που αναπαράγεται. Κληρονομείται τις περισσότερες φορές από γενιά σε γενιά, καθώς η εκπαίδευση των παιδιών συνδέεται άμεσα με το μορφωτικό επίπεδο των γονέων. Το φύλο, η οικονομική κατάσταση και ο τόπος διαμονής αφήνουν το αποτύπωμά τους στις περιπτώσεις ανάπτυξης του αναλφαβητισμού. Σύμφωνα με στοιχεία της Ουνέσκο, το μεγαλύτερο κύμα αναλφαβητισμού πλήττει τη νότια και δυτική Ασία, την Αφρική και τα αραβικά κράτη. Μάλιστα, η Μπουργκίνα Φάσο θεωρείται η χώρα με . . . το χαμηλότερο ποσοστό αλφαβητισμού στον κόσμο, μόλις με 12,8%. Ακολουθούν ο Νίγηρας με 14,4% και το Μαλί με 19%.

Στη χώρα μας, σχεδόν ένας στους δύο χαρακτηρίζεται ως υποεκπαιδευμένος (λειτουργικά αναλφάβητος). Αυτό αποδεικνύει και έρευνα που έχει πραγματοποιήσει το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου. Το ποσοστό των ερωτώμενων που δεν έχει ολοκληρώσει εννέα έτη εκπαίδευσης φτάνει το 44,8%, ενώ όσοι δεν παρακολούθησαν το Δημοτικό ή δεν ολοκλήρωσαν τη φοίτηση σε αυτό, είναι το 26,7% του συνόλου.

Πρώτες το νήμα του αναλφαβητισμού κόβουν οι γυναίκες, καθώς αποτελούν το 73,5% των απόλυτα αναλφάβητων, ενώ στους άντρες το ποσοστό φτάνει το 26,5%. Αυτό ενισχύεται από την παρουσία κοινωνικών ανισοτήτων, ακόμα και στον 21ο αιώνα. Οι ρίζες του αναλφαβητισμού, επίσης, επεκτείνονται στη φτώχεια και στις βιοποριστικές ανάγκες, στο χάσμα μεταξύ των επαρχιών και των αστικών κέντρων, στις ελλείψεις του σχολείου και της παροχής παιδείας και σε κάποιες περιπτώσεις σε πολεμικές εχθροπραξίες. Οι πιο ευάλωτες ομάδες ανθρώπων απέναντι στο πρόβλημα του αναλφαβητισμού είναι οι μειονότητες, όπως οι αθίγγανοι, και οι μετανάστες.

---

¹υποεκπαιδευμένος: ο άνθρωπος που μπορεί να γνωρίζει γραφή και ανάγνωση, αλλά δεν κατανοεί όλα όσα διαβάζει (λειτουργικά αναλφάβητος).

Επίσης, παρατηρείται ότι το φαινόμενο έχει πιο έντονη παρουσία σε συγκεκριμένους εργασιακούς τομείς. Γεωργοί, κτηνοτρόφοι, αλιείς, ανειδίκευτοι εργάτες και τεχνίτες - χειριστές μηχανημάτων παραμένουν υποεκπαιδευμένοι. Ενδιαφέρον, ωστόσο, προκαλεί το γεγονός πως ένα 34,5% των ιδιοκτητών και διευθυντών καταστημάτων και επιχειρήσεων ανήκουν σε αυτή την κατηγορία.

Καθοριστικό, ωστόσο, ρόλο για την αναπαραγωγή του φαινομένου διαδραματίζει το οικογενειακό περιβάλλον. Το 86% των ερωτώμενων που δεν έχουν ολοκληρώσει την 9χρονη εκπαίδευση, είχαν έναν πατέρα, ο οποίος παρομοίως δεν πήγε στο σχολείο.

Οι συνέπειες του αναλφαβητισμού δεν πρέπει να υποτιμώνται. Η υποβάθμιση του βιοτικού επιπέδου, που προάγει το φαινόμενο του αναλφαβητισμού, δεν συνάδει με την πρόοδο και την εξέλιξη του ανθρώπου. Ο αναλφάβητος συχνά απομονώνεται ή νιώθει εσωστρεφής και αποκλεισμένος από κοινωνικά και πολιτικά δρώμενα και πλημμυρίζεται από συναισθήματα κατωτερότητας. Επιπλέον, περιορίζεται το φάσμα εργασιών, στο οποίο μπορεί να ανταποκριθεί και δεν είναι λίγες οι φορές που το άτομο εξαρτάται από άλλους. Επομένως, ο αναλφαβητισμός δεν είναι παρά τροχοπέδη² στην ανάπτυξη κάθε τομέα.

Για την καταπολέμηση του προβλήματος, χρειάζεται η ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση τόσο των κρατικών φορέων όσο και η εξατομικευμένη συνεισφορά. Η απαγόρευση της παιδικής εργασίας θα είναι σωτήρια, όπως και η οικονομική ενίσχυση των ασθενέστερων τάξεων και λαών, αλλά και η ενίσχυση ακριτικών και αγροτικών περιοχών. Είναι γεγονός πως η πιο διαδεδομένη αιτία εγκατάλειψης του σχολείου είναι η οικονομική ανέχεια.

Κείμενο 2

Εγκώμιο στη μάθηση

Το κείμενο αποτελεί μέρος της συλλογής «Ποιήματα» του Μπέρλοντ Μπρεχτ(1949) σε μετάφραση Νάντιας Βαλαβάνη. Εκδόσεις: Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1992.

Μάθαινε και τ' απλούστερα! Γι' αυτούς
που ο καιρός τους ήρθε

ποτέ δεν είναι πολύ αργά!

Μάθαινε το αβγ, δε σε φτάνει, μα συ

να το μαθαίνεις! Μη σου κακοφανεί!

Ξεκίνα! Πρέπει όλα να τα ξέρεις!

Εσύ να πάρεις πρέπει την εξουσία.

² τροχοπέδη: (κυρ.) το φρένο / (μτφ.) κάτι που εμποδίζει ή επιβραδύνει την εξέλιξη μιας διαδικασίας

Μάθαινε, άνθρωπε στο άσυλο!
Μάθαινε, άνθρωπε στη φυλακή!
Μάθαινε, γυναίκα στην κουζίνα!
Μάθαινε, εξηντάχρονε!
Εσύ να πάρεις πρέπει την εξουσία.
Ψάξε για σχολείο, άστεγε!
Προμηθεύσου γνώση, παγωμένε!
Πεινασμένε, άρπαξε το βιβλίο: είν' ένα όπλο.
Εσύ να πάρεις πρέπει την εξουσία.
Μην ντρέπεσαι να ρωτήσεις, Σύντροφε!
Μην αφεθείς να πείθεσαι
μάθε να βλέπεις συ ο ίδιος!
Ό,τι δεν ξέρεις ο ίδιος
καθόλου δεν το ξέρεις.
Έλεγξε το λογαριασμό
εσύ Θα τον πληρώσεις.
Ψάξε με τα δάχτυλα κάθε σημάδι
Ρώτα: πώς βρέθηκε αυτό εδώ.
Εσύ να πάρεις πρέπει την εξουσία.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1(μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50 – 60 λέξεις να συνοψίσεις τις απόψεις του συγγραφέα του Κειμένου 1 για τα αίτια που δημιουργούν το πρόβλημα του αναλφαβητισμού.

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε ποιο συμπέρασμα καταλήγει ο συγγραφέας στην έβδομη παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 2), με ποια λέξη αυτό διατυπώνεται (μονάδες 2) και με ποια επιχειρήματα οδηγείται σε αυτό; (μονάδες 6)

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«το μεγαλύτερο κύμα αναλφαβητισμού πλήττει τη νότια και δυτική Ασία» (2^η παράγραφος), «πρώτες το νήμα του αναλφαβητισμού κόβουν οι γυναίκες» (4^η παράγραφος), «(ο αναλφάβητος) πλημμυρίζεται από συναισθήματα κατωτερότητας». Να αντικαταστήσεις τις παραπάνω υπογραμμισμένες φράσεις του Κειμένου 1, ώστε η λειτουργία της γλώσσας από μεταφορική να γίνει κυριολεκτική, προσέχοντας ώστε να μην αλλάξει το νόημα στις προτάσεις που ανήκουν οι ζητούμενες φράσεις (μονάδες 9). Ποια αλλαγή διαπιστώνεις στο ύφος του λόγου (μονάδες 6);

Μονάδες 15**ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)**

Ποια στάση υιοθετεί το ποιητικό υποκείμενο απέναντι στους αμόρφωτους ανθρώπους (μονάδες 10) στο Κείμενο 2 και ποια είναι η προσωπική σου άποψη για αυτή τη στάση (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

αδιμπινίσις

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

14718-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο συντάκτης του κειμένου εκτιμά πως ο αναλφαβητισμός οφείλεται:

- Στο χαμηλό μορφωτικό επίπεδο των γονιών.
- Στην υποβαθμισμένη θέση των γυναικών σε πολλές υπανάπτυκτες χώρες.
- Στη φτώχεια που προκαλεί έντονα βιοποριστικά προβλήματα και περιθωριοποίηση κοινωνικών ομάδων (Αθίγγανοι / μετανάστες).
- Σε ελλείψεις υποδομών, σε πολεμικές εχθροπραξίες ή στη διαβίωση σε απομονωμένες επαρχίες.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο συγγραφέας του Κειμένου¹ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ο αναλφαβητισμός αποτελεί εμπόδιο σε κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα. «ο αναλφαβητισμός δεν είναι . . . κάθε τομέα».

Η χαρακτηριστική λέξη που αυτό διατυπώνεται είναι η λέξη «επομένως».

Τα επιχειρήματα που προηγούνται αυτού του συμπεράσματος είναι τα ακόλουθα:

- Ο αναλφαβητισμός περιορίζει το βιοτικό επίπεδο, γεγονός που δημιουργεί ανάσχεση στην πρόοδο του ατόμου: «Η υποβάθμιση . . . του ανθρώπου».
- Ο αναλφαβητισμός οδηγεί σε κοινωνική και πολιτική περιθωριοποίηση και γι' αυτό το αναλφάβητο άτομο βιώνει συναισθήματα μοναξιάς και κατωτερότητας: «Ο αναλφάβητος συχνά απομονώνεται . . . κατωτερότητας».
- Οι εργασιακές επιλογές είναι περιορισμένες για τον αναλφάβητο, γεγονός που αυξάνει την εξάρτηση από τους άλλους: «Περιορίζεται το φάσμα . . . εξαρτάται από άλλους»

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

14718-Λύση

- «το μεγαλύτερο κύμα αναλφαβητισμού πλήττει . . .» →Το μεγαλύτερο ποσοστό αναλφαβητισμού παρατηρείται στη νότια και δυτική Ασία.
- «Πρώτες το νήμα του αναλφαβητισμού κόβουν οι γυναίκες» →Οι γυναίκες αποτελούν τον πιο αναλφάβητο πληθυσμό.
- «ο αναλφάβητος . . . πλημμυρίζεται από συναισθήματα κατωτερότητας»→ . . . διακατέχεται από συναισθήματα κατωτερότητας.

Το ύφος του λόγου μετά την αντικατάσταση διαφοροποιείται, γιατί ο λόγος χάνει τη ζωντάνια που πρόσφερε η μεταφορική χρήση της γλώσσας και την πρόκληση συναισθηματικής φόρτισης στον αποδέκτη. Έτσι θα λέγαμε πως μεταβάλλεται σε ένα ύφος πιο αντικειμενικό, απρόσωπο και τυπικό. Πληροφορεί και δεν ευαισθητοποιεί τον αποδέκτη για το πρόβλημα του αναλφαβητισμού.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε διατύπωση από τους/τις μαθητές /τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί / τεκμηριωθεί με στοιχεία / χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Ενδεικτικά:

Το ποιητικό υποκείμενο προτρέπει κάθε αμόρφωτο άνθρωπο, ανεξαρτήτου κοινωνικής ή οικονομικής κατάστασης, φύλου ή ηλικίας «...άνθρωπε στο άσυλο,. . .στη φυλακή, . . .γυναίκα,. . .εξηντάχρονη . . . άστεγες . . . παγωμένες) να προσπαθήσει να μορφωθεί, είτε αυτό εκφράζεται με τον απλό γραμματισμό «μάθαινε το αβγ» είτε με τη δια βίου μάθηση, που θα βελτιώσει τη δυνατότητα κατανόησης του κόσμου και την ποιότητα ζωής. Εκτιμά ότι ποτέ δεν είναι αργά για τη μόρφωση, γιατί αυτή θα προσδώσει τη δυνατότητα αυτοκαθορισμού, «εσύ να πάρεις πρέπει . . . εξουσία», οικονομικής ανεξαρτησίας «άρπαξε το . . . είναι ένα όπλο» και αποφυγής εξαρτήσεων και χειραγώγησης «μην αφεθείς να πείθεσαι», «έλεγξε τον λογαριασμό . . . πληρώσεις». Όλα αυτά τα μηνύματα αισθητοποιούνται μ' έναν ασθματικό και καταϊγιστικό ρυθμό μέσω των επαναλήψεων στίχων, της χρήσης προστακτικών και του κοφτού και άμεσου ύφους (β' ενικό πρόσωπο).

Οι μαθητές / τριες μπορούν να εκφράσουν τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους (π.χ. αν εκτιμούν ότι αυτή η στάση έχει αξία διαχρονική και σήμερα ή είναι πια παρωχημένη) ανάλογα με το βαθμό πρόσληψης του κειμένου και τα προσωπικά τους βιώματα.

Κείμενο 1

Girlhood interrupted¹ : Το πέρασμα των κοριτσιών στην εφηβεία είναι πιο βίαιο και απότομο από ποτέ

Το κείμενο δημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Marie Claire* (τεύχος Οκτωβρίου 2021) από τη Μαρίλη Εφραιμίδη και αφορμάται από το ντοκιμαντέρ μικρού μήκους «Girlhood» που δημιούργησαν οι σκηνοθέτριες Βάνια Τέρνερ και Μαρία Σιδηροπούλου παρακολουθώντας τις ζωές και τις σκέψεις τριών 17χρονων φιλενάδων στην Αθήνα της καραντίνας. Προσπελάστηκε διαδικτυακά στις 02 - 10 - 2021. (διασκευή συντομευμένη).

Το βράδυ κοιμήθηκαν κορίτσια και το πρωί ξύπνησαν γυναίκες. Θυμάμαι και ποια μέρα περίπου έγινε αυτό. Και τι ακολούθησε. Πήραν μεγάλες σακούλες και άδειασαν τα ρούχα από την ντουλάπα τους. Έβαλαν μέσα ό,τι ήταν ροζ ή είχε λουλούδια και άφησαν στα ράφια μόνο κάτι γκρι φόρμες. Μετά μου ανακοίνωσαν: «μαμά, δεν έχουμε τίποτα να φορέσουμε, πρέπει να πάμε για ψώνια». Οι κόρες μου σταμάτησαν να είναι κορίτσια μέσα σε μία νύχτα και έγιναν έφηβες. Το βλέμμα τους είναι ακόμα παιδικό, όμως το μυαλό τους, το σώμα τους, τα ενδιαφέροντά τους, οι απόψεις τους, ακόμα και η ώρα που πηγαίνουν για ύπνο τις κάνει αυτό που θέλουν και οι ίδιες να είναι. Έφηβες της εποχής μας.

Ξεκίνησα το ταξίδι της μητρότητας γνωρίζοντας από την αρχή ότι η εφηβεία θα είναι η πιο δύσκολη «πίστα». Θα μπορούσε αυτός να είναι ο ουσιαστικός απογαλακτισμός από το υπερπροστατευτικό κουκούλι της μαμάς και του μπαμπά. Όλα όσα φοβόμουν όμως δεν ήταν τίποτα μπροστά σε εκείνα που πλέον συμβαίνουν στον κόσμο των εφήβων, αλλά και των παιδιών του Δημοτικού. Χορογραφίες στο Tik-Tok,² πόζες στο Instagram,³ ομαδικές συνομιλίες στο Viber⁴ απεριόριστη πρόσβαση στο Netflix⁵, σίχοι της τραπ⁶ που επαναλαμβάνουν άθλια σεξιστικά στερεότυπα. Ένας χαοτικός κόσμος από ερεθίσματα, ιδέες, πρότυπα, ανθρώπους που δύσκολα οι γονείς μπορούν να ελέγξουν. Οι κόρες μας θα μπορούσαν να είναι η Αλίκη στη Χώρα των Θαυμάτων, όμως τώρα αυτή η Χώρα έχει μόνο ένα στόχο: την Αλίκη-αντικείμενο, την Αλίκη που αποχαιρετά βίαια την παιδική ηλικία και βιάζεται να γίνει γυναίκα. Όπου κι αν γυρίσεις το κεφάλι

¹ Η διακοπή της παιδικής κοριτσίστικης ηλικίας

² Μέσο κοινωνικής δικτύωσης

³ Μέσο κοινωνικής δικτύωσης

⁴ Μέσο κοινωνικής δικτύωσης

⁵ Συνδρομητική ψυχαγωγική πλατφόρμα

⁶ Είδος νεανικής μουσικής

σου στον ψηφιακό και στον αληθινό κόσμο που περιβάλλει τα παιδιά μας, οι γυναίκες, για να είναι αποδεκτές, πρέπει να έχουν άψογο μακιγιάζ, τέλεια χαρακτηριστικά, προκλητικές καμπύλες, να φοράνε ξεφτισμένο τζιν σορτς και να κοιτάζουν με νόημα τον φακό.

Συνειδητοποιώ πως, όταν ήταν μικρές, έπεφτα στις παγίδες των στερεοτύπων συνεχώς. Σκέφτομαι τώρα πόσες «Μπάρμπι» έδωσα στα παιδιά μου. Όχι μόνο τις κούκλες, για να παίζουν, αλλά και ατέλειωτες ώρες με σχετικές ταινίες στο σπίτι και στο σινεμά . . . Καθόμουν πάντα μαζί τους και διαπίστωνα διαρκώς ότι αυτό το θέαμα είναι τουλάχιστον κουτό, αλλά δεν μου περνούσε από το μυαλό ότι μπορεί να αποβεί και επικίνδυνο, γιατί σε λίγα χρόνια ίσως μετρήσουν τον εαυτό τους μπροστά στον καθρέφτη και ίσως απογοητευτούν που δεν είναι αρκετά ψηλές ή αρκετά αδύνατες, όπως οι «Μπάρμπι» και ότι μια μέρα μπορεί γι' αυτόν το λόγο να σταματήσουν να τρώνε και να χαθούν στο στρόβιλο της νευρικής ανορεξίας, της ψυχικής ασθένειας με τη μεγαλύτερη θνησιμότητα. (. . .)

Κείμενο 2

Κορίτσι

Το διήγημα «Κορίτσι», ή «Girl» της Τζαμάικα Κίνκείντ (ψευδώνυμο της Maria Eleine Richardson που γεννήθηκε στις Αντίλλες το 1949), δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά στο περιοδικό New Yorker στο τεύχος Ιουνίου του 1978 και συμπεριλαμβάνεται στην συλλογή διηγημάτων At the Bottom of the River (Στον πάτο του ποταμού) που εκδόθηκε το 1983. Σύμφωνα με τη συγγραφέα εμπεριέχει τις οδηγίες συμμόρφωσης μιας μητέρας από ένα χωριό της Καραϊβικής προς την κόρη της.

Να πλένεις τα ασπρόρουχα τις Δευτέρες και να τα απλώνεις πάνω στις πέτρες. Να πλένεις τα χρωματιστά τις Τρίτες και να τα απλώνεις στο σκοινί, για να στεγνώσουν. Μην βγαίνεις στον καυτό ήλιο με το κεφάλι ακάλυπτο. Να μαγειρεύεις την τηγανητή κολοκύθα σε πολύ καυτό γλυκό λάδι. Μούλιαζε στο νερό τα εσώρουκά σου αμέσως μόλις τα βγάζεις. Ξαλμύριζε αποβραδís το παστό ψάρι πριν το μαγειρέψεις.(. . .)

Τις Κυριακές να προσπαθείς να περπατάς σαν κυρία. Να μην μιλάς σε αλήτες, ούτε καν όταν σου ζητάνε οδηγίες. Μην τρως φρούτα στο δρόμο, θα σε πάρουν στο κυνήγι οι μύγες. (. . .) Έτσι ράβεται ένα κουμπί. Έτσι ράβεται η κουμπότρυπα για το κουμπί που μόλις έραψες. Έτσι φτιάχνεται το στρίφωμα του ποδόγυρου, όταν βλέπεις ότι έχει ξηλωθεί, για να μην κυκλοφορείς με τρόπο που να προκαλείς. Έτσι σιδερώνεται το χακί παντελόνι του πατέρα σου για να μην έχει τσακίσεις.

(. . .)

Έτσι φτιάχνεται η ζύμη για το ψωμί, έτσι φτιάχνονται οι πίτες από πλατανόφυλλα, έτσι φτιάχνονται οι πιπεριές στην κατσαρόλα. Έτσι φτιάχνεται ένα καλό γιατρικό κατά του κρυώματος. Έτσι φτιάχνεται ένα καλό γιατρικό για να ρίξεις το παιδί, πριν ακόμα γίνει καλὰ-καλὰ παιδί. Έτσι

14720

εκφοβίζεις έναν άνδρα, έτσι σε εκφοβίζει ένας άντρας. Έτσι αγαπάς έναν άνδρα. Αν αυτό δεν λειτουργήσει, υπάρχουν κι άλλοι τρόποι, κι αν κι αυτοί δεν λειτουργήσουν, μην νιώθεις και τόσο άσχημα, αν παραιτηθείς απ' την προσπάθεια. (. . .)

Να ζουλάς πάντα το ψωμί για να βεβαιωθείς ότι είναι φρέσκο. «Κι αν ο φούρναρης δεν μ' αφήσει να πιάσω το ψωμί;» Θες να πεις ότι μετὰ απ' όλα αυτά, θα γίνεις πραγματικά αυτό το είδος γυναίκας την οποία ο φούρναρης δεν αφήνει να πλησιάσει το ψωμί;

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιος είναι ο φόβος που διακατέχει τους σημερινούς γονείς των έφηβων κοριτσιών, σύμφωνα με τη συγγραφέα του Κειμένου 1; (50 – 60 λέξεις).

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η αρθρογράφος επιλέγει να αναπτύξει τη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 κυρίως με παραδείγματα. Να εντοπίσεις τα σημεία όπου βρίσκονται (μονάδες 4) και να εξηγήσεις για ποιους λόγους έγινε η παραπάνω επιλογή (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο κείμενο 1 η συγγραφέας γράφει με τρόπο που δίνει την εντύπωση ότι εξομολογείται προσωπικές της σκέψεις και ανησυχίες. Να εντοπίσεις τρία σημεία που επιβεβαιώνουν αυτή την παρατήρηση (μονάδες 9) και να δικαιολογήσεις αυτή την επιλογή της σε σχέση με το θέμα του κειμένου και τη σχέση της αρθρογράφου με τα πρόσωπα στα οποία αναφέρεται (μονάδες 6)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιες κοινωνικές αντιλήψεις για τον τρόπο συμπεριφοράς των κοριτσιών αναδεικνύονται μέσα από το κείμενο 2 (μονάδες 10) και ποια είναι η προσωπική σου τοποθέτηση σε αυτές; (μονάδες 5) Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

14720-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο φόβος που διακατέχει τους σημερινούς γονείς εδράζεται στις επιρροές που έχουν οι έφηβες σήμερα από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και συνοψίζεται στα ακόλουθα:

- Σεξιστικά πρότυπα που δεν μπορούν να ελεγχθούν από τους γονείς.
- Προβαλλόμενα μοντέλα συμπεριφοράς που οδηγούν σε μια πρώιμη σεξουαλικότητα.
- Πιθανές ψυχώσεις και εμμονές με το σώμα τους (νευρική ανορεξία) λόγω των απλησίαστων προτύπων εξωτερικής εμφάνισης που εσωτερικεύουν.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τα παραδείγματα που χρησιμοποιούνται στη δεύτερη παράγραφο είναι:

- «Χορογραφίες στο Tik – Tok, πόζες στο Instagram, ομαδικές συνομιλίες στο Viber, απεριόριστη πρόσβαση στο Netflix . . .».
- «. . .οι γυναίκες για να είναι αποδεκτές, πρέπει να έχουν άψογο μακιγιάζ, τέλεια χαρακτηριστικά, προκλητικές καμπύλες, να φοράνε ξεφτισμένα τζιν σορτς και να κοιτάνε με νόημα τον φακό».

Η επιλογή της αρθρογράφου να οργανώσει τον λόγο της στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου της κυρίως με παραδείγματα στοχεύει:

- Στην ανάδειξη με γλαφυρό και αναμφισβήτητο τρόπο των αρνητικών προτύπων που προσλαμβάνουν οι έφηβες κοπέλες.
- Στην προσέλευση του ενδιαφέροντος γονιών και νεαρών κοριτσιών που θα διαβάσουν το κείμενο.

14720-Λύση

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ο εξομολογητικός και προσωπικός τόνος της συντάκτριας εντοπίζεται στις εξής φράσεις:

- Οι κόρες μου σταμάτησαν να είναι κορίτσια . . . (1^η παράγραφος).
- Ξεκίνησα το ταξίδι της μητρότητας γνωρίζοντας από την αρχή ότι η εφηβεία θα είναι η πιο δύσκολη «πίστα» (2^η παράγραφος).
- Συνειδητοποιώ πως, όταν ήταν μικρές, έπεφτα στις παγίδες των στερεότυπων συνεχώς (3^η παράγραφος).

Ο προσωπικός αυτός τόνος μπορεί να εξηγηθεί, επειδή επιδιώκεται η αμεσότητα της προσωπικής μαρτυρίας, καθώς στο συγκεκριμένο άρθρο μια μητέρα εξομολογείται σε άλλες μητέρες με κοινές ανησυχίες τους φόβους της για την ανεπάρκεια της, όταν τα κορίτσια της μεγαλώνουν. Έτσι το θέμα γίνεται απολύτως κατανοητό και αποδεικνύονται οι φόβοι για τη βίαιη διακοπή της παιδικής ηλικίας των κοριτσιών, που αποτελεί το θέμα του άρθρου.

Το εξομολογητικό ύφος δικαιολογείται, γιατί κάθε μάνα κοριτσιών στην εφηβεία βιώνει συχνά αντίστοιχα συναισθήματα και αγωνιά για τα παιδιά της. Αντίστοιχη είναι η σχέση της αρθρογράφου με τα πρόσωπα στα οποία αναφέρεται στο κείμενό της (σχέση μητέρας – κόρης).

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε διαπίστωση από τους/τις μαθητές /τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί / τεκμηριωθεί με στοιχεία / χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Ενδεικτικά:

Οι κοινωνικές αντιλήψεις που προβάλλονται στο κείμενο απηχούν μια βαθιά σεξιστική και πατριαρχική κοινωνία, στην οποία τα κορίτσια από νωρίς μαθαίνουν, μέσω της μητέρας, που αναπαράγει με προσήλωση τα έμφυλα στερεότυπα (χρήση β' ενικού προσώπου / προστακτικές), να είναι καλές νοικοκυρές «να πλένεις τα χρωματιστά . . . έτσι ράβεται η κουμπότρυπα» και να συμβάλουν στις δουλειές του σπιτιού. Ακόμη τονίζεται πως η συμπεριφορά εκτός σπιτιού καθορίζεται από αυστηρούς περιοριστικούς κανόνες «Τις Κυριακές προσπάθησε να περπατάς σαν κυρία» και συγκεκριμένη εμφάνιση, για να μην προκαλεί τους άντρες. Οι σχέσεις μαζί τους δεν είναι αυθόρμητες και ειλικρινείς, γιατί

14720-Λύση

βασίζονται στην εξουσία των αντρών, που οι γυναίκες πρέπει να μάθουν να χειρίζονται, και στο γενικευμένο αίσθημα του φόβου και της ντροπής, αν ένα κορίτσι τυχόν μείνει έγκυος εκτός γάμου « . . . ένα καλό γιατρικό για να ρίξεις το παιδί», «Έτσι εκφοβίζεις έναν άντρα . . . αν παραιτηθείς από την προσπάθεια».

Οι μαθητές / τριες μπορούν να εκφράσουν τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους (π.χ. αποτροπιασμό / απογοήτευση για αυτά τα στερεότυπα / αντίθετη οπτική / συναφής οπτική) ανάλογα με το βαθμό πρόσληψης του κειμένου και τα προσωπικά τους βιώματα.

αδημπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1

Γιατί σήμερα οι άνθρωποι δε γελούν τόσο συχνά;

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από το βιβλίο «Γέλιο, η καλύτερη θεραπεία» του Αλέξανδρου Λουπασάκη (εκδ. Κέδρος, 2002).

Κανένας δεν αμφισβητεί ότι δε γελάμε πλέον τόσο συχνά όσο άλλοτε. Γιατί όμως;

Εξαιτίας του άγχους είναι το πρώτο που μας έρχεται στο μυαλό ως δικαιολογία.

«Φταίει η αποξένωση» θα πει κάποιος άλλος.

«Πες μας κάτι που δεν ξέρουμε» θα πουν οι... ανυπόμονοι.

Θα προτιμήσουμε να σας πούμε κάτι που όλοι ξέρουμε. Οι ρυθμοί που ζούμε είναι ταχύτατοι. Οι απαιτήσεις που έχουμε εμείς, αλλά και που ξέρουμε ή νιώθουμε ότι έχουν οι άλλοι από εμάς, είναι δυσβάσταχτες για το εικοσιτετράωρό μας. Επιπλέον, στενοχωριόμαστε για όλα όσα δεν έχουμε και ξεχνάμε να χαρούμε όλα όσα έχουμε. Γυρνώντας όμως πίσω στο παρελθόν, τα μάτια μας θα συναντήσουν ανθρώπους να γελάνε με τις καταστάσεις που τους συμβαίνουν. Θα ακούσουμε αστεία που παρότι ήταν τόσο απλοϊκά, προκαλούσαν τρανταχτά γέλια. Αυτό που θα έπρεπε να μας προβληματίσει είναι ότι οι άνθρωποι αυτοί που «χτυπιούνται από τα γέλια» δεν είναι άνθρωποι που τα έχουν όλα! Τους λείπουν τα χρήματα, έχουν έλλειψη ακαδημαϊκής γνώσης και, σε εντυπωσιακά μεγάλο ποσοστό, δεν είναι «κοινωνικά καταξιωμένοι».

Το μυστικό λοιπόν ίσως να βρίσκεται στην άνοδο του βιοτικού μας επιπέδου! Μ' αυτό φυσικά δεν εννοούμε ότι θα πρέπει να γυρίσουμε στην εποχή των σπηλαίων. Αντίθετα, κάλλιστα μπορούμε να ζήσουμε με όλα όσα οι οικονομικές και τεχνολογικές ανέσεις μάς προσφέρουν. Αρκεί να θυμόμαστε ότι η οποιαδήποτε άνεση έχει ως σκοπό να δημιουργήσει συνθήκες τέτοιες, ώστε ο άνθρωπος να ευχαριστηθεί τη ζωή και να νιώθει ασφαλής! Ο δείκτης όμως αυτής της ευχαρίστησης, το γέλιο μας, βρίσκεται σε επίπεδα απελπιστικά χαμηλά! Έτσι λοιπόν, οι αιτίες δεν βρίσκονται στο άγχος ή στην αποξένωση. Αυτά είναι τα υποπροϊόντα της πραγματικής αιτίας. Η αιτία βρίσκεται στην υπέρμετρη ανταγωνιστικότητα μεταξύ των ανθρώπων, η οποία τρέφεται συνεχώς από ένα πλήθος αχόρταγων επιθυμιών. Αυτές είναι που δεν αφήνουν τον άνθρωπο να πάρει ανάσα. Δεν υπάρχει χρονικό κενό για γέλιο και παιχνίδι και «ιερή τεμπελιά». Παράλληλα, δεν εκφράζονται τα συναισθήματα και οι συγκινήσεις, ώστε να λειτουργεί η έκφραση και η εκφόρτιση ως βαλβίδα ασφαλείας στον ασφυχτικά πιεσμένο ψυχικό μας κόσμο.

Ο θωρακισμένος άνθρωπος είναι μπροστά μας. Τον βλέπουμε να λυγίζει κάτω από το ασήκωτο βάρος της σιδηρόφρακτης πανοπλίας που φοράει. Νομίζει ότι φοράει την πανοπλία, για

να προφυλαχτεί από τους εχθρούς, ενώ σκάβει ο ίδιος με τον ψυχικό του κόσμο υπερβολικά στενεμένο, μέχρι ασφυξίας.

Κείμενο 2

Βασίλης Ρώτας (1889 – 1977)

Η κόρη με τα κόκκινα

Το παρακάτω απόσπασμα είναι από το διήγημα του Βασίλη Ρώτα «Η κόρη με τα κόκκινα», που δημοσιεύτηκε στο Περιοδικό «Ελληνικά Γράμματα» το 1928.

Αφού ήπιαν καφέ κι έφαγαν γλυκά και το κουτσομπολιό για όσους δεν ήταν μπροστά στέρεψε κι άρχισαν τα πειράγματα και τ' αστεία αναμεταξύ τους, η στρουμπουλή καθηγητίνα, που ανακατευότανε σε όλα κι ήτανε το γενικό πειραχτήριο, πρότεινε να παίξουν κανένα παιχνίδι.

«Κύριε γυμνασιάρχη, να μη μας διώξετε ακόμη, είναι τόσο όμορφα εδώ στο σπίτι σας».

«Κυρία μου», έκανε ο γυμνασιάρχης πλησιάζοντάς την, ενώ ο καθηγητής ο άντρας της, που τη ζήλευε φοβερά, παρακολουθούσε δαγκωμένος απ' τη γωνιά του όλα της τα φερσίματα και τα φερσίματα των άλλων απέναντί της, «όχι μόνον δε σας διώχνω, παρά αν είναι τρόπος να σας κρατήσω κι όλη τη νύχτα...»

[...]

Τη στιγμή αυτή στάθηκε μπροστά τους γελαστή η πεταχτή καθηγητίνα, προτείνοντας ένα σκουφάκι, που είχε χαρτάκια διπλωμένα μέσα.

«Πάρτε, και ν' απαντήσετε με ειλικρίνεια στην ερώτηση. Και σεις κύριοι, από ένα. Ν' απαντήσετε με ειλικρίνεια στην ερώτηση και γρήγορα γιατί θα τα μαζέψουμε αμέσως». Κι αφού οι κύριοι πήραν, πήγε παραπέρα.

[...]

Ο γυμνασιάρχης είχε αφαιρεθεί διαβάζοντας τη δικιά του ερώτηση. «Τι θυμάστε με περισσότερη ευχαρίστηση;» Την ερώτηση αυτή την είχε γράψει η γυναίκα του. Ήταν το γράψιμό της. Σήκωσε τα μάτια του και την είδε στην άλλη άκρη της σάλας να κουβεντιάζει αδιάφορα με άλλες δυο κυρίες.

Η τύχη που του 'φερε την ερώτηση της γυναίκας του στα χέρια κι η ίδια η ερώτηση τον φέρανε σε μια περίεργη ψυχολογική κατάσταση και θυμήθηκε αμέσως την κόρη με τα κόκκινα. Δεν ήθελε όμως να το γράψει και προσπαθούσε να βρει κάτι άλλο νόστιμο να απαντήσει, μα η κόρη με τα κόκκινα δεν έφευγε απ' το νου του. Η καθηγητίνα έφερε πάλι βόλτα με το σκουφάκι.

«Τι, ακόμα, κύριε γυμνασιάρχη; Γράψτε γλήγορα».

Ο γυμνασιάρχης, σαν να πήρε κάποιαν απόφαση που δεν ταίριαζε στην ελαφρότητα του παιχνιδιού, έγραψε από κάτω από την ερώτηση, «την κόρη με τα κόκκινα», δίπλωσε το χαρτάκι και το 'ριξε στο σκουφάκι και μόλις το σκουφάκι απομακρύνθηκε, το μετανόησε.

[...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια είναι η πραγματική αιτία, σύμφωνα με τον συγγραφέα του Κειμένου 1, για τα απελπιστικά χαμηλά επίπεδα του γέλιου, ως δείκτη ευχαρίστησης, στις μέρες μας; Να την παρουσιάσεις σε ενιαίο κείμενο 50 – 60 λέξεων.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

«Θα προτιμήσουμε... “κοινωνικά καταξιωμένοι”»: ένας από τους τρόπους ανάπτυξης της συγκεκριμένης παραγράφου του Κειμένου 1 είναι η αντίθεση. Σε ποιο τμήμα του κειμένου την εντοπίζεις; Ποιες είναι οι έννοιες που παρουσιάζονται αντιθετικά και για ποιο σκοπό;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Ο θωρακισμένος άνθρωπος ... ενώ σκάβει ο ίδιος με τον ψυχικό του κόσμο υπερβολικά στενεμένο, μέχρι ασφυξίας»: Αν υποθέσουμε ότι στόχος του συγγραφέα του Κειμένου 1 είναι η διέγερση του ενδιαφέροντος των αναγνωστών/-στριών, να εντοπίσεις τρεις γλωσσικές επιλογές (χρήση της γλώσσας, σχήματα λόγου και ρηματικά πρόσωπα) με τις οποίες προσπαθεί να πετύχει τον σκοπό του και να εξηγήσεις την επικοινωνιακή τους λειτουργία στο κείμενο.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

«Αυτό που θα έπρεπε ... που τα έχουν όλα!»: Λαμβάνοντας αφορμή από αυτή τη διαπίστωση του δοκιμιογράφου και στο πλαίσιο εορτασμού για την Παγκόσμια Ημέρα Γέλιου, να συντάξεις ένα άρθρο (350 – 400 λέξεων) για τη σχολική εφημερίδα, στο οποίο θα αναπτύξεις λόγους για τους οποίους το γέλιο στις διάφορες μορφές του (αστεισμός, ανέκδοτο, σάτιρα και άλλες) μπορεί να χαρίσει αισιοδοξία στον άνθρωπο και να τον θωρακίσει απέναντι στις δυσκολίες της ζωής.

Μονάδες 30

14787

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Να βρεις τέσσερα (4) εκφραστικά μέσα του Κειμένου 2, τα οποία αποδίδουν την ατμόσφαιρα που επικρατεί στη συνάντηση που πραγματοποιήθηκε στο σπίτι του γυμνασιάρχη (μονάδες 12) και να περιγράψεις το είδος της ατμόσφαιρας που δημιουργούν αισθητικά (μονάδες 8).

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με αναφορές σε χωρία του Κειμένου 2 τη συμπεριφορά του γυμνασιάρχη, ο οποίος πρωταγωνιστεί στη σκηνή του αφηγήματος. Να οργανώσεις την ερμηνεία σου σε 100 – 150 λέξεις.

Μονάδες 15

αθλημπινίσια

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

14787-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, είναι αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η κύρια αιτία που προκαλεί την απουσία του γέλιου από τη ζωή του ανθρώπου σήμερα είναι η ανταγωνιστικότητα της εποχής. Ο σύγχρονος άνθρωπος μοχθεί να αποκτήσει υλικά αγαθά, πλούτη και τιμές, και λησμονεί να εξερευνήσει τον εαυτό του και τις ανάγκες του. Ο ελεύθερος χρόνος, επομένως, έχει εκλείψει απ' τη ζωή του, ενώ τα συναισθήματά του καταπιέζονται αφόρητα.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ένας από τους τρόπους ανάπτυξης της παραγράφου είναι η αντίθεση. Ειδικότερα, στο σημείο «Γυρνώντας όμως πίσω στο παρελθόν...» ο συγγραφέας αντιπαραβάλλει τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι κατά το παρελθόν αντιμετώπιζαν ό,τι τους συνέβαινε, με αυτόν της σύγχρονης μας πραγματικότητας. Χαρακτηριστική τους αντίδραση αποτελούσε η ευθυμία και το γέλιο για τις καταστάσεις που αντιμετώπιζαν, παρά το γεγονός της έλλειψης χρημάτων και ακαδημαϊκής γνώσης, καθώς και της απουσίας κοινωνικής καταξίωσης για το πρόσωπό τους. Στην πραγματικότητα, οι έννοιες που αντιπαρατίθενται είναι «παρόν – παρελθόν», «σύγχρονος άνθρωπος – άνθρωπος του παρελθόντος», «δυσθυμία – ευθυμία», «αίσθημα ανικανοποίητου – αίσθημα ικανοποίησης» και «έχειν – μη έχειν». Σκοπός αυτών των αντιθέσεων που ρητά ή υπόρηχτα διατρέχουν την παράγραφο είναι να γίνει φανερό ότι η εποχή μας – με τους ταχύτατους ρυθμούς και παρά τα υλικά αγαθά που προσφέρει – δεν παρουσιάζει δείγματα ευτυχίας, αλλά αντίθετα δημιουργεί αίσθημα ασφυξίας και ψυχικού μαρασμού για τον σύγχρονο άνθρωπο.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1. Μεταφορική/συνυποδηλωτική λειτουργία της γλώσσας («θωρακισμένος άνθρωπος», «της σιδηρόφρακτης πανοπλίας»).
2. Επανάληψη («Τον βλέπουμε να λυγίζει κάτω από το ασήκωτο βάρος της σιδηρόφρακτης πανοπλίας που φοράει. Νομίζει ότι φοράει την πανοπλία ...»).

14787-Λύση

3. Εναλλαγή ρηματικών προσώπων (γ' ενικό πρόσωπο και α' πληθυντικό πρόσωπο – «είναι ... τον βλέπουμε ... σκάβει ...»).
- Με τη μεταφορική/συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας ο συγγραφέας απευθύνεται στο συναίσθημα με σκοπό την αισθητική συγκίνηση των αναγνωστών/-στριών. Ταυτόχρονα, δημιουργείται ερέθισμα για τον προβληματισμό τους, καθώς το μήνυμα διατυπώνεται με τρόπο συνυποδηλωτικό.
  - Η επανάληψη υπογραμμίζει το κλίμα του ψυχολογικού αδιεξόδου και της συνεπακόλουθης ασφυξίας που βιώνει ο σύγχρονος άνθρωπος, δηλώνοντας έτσι τη συναισθηματική φόρτιση του συγγραφέα, με στόχο τη διέγερση του ενδιαφέροντος των αναγνωστών/-στριών.
  - Το γ' ενικό πρόσωπο εξυπηρετεί τον αντικειμενικό χαρακτήρα που θέλει να δώσει στις απόψεις του ο συγγραφέας, ενώ η εναλλαγή σε α' πληθυντικό πρόσωπο δίνει στις ίδιες απόψεις χαρακτήρα καθολικού ενδιαφέροντος, εκφράζει μια παρατήρηση που μπορεί να κάνει ο καθένας. Τέλος, με το α' πληθυντικό πρόσωπο δημιουργείται ευαισθητοποίηση και οικείο κλίμα που διαμορφώνει συνθήκες εύνοιας και συμπάθειας.

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Ενδεικτικός τίτλος άρθρου: «Γελάστε, γιατί χανόμαστε...»

Θέση: Το γέλιο στις διάφορες μορφές του (αστειϊσμός, ανέκδοτο, σάτιρα και άλλες) μπορεί να χαρίσει αισιοδοξία στον άνθρωπο και να τον θωρακίσει απέναντι στις δυσκολίες της ζωής.

Ενδεικτική τεκμηρίωση: Το γέλιο

- Δίνει διαφορετική διάσταση στα πράγματα, προβάλλοντας τον κόσμο, αλλά και τις κάθε λογής αντίξοες καταστάσεις υπό διαφορετικό πρίσμα.
- Έχει λυτρωτική δύναμη και εκτονώνει τα αρνητικά συναισθήματα.
- Ενισχύει τη θετική διάθεση, δίνοντας δύναμη στον άνθρωπο για την υπέρβαση των εμποδίων.
- Απαλλάσσει τον άνθρωπο από το συσσωρευμένο άγχος, με αποτέλεσμα την τόνωση του ψυχισμού του για την αντιμετώπιση των δυσκολιών.
- Συμβάλλει στην αισιόδοξη ενατένιση της ζωής και βοηθά τον άνθρωπο να αποβάλει τον πεσιμισμό (απαισιόδοξη στάση) και τη μοιρολατρία.

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Ο αφηγητής, στην αρχή του αποσπάσματος, με μια παραστατική εικόνα μάς πληροφορεί ότι η «στρουμπουλή καθηγητίνα» οργανώνει ένα παιχνίδι με σημειώματα, στα οποία γράφονται πικάντικες ερωτήσεις με ερωτικό κυρίως περιεχόμενο. Ο άντρας της όμως που την ζήλευε

14787-Λύση

υπερβολικά, παρουσιάζεται με μια μεταφορά να παρακολουθεί «δαγκωμένος απ' τη γωνιά του» τις πρωτοβουλίες της αγαπημένης του, τις οποίες προφανώς δεν εγκρίνει. Η αντίδραση του γυμνασιάρχη, από την άλλη πλευρά – καθώς αντικρίζει το σημείωμα που τον αφορά – περιγράφεται με μια μεταφορά, («προσπαθούσε να βρει κάτι άλλο νόστιμο να απαντήσει») και στη συνέχεια με μια αντίθεση («μα η κόρη με τα κόκκινα δεν έφευγε απ' το νου του»), η οποία και επιτρέπει στον αναγνώστη να κατανοήσει το δίλημμα που αντιμετώπισε προς στιγμήν ο πρωταγωνιστής.

Με τα παραπάνω εκφραστικά μέσα αισθητοποιείται στο κείμενο μια ατμόσφαιρα που χαρακτηρίζεται από χαρά και παιγνιώδη διάθεση. Το ύφος του κειμένου είναι απλό, γλαφυρό, εύθυμο και μερικές φορές κωμικό. Ο διηγηματογράφος πλάθει με τις φράσεις του ζωηρές και παραστατικές σκηνές, που έχουν και θεατρικό χαρακτήρα, ενώ δημιουργεί το κλίμα με τρόπο που ο αναγνώστης αναρωτιέται ποιο είναι το μυστικό που κρύβει ο γυμνασιάρχης.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο γυμνασιάρχης, με κριτήριο τη συμπεριφορά ή/και την εκφορά του λόγου του, αφήνει την εντύπωση ότι κάτι κρύβει (ή προσπαθεί να κρύψει) από το πλήθος των παρευρισκόμενων. Ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να εντοπίσει σημεία του Κειμένου 2, όπου γίνεται υπαινιγμός στην «ενοχή» του, όταν καλείται να απαντήσει στο ερώτημα που θέτει η καθηγήτρια («Τι θυμάστε με περισσότερη ευχαρίστηση;») στο πλαίσιο ενός παιχνιδιού:

- «Η τύχη που του 'φερε ... δεν έφευγε απ' το νου του»
- «Ο γυμνασιάρχης, σαν να πήρε κάποιαν απόφαση... το μετανόησε»

Σε συνδυασμό και με το σχόλιο που κάνει ο ίδιος στην παράκληση της καθηγήτριας να παραμείνει η παρέα στο σπίτι του στην αρχή του Κειμένου 2 («... όχι μόνον δε σας διώχνω, παρά αν είναι τρόπος να σας κρατήσω κι όλη τη νύχτα...»), ο/η μαθητής/-τρια δύναται να εξάγει το συμπέρασμα πως η κόρη με τα κόκκινα, η θύμηση της οποίας τού φέρνει ευχαρίστηση, είναι ένα πρόσωπο διαφορετικό από αυτό της γυναίκας του, η οποία είναι παρούσα.

Κείμενο 1

Τα όρια ως αγάπη για τους εφήβους

Διαδικτυακό άρθρο της Αγγελικής Μπολουδάκη, κοινωνικής λειτουργού, το οποίο αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα: enallaktikidrasi.com.

Οι έφηβοι χρειάζονται όρια, τα οποία θα αποτελέσουν προστατευτικά πλαίσια για εκείνους. Η περίοδος της εφηβείας μοιάζει με άγνωστη διαδρομή. Όσο έχουν κοντά τους ένα χάρτη, τόσο πιο εύκολα θα την διανύσουν. Καθετί, που δεν είναι χαρτογραφημένο, θα αποτελέσει πρόκληση με οδυνηρές επιπτώσεις για τους ίδιους, αλλά και για τους γονείς.

Για παράδειγμα, οι έφηβοι χρειάζεται να γνωρίζουν τις ώρες που θα πρέπει να επιστρέψουν στο σπίτι. Ακόμα κι αν υπάρξουν παραβιάσεις από κείνους, τους είναι αναγκαίο να γνωρίζουν ότι οι γονείς τους έχουν βάλει ένα πλαίσιο, αλλιώς θα δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις ώστε να συγκρουστούν μαζί τους και να δημιουργήσουν το δικό τους πλαίσιο, που θα βασίζεται βέβαια σε μια επιλογή της αρεσκείας τους.[...]

Τα όρια που θέτουν οι γονείς εισάγουν τον έφηβο στην πραγματικότητα και τον προσγειώνουν ομαλά σε αυτήν. Ένας νέος άνθρωπος είναι σε επαφή με τα όνειρά του και συνδέεται με την υλοποίησή τους, αν βιώσει ότι η πραγματικότητά του, που την αποτελούν αρχικά οι γονείς του και στη συνέχεια ο υπόλοιπος κόσμος, τον αποδέχεται, αλλά χρειάζεται και εκείνος να την αποδεχτεί και να σεβαστεί τον δικό του ρόλο σε αυτήν. Οι ματαιώσεις, δηλαδή, που δοκιμάζει από γονείς με σταθερή και συνεπή συμπεριφορά, με την έννοια πως δεν μπορεί να τα έχει όλα στη ζωή του ή να κάνει τα πάντα στον κόσμο του, τον εισάγουν στην έννοια ενός ηθικού νόμου που θα είναι αυτονόητο ότι θα τον ακολουθήσει, όχι για τους άλλους αλλά γιατί χάρη σε αυτόν η δική του ζωή θα είναι καλύτερη.

Οι γονείς δεν πρέπει να ικανοποιούν όλες τις ανάγκες του εφήβου, γιατί με αυτόν τον τρόπο τον εισάγουν σε μια ψευδαίσθηση ότι όλες οι επιθυμίες πρέπει να ικανοποιούνται αυτόματα. Έτσι βέβαια δεν βιώνει την ματαιώση που θα την συναντήσει στη ζωή του και, εάν δεν έχει αναμετρηθεί με αυτήν σε μια περίοδο της ζωής του, που οι σημαντικοί άνθρωποι της ζωής του θα είναι δίπλα του να τον στηρίξουν συναισθηματικά, μπαίνει

απροετοίμαστος σε μια ψυχική πραγματικότητα, που οι συγκυρίες που θα τύχουν στο δρόμο του θα τον βρουν ευάλωτο και εύθραυστο και θα καταφύγει σε ψευδαισθήσεις για να λυτρωθεί.

Ο έφηβος χρειάζεται όρια. Όσο κι αν δυσανασχετεί κι αν αντιδρά στο άκουσμά τους. Οτιδήποτε παρέχει ασφάλεια είναι αποδεκτό για εκείνον και το έχει ανάγκη, για να φτιάξει το δικό του χάρτη ως ενήλικας, που θα πρέπει να μην είναι κενός, αλλά να έχει σημεία από τους γονείς του, στα οποία θα πορευτεί, για να χαράξει τον δικό του δρόμο.

Κείμενο 2

Η κυρία Ντορεμί

Απόσπασμα από το ομώνυμο μυθιστόρημα της Λιλίκας Νάκου (Εκδόσεις Δωρικός, 1997). Η ηρωίδα του μυθιστορήματος διορίζεται καθηγήτρια σε ένα σχολείο της Κρήτης και από το Παρίσι μετακομίζει στο νησί. Στο απόσπασμα έχει τον λόγο η Φρόσω, μία συνάδελφος από το σχολείο, με την οποία γνωρίστηκαν πρόσφατα και βρέθηκαν για έναν καφέ. Η ιστορία διαδραματίζεται προπολεμικά στη δεκαετία του 1930.

- Η ζωή είναι δύσκολη για όλους ξέρετε... Έχω κι εγώ τη μητέρα μου άρρωστη, δυο αδέρφια μικρότερα κι έναν πατέρα πολύ παράξενο! Ο Θεός να φυλάει!... Είναι σωστός τύραννος, με μεσαιωνικές ιδέες για τις γυναίκες. Δεν ήθελε καν να σπουδάσω, να πάω στο Πανεπιστήμιο, γιατί θα ήμουν εκεί μαζί με αγόρια!... Έκανε μαρτύριο τη ζωή της μάνας μου και τη δικιά μου! Φανταστείτε πως και τώρα, εδώ στο Ρέθυμνο δε μου επιτρέπει να καθίσω στο καφενείο ούτε να σεργιανίσω στην προκουμαία μαζί με συναδέλφους!... Αν με δει να βάλω λίγη πούντρα στο πρόσωπο, χαλάει τον κόσμο! Δε θέλει ούτε και να παντρευτώ, για να μην αναγκαστεί να πάρει υπηρέτρια στο σπίτι... τέτοιος εγωιστής είναι!... Αχ, ας ήμουν για λίγο στην Αθήνα να ξανασάνω!... αναστέναξε η δεσποινίς Φρόσω... ή καλύτερα ας δούλευα στην Αθήνα, μακριά από την τυραννία του πατέρα μου, με τις ανατολίτικες ιδέες!...[...] Όσο για την αδικία που γίνεται στον τόπο μας εις βάρος της γυναίκας, αυτή δε συζητιέται! συνέχισε η δεσποινίς Φρόσω. Την ένιωσα από μικρή αυτή την αδικία. Πρώτα είδα την προτίμηση και την αγάπη που έδειχνε πάντα ο πατέρας μου στα δυο μου αδέρφια, επειδή εκείνα ήταν αγόρια! Έλεγε ακόμα: Για τους άντρες όλα επιτρέπονται! Μα για τη γυναίκα πίστευε πως έπρεπε να ζει με αλυσίδες στα πόδια, να είναι δούλα του αντρός! Αυτά έλεγε και ξανάλεγε στη δόλια τη μητέρα μου. Στο τέλος το πίστεψε κι αυτή και υποτάχτηκε. Μα αρρώστησε από το μαράζι της. Της έκανε αράδα παιδιά, γιατί τη ζήλευε! Άκου πράματα! Γι' αυτό με βλέπεις έτσι επαναστατημένη κατά του πατέρα μου!

14790

Αυτά μου έλεγε η δεσποινίς Φρόσω και δεν αργήσαμε να συνεννοηθούμε. Μου υποσχέθηκε να βλεπόμαστε συχνά. Στο τέλος την κάλεσα να έρθει το βράδυ να φάμε μαζί στην ταβέρνα.

-Αδύνατο, μου κάνει. Αν το μάθει ο πατέρας μου, είναι άξιος να 'ρθει να μου κάνει φοβερή σκηνή μπροστά σε όλους! Αχ, ελπίζω του χρόνου να μπορέσω να ελευθερωθώ, να φύγω από δω πέρα...

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Γιατί είναι σημαντικό οι γονείς να θέτουν όρια στα παιδιά, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στο Κείμενο 1; (50-60 λέξεις)

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η τελευταία παράγραφος του Κειμένου 1 λειτουργεί ως επίλογος. Πώς επιβεβαιώνεται ο δομικός της ρόλος από όσα αναφέρονται σε αυτήν;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να δηλώσετε το είδος της χρήσης της γλώσσας (δηλωτική/κυριολεκτική-συνυποδηλωτική/μεταφορική) σε καθεμία από τις παρακάτω περιπτώσεις του Κειμένου 1 (μονάδες 10). Τι επιτυγχάνεται συνολικά στις περιπτώσεις κατά τις οποίες αξιοποιείται η συνυποδηλωτική/μεταφορική λειτουργία της γλώσσας; Ζητείται μία ενιαία απάντηση για όλες τις περιπτώσεις. (μονάδες 5)

1. Όσο έχουν κοντά τους ένα χάρτη, τόσο πιο εύκολα θα την διανύσουν.

14790

2. Για παράδειγμα, οι έφηβοι χρειάζεται να γνωρίζουν τις ώρες που θα πρέπει να επιστρέψουν στο σπίτι.
3. ...δεν μπορεί να τα έχει όλα στη ζωή του.
4. Οι γονείς δεν πρέπει να ικανοποιούν όλες τις ανάγκες του εφήβου
5. ... στα οποία θα πορευτεί, για να χαράξει τον δικό του δρόμο.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Σε ποιες περιπτώσεις θεωρείς ότι τα όρια που θέτουν οι γονείς έχουν τα αντίθετα από τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα; Να υποθέσεις ότι συντάσσεις ένα άρθρο 350-400 λέξεων για το σχολικό περιοδικό με αφορμή το Κείμενο 1 που διάβασες πρόσφατα.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Η συγγραφέας του λογοτεχνικού κειμένου χρησιμοποιεί τα θαυμαστικά και τον μικροπερίοδο λόγο. Ποια συναισθήματα ή/και ποιες πτυχές του χαρακτήρα της ηρώιδας αναδεικνύονται (ή υπογραμμίζονται) με αυτόν τον τρόπο;

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Με βάση τη δική σου οπτική, ποια λάθη μπορείς να καταλογίσεις στον πατέρα της Φρόσως (Κείμενο 2) στον τρόπο που συμπεριφερόταν στην κόρη του; Να ερμηνεύσεις τη συμπεριφορά του αυτή λαμβάνοντας υπόψη το κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο διαδραματίζεται η ιστορία. Να τεκμηριώσεις την άποψή σου και με αναφορά στις γλωσσικές επιλογές της συγγραφέα. Η ερμηνεία σου να εκτείνεται σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

14790-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Τα όρια λειτουργούν ως μέσο διαπαιδαγώγησης/ ως οδηγός για τον μετέπειτα ενήλικο βίο/ Ο έφηβος κοινωνικοποιείται. (Ενδεικτικά θεματικά κέντρα της απάντησης)
- Με τα όρια αποφεύγονται συγκρούσεις.
- Ο νέος κατανοεί τη σημασία του αλληλοσεβασμού.
- Συνειδητοποιεί ότι δεν είναι δυνατόν να ικανοποιούνται όλες του οι επιθυμίες.
- Προετοιμάζεται ψυχολογικά και προστατεύεται από μελλοντικές απογοητεύσεις.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Στην παράγραφο υπάρχει ανακεφαλαίωση.
- Ολοκλήρωση του κειμένου με γενίκευση – ανακεφαλαιωτική δήλωση της κατευθυντήριας ιδέας («Ο έφηβος χρειάζεται όρια»).
- Επαναλαμβάνεται ο ίδιος παραλληλισμός της ζωής με διαδρομή/ πορεία σαν σχήμα κύκλου («να φτιάξει το δικό του χάρτη», «να χαράξει τον δικό του δρόμο»).

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

αλημπίνας

14790-Λύση

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1. μεταφορά
2. κυριολεξία
3. κυριολεξία
4. κυριολεξία
5. μεταφορά

Με τη μεταφορική χρήση:

- τονίζεται το περιεχόμενο (η ανάγκη του εφήβου να προχωρήσει μόνος του)
- στοχαστικός ο λόγος
- πιο οικείο ύφος
- προβληματισμός του δέκτη
- προκαλείται το ενδιαφέρον και η προσοχή στο νόημα

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- Ο βαθμός στον οποίο ο/η μαθητής/-τρια επικεντρώνεται στο ακριβές ζητούμενο (η εστίαση σε περιπτώσεις). Ο εντοπισμός τουλάχιστον δύο περιπτώσεων θεωρείται επαρκής, καθώς δεν έχει σημασία η ποσότητα αλλά η ποιότητα των ιδεών.
- Η τεκμηρίωση της επιλογής με την κατάλληλη επιχειρηματολογία. Στο πλαίσιο της επιχειρηματολογίας γίνεται αναφορά στα αποτελέσματα μιας προβληματικής γονεϊκής στάσης, ώστε να αποδειχθεί ότι αυτά δεν είναι τα επιθυμητά.
- Η χρήση κυρίως ουδέτερου, πληροφοριακού ύφους.

14790-Λύση

Αρνητικά αξιολογούνται:

- Η εστίαση σε πολύ εξειδικευμένες περιπτώσεις που καταλήγουν να είναι παραδείγματα, χωρίς όμως η επιλογή αυτή να θεωρείται ότι κινείται εκτός ζητουμένου.
- Η συχνή χρήση του α' ρηματικού προσώπου.
- Ένας γενικής εστίασης δοκιμιακός πρόλογος.
- Η απουσία τίτλου ή η αυτολεξεί επανάληψη του ζητουμένου στον τίτλο.

Ενδεικτικές περιπτώσεις:

- όρια που τίθενται χωρίς να έχει προηγηθεί συζήτηση και εξήγηση (διότι εμποδώνεται ένα κλίμα φόβου και τυφλής υποταγής που δε συνάδει με την ορθή κοινωνικοποίηση).
- πλήθος κανόνων διατυπωμένων με ασάφεια (οπότε το παιδί δε διευκολύνεται στην τήρησή τους)
- υπερβολική αντίδραση του κηδεμόνα (εκρήξεις θυμού) κατά την περίπτωση παράβασης (με αποτέλεσμα να διασαλεύεται η οικογενειακή ατμόσφαιρα)
- αυστηρά πλαίσια- υπερβολική αυστηρότητα από την πλευρά των γονέων/κηδεμόνων (καθώς έτσι το παιδί καταπιέζεται ψυχολογικά και εντείνονται οι συγκρούσεις) κ.λπ.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

- θαυμαστικό: ανάδειξη των συναισθημάτων της Φρόσως (ο θυμός, η απόγνωση). Το σημείο στίξης οδηγεί τον αναγνώστη να φανταστεί ότι η Φρόσω μιλάει με ένταση.
- μικροπερίοδος λόγος: τονίζεται ομοίως το πάθος της Φρόσως, η ένταση στον ψυχισμό της. Ο μικροπερίοδος λόγος λειτουργεί ως ένδειξη της σπασμωδικής ομιλίας της κοπέλας που παραπέμπει στο γεγονός ότι πνίγεται στο σπίτι της, ότι

14790-Λύση

παρασύρεται από έναν καταγισμό σκέψεων και παραπόνων, που βρήκε την ευκαιρία να εξωτερικεύσει.

Επισήμανση: Απάντηση στην οποία δεν επιχειρείται σύνδεση της λειτουργίας των γλωσσικών επιλογών με το συγκεκριμένο απόσπασμα θεωρείται ημιτελής.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Οποιαδήποτε διαπίστωση από τους μαθητές/-τριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να συσχετιστεί/ τεκμηριωθεί με στοιχεία/ χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Θετικά αξιολογείται η προσπάθεια του/της μαθητή/-τριας να εξηγήσει με συντομία γιατί απορρίπτει συγκεκριμένες επιλογές του πατέρα της Φρόσως και στη συνέχεια να ερμηνεύσει τη συμπεριφορά του.

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Ο πατέρας:

- υποτιμά την αξία της μόρφωσης (*Δεν ήθελε καν να σπουδάσω, να πάω στο Πανεπιστήμιο, γιατί θα ήμουν εκεί μαζί με αγόρια*),
- με υπερβολική αυστηρότητα απομονώνει το παιδί του από τον κοινωνικό περίγυρο, επεμβαίνει στην προσωπική του ζωή, το ελέγχει σε απόλυτο βαθμό, δεν του αφήνει κανένα περιθώριο αυτονομίας. (*εδώ στο Ρέθυμνο δε μου επιτρέπει να καθίσω στο καφενείο ούτε να σεργιανίσω στην προκουμαία μαζί με συναδέλφους*),
- χαρακτηριστική είναι και η παρομοίωση του πατέρα με τύραννο στη φράση: «Είναι σωστός τύραννος, με μεσαιωνικές ιδέες για τις γυναίκες». Επίσης, ενδιαφέρον έχει η επιλογή του αξιολογικού επιθέτου «παράξενος»,

14790-Λύση

- αντιμετωπίζει το παιδί ως κτήμα- εγωιστικά (Δε θέλει ούτε και να παντρευτώ, για να μην αναγκαστεί να πάρει υπηρέτρια στο σπίτι... τέτοιος εγωιστής είναι),
- προβαίνει σε διακρίσεις ανάμεσα στα παιδιά του (αγόρια και κορίτσια), τα ανατρέφει με έναν αναχρονιστικό τρόπο, αναπαράγοντας έμφυλα στερεότυπα κ.λπ. (Πρώτα είδα την προτίμηση και την αγάπη που έδειχνε πάντα ο πατέρας μου στα δυο μου αδέρφια, επειδή εκείνα ήταν αγόρια!).

Η στάση του πατέρα ερμηνεύεται από το γεγονός ότι :

- η ιστορία διαδραματίζεται στην Κρήτη τη δεκαετία του 1930
- επικρατούν στερεότυπα για την κατωτερότητα της γυναίκας
- δεν είχαν ακόμα διασφαλιστεί βασικά γυναικεία δικαιώματα (μόρφωση, ψήφος)
- στην επαρχιακή πόλη του Ρεθύμνου το κοινωνικό πλαίσιο είναι στενό, υπάρχει έντονη κοινωνική κριτική (κυρίως εις βάρος των γυναικών)

Επισημάνση: Ο/Η μαθητής/τρια στην απάντηση μπορεί να αναφερθεί και σε γλωσσικές επιλογές της αφήγησης προσέχοντας ώστε να μην υπάρξει επικάλυψη με αυτές που ζητούνται στο Θέμα 3. Για παράδειγμα, η μεταφορά στην πρόταση «Την ένιωσα από μικρή αυτή την αδικία» δηλώνει την άνιση μεταχείριση που έχει η Φρόσω σε σχέση με τα αδέρφια της, η μεταφορά «έπρεπε να ζει με αλυσίδες στα πόδια» δηλώνει την άποψη του πατέρα για τη θέση της γυναίκας, στην τελευταία φράση της Φρόσως «Αχ, ελπίζω του χρόνου να μπορέσω να ελευθερωθώ, να φύγω από δω πέρα...» δηλωτική της επιθυμίας της για μεγαλύτερη κοινωνική ελευθερία είναι η υποτακτική έγκλιση, το επιφώνημα «Αχ», η μεταφορική χρήση στο ρήμα «ελευθερωθώ», αλλά και η επεξήγηση που ακολουθεί διασαφηνίζοντας τι εννοεί (να φύγω από δω πέρα) κ.ά.

Κείμενο 1

Αυτοέλεγχος

Το ακόλουθο συντομευμένο δοκίμιο του Άγγελου Τερζάκη (1907-1979), σημαντικού πεζογράφου της γενιάς του 1930, προέρχεται από το βιβλίο του Προσανατολισμός στον αιώνα, Οι εκδόσεις των φίλων, Αθήνα, 1985, σ. 32-35.

Μέσα στον αναταραγμένο, αντιφατικό κι' αλλοπρόσαλλο σημερινό κόσμο, τίποτα δεν παρηγορεί τόσο, τίποτα δεν τονώνει, όσο κάποιος νέος που μας ζυγώνει κάπου-κάπου, αθόρυβα, σοβαρά, και μας εμπιστεύονται το πάθος που τους κρυφοκαίει, το πάθος για λύσεις. Έρχονται να βρουν εμάς τους πρεσβύτερους¹ με τη ζαλισμένη ελπίδα πως –πού ξέρεις– μπορεί και η πείρα του χρόνου να μας έχει διδάξει κάτι παραπάνω. Η προσδοκία τους δεν είναι βέβαια η τυπική, η πειθήνια² του παλαιού καιρού, η ευλάβειά τους απέναντι στην ώριμη ηλικία μπορεί να μην έχει τη στρατιωτική υποταγή που είχε, έναν καιρό, η δική μας απέναντι στους ηλικιωμένους. [...]

Στους νέους αυτούς, όταν μας αξιώνουν με μια τους επίσκεψη ή ακόμα και μ' ένα γράμμα, οι πρεσβύτεροι νιώθουμε την υποχρέωση να δώσουμε απαντήσεις. Τι απαντήσεις; Ας πούμε καλύτερα: μια μικρή βοήθεια. [...]

Το διαλυτικό πνεύμα της εποχής μας έγκειται στο ότι εισχώρησε στο εσωτερικό των εννοιών και τις διέσπασε προτού η τεχνική κατορθώσει να διασπάσει τον πυρήνα της ύλης. Όλα συνεχονται.³ Οι μεγάλες έννοιες, θεμέλια των ηθικών αξιών, είχαν αντέξει χιλιάδες χρόνια τώρα στις επιθέσεις [...]. Η δύναμή τους ήταν η εσωτερική τους συνοχή. Μπορούσες να τις δεχτείς ή να τις απορρίψεις, δεν μπορούσες να τις βάλεις να προδώσουν τον εαυτό τους. Το πολυμήχανο πνεύμα του καιρού μας, αυτό ακριβώς πέτυχε. Έκανε την κάθε έννοια συκοφάντη του εαυτού της.

Έτσι είναι που συντελέστηκε η καθολική ρευστοποίηση. Ζούμε σ' έναν κόσμο – τοπίο κατακλισμού όχι γιατί βουλιάζουν γύρω τα πάντα, αλλά γιατί τα πάντα γίνονται ρευστά. Και το μεγαλείο του τοπίου απ' αυτό ακριβώς προέρχεται. Ρωτήστε έναν νέο, υπό τον όρο να μην υπηρετεί σε κάποια διατεταγμένη πειθαρχία, να μην περπατάει με δεκανίκια δανεικά: Θα σας πει πως δεν ξεκρίνει⁴ γύρω του τίποτα σταθερό, όλα μοιάζουν σαν ίσκιος, φάσματα,⁵ παραισθήσεις, ο κόσμος

¹ πρεσβύτεροι = μεγαλύτεροι σε ηλικία, ηλικιωμένοι.

² πειθήνια = υπάκουη.

³ συνεχονται = επικοινωνούν, συνορεύουν.

⁴ ξεκρίνει = διακρίνει.

⁵ φάσματα = οπτασίες, φαντάσματα.

δεν είναι παρά ένα φευγαλέο όνειρο του νερού. Και μέσα σ' αυτή την απέραντη ρευστότητα, ένα μόνο σημείο βέβαιο: η αγωνία του υπάρχουν. [...]

Ο νέος μου ωστόσο περιμένει εκεί, καθισμένος στη γωνιά, με το μάτι του θολό. Διετύπωσε όπως μπορούσε, ρευστά, με μια ευγλωττία⁶ ρευστή, την ερώτησή του. Και περιμένει μια απάντηση, που να μην είναι ρητορεία, κενολογία, αυταρέσκεια, αοριστολογία, φιλολογία. Περιμένει μια απάντηση που να είναι κανόνας ζωής. Αλλά ούτε αυτό μόνο. Μια απάντηση που να πηγάζει από μια πράξη ζωής. Μη νομίσετε πως θα τον ξεγελάσετε. Αφελέστατη θα ξεφανεωνόταν η πονηρία σας, και πολύ σύντομα. Το μάτι του είναι έτοιμο να συμπονέσει την αμηχανία του συνομιλητή του, είναι όμως κί' αδυσώπητο. Πάει η εποχή των πανηγυρικών λόγων.

Κείμενο 2

Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ (1896-1928)

Ξεπροβόδισμα⁷

Το ποίημα «Ξεπροβόδισμα» ανήκει στα «Παραλειπόμενα (1919-1927)» του Κώστα Καρυωτάκη. Δημοσιεύτηκε στις 29 Ιουνίου 1919 στο περιοδικό Ο Νουμάς (Ποιήματα και πεζά, επιμ. Γιώργος Σαθβίδης, Αθήνα, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», 2016, σ. 165).

—Αγάπη μου, ήσουνα παιδί· παιδί μου, είσαι άντρας τώρα·
σύρε, ακριβέ μου, στο καλό, μη σε προφτάσει η μπόρα.

—Μάνα μου, κοίτα, ενύχτωσε· πώς να κινήσω; βρέχει·
μάννα, μια θλίψη με κρατεί και μια τρομάρα μ' έχει.

—Παιδί μου, όλοι θα φύγουνε· κι αν μείνεις τελευταίος;
σύρε· και πάντα να 'σαι ορθός και πάντα να 'σαι ωραίος.

—Μάνα, ο χειμώνας ρυάζεται⁸ κι η νύχτα αγκομαχάει·
με δένει, μάννα, μια ντροπή, κι ένας καημός με πάει.

—Βλέπε, παιδί μου, πάντα ομπρός. Το χτες μη σε πικραίνει.
Τώρα η ζωή σαν άλογο στην πόρτα σε προσμένει.

⁶ ευγλωττία = ικανότητα έκφρασης, ευχέρεια λόγου.

⁷ ξεπροβόδισμα = συνοδεία και αποχαιρετισμός κάποιου που φεύγει.

⁸ ρυάζεται = ωρύεται, βρυχάται.

14791

—Μάνα, οι ανέμοι ρίξανε του δρόμου το πλατάνι·
με τρώει, μανούλα, η θύμηση, κι ο πόνος με δαγκάνει.

—Παιδί μου, όλοι θα φύγουνε· κι αν μείνεις τελευταίος;
σύρε· και πάντα να 'σαι ορθός και πάντα να 'σαι ωραίος.

—Μάνα μου, κοίτα, ενύχτωσε· πώς να κινήσω; βρέχει·
μάνα, μια θλίψη με κρατεί και μια τρομάρα μ' έχει.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να καταγράψεις σε 50-60 λέξεις τις προσδοκίες με τις οποίες προσεγγίζουν οι νέοι τους πιο ηλικιωμένους, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις τη λέξη που συνδέει δομικά την 3^η με την 4^η παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 2), να σημειώσεις τι δηλώνει (μονάδες 2) και να προσδιορίσεις τη νοηματική λειτουργία αυτής της λέξης (μονάδες 6).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση για καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1. Σε κάθε περίπτωση, μία μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι ορθή:

1. Στην 1^η παράγραφο του κειμένου κυριαρχεί:

- α) Η αναφορική λειτουργία της γλώσσας
- β) Η συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας
- γ) Το ασύνδετο σχήμα
- δ) Το πολυσύνδετο σχήμα

14791

2. Στο απόσπασμα «με τη ζαλισμένη ελπίδα πως –πού ξέρεις- μπορεί και η πείρα του χρόνου να μας έχει διδάξει» η διπλή παύλα περικλείει μία φράση που συνιστά:

- α) Ειρωνεία
- β) Μεταφορά
- γ) Αντίθετη άποψη
- δ) Σχόλιο

3. Το ύφος της τελευταίας παραγράφου του κειμένου μπορεί να χαρακτηριστεί ως:

- α) Επίσημο
- β) Σοβαρό
- γ) Παραστατικό
- δ) Λαϊκότροπο

4. Το σχήμα λόγου που υπάρχει στην πρόταση: «Έκανε την κάθε έννοια συκοφάντη του εαυτού της» είναι:

- α) Επανάληψη
- β) Υπερβατό
- γ) Παρομοίωση
- δ) Προσωποποίηση

5. Με τη φράση «να μην περπατάει με δεκανίκια δανεικά», ο συγγραφέας εννοεί ότι οι νέοι θα πρέπει να:

- α) σκέφτονται αυτόνομα
- β) προσέχουν τις επιλογές τους
- γ) δανείζονται βοηθήματα για την μετακίνησή τους
- δ) ζητάνε βοήθεια από άλλους.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Ποια είναι τα κυριότερα προβλήματα που απασχολούν τους σύγχρονους νέους; Με ποιους τρόπους μπορούν οι μεγαλύτεροι σε ηλικία να τους συμπαρασταθούν; Να εκφράσεις τεκμηριωμένα την άποψή σου, αντλώντας στοιχεία από το Κείμενο 1, σε ένα άρθρο (350-400 λέξεων) που θα αναρτηθεί στον ιστότοπο του σχολείου σου.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Τι αναδεικνύει η διαλογική μορφή του ποιήματος σε συσχέτιση με τα ρηματικά πρόσωπα που χρησιμοποιούνται σε αυτό; Να απαντήσεις τεκμηριωμένα με αναφορές στο Κείμενο 2.

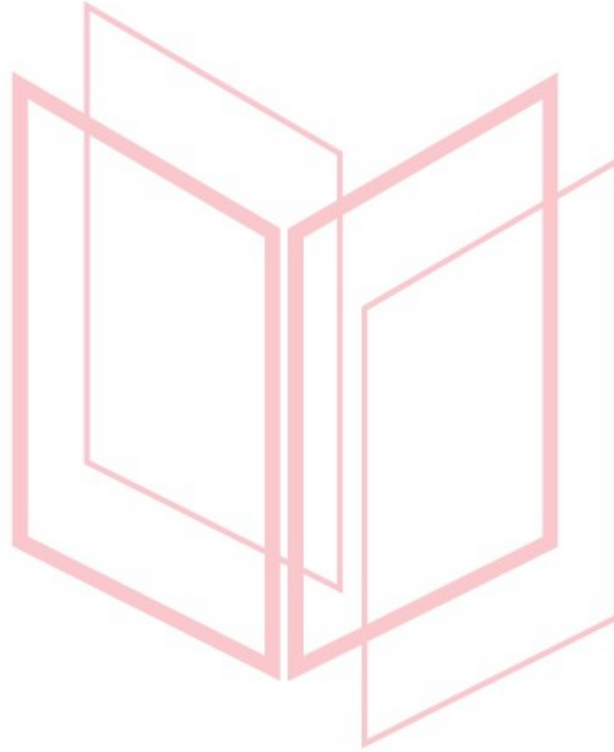
14791

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς ερμηνεύεις τις συμβουλές που δίνει η μητέρα στον γιο της; Η απάντησή σου να τεκμηριώνεται με αναφορές στο Κείμενο 2 και να εκτείνεται σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

αθιμπινίσις

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

14791-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ενδεικτικοί άξονες:

Οι νέοι προσεγγίζουν τους ηλικιωμένους λόγω της πείρας τους, προσδοκώντας:

- ουσιαστικές απαντήσεις στα σημαντικά ζητήματα που τους απασχολούν,
- κανονιστικό πλαίσιο για τη μελλοντική πορεία τους,
- συμβουλές με βιωματικό χαρακτήρα.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Η συνδεδετική λέξη «έτσι» που δηλώνει αποτέλεσμα.
- Νοηματική σχέση: αιτίου – αποτελέσματος. Συγκεκριμένα, οι διαχρονικές αξίες έχουν χάσει το στίβαρό τους περιεχόμενο («δύναμή τους ήταν η εσωτερική τους συνοχή») και τίθενται υπό αμφισβήτηση, με αποτέλεσμα η σύγχρονη εποχή να χαρακτηρίζεται από «καθολική ρευστότητα».

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1. β
2. δ
3. γ
4. δ
5. α

14791-Λύση

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

- Κειμενικό είδος: Διαδικτυακό άρθρο γνώμης (αναμένεται να ακολουθηθούν τα χαρακτηριστικά στοιχεία του άρθρου γνώμης: τίτλος, αφόρμηση από επίκαιρο γεγονός στον πρόλογο, κτλ.)
- Συντάκτης: Ο μαθητής/η μαθήτρια
- Αποδέκτης: Η σχολική κοινότητα κατά πρώτο λόγο, οποιοσδήποτε αναγνώστης του διαδικτύου κατά δεύτερο λόγο
- Ύφος: Οικείο (χρήση α' και γ' προσώπου, προσεγμένο λεξιλόγιο)

Θετικά αξιολογούνται:

- Ένας πετυχημένος, περιεκτικός και ελκυστικός τίτλος

Αρνητικά αξιολογούνται:

- Η απουσία τίτλου ή ένας μακροσκελής ή ασαφής τίτλος
- Ένας γενικόλογος πρόλογος
- Η πληθώρα παραδειγμάτων και η έλλειψη τεκμηρίωσης
- Το προσωπικό, εξομολογητικό ύφος.

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Ο μαθητής/η μαθήτρια αναμένεται:

- να διακρίνει δύο τουλάχιστον προβλήματα που απασχολούν τους σύγχρονους νέους (π.χ. αδυναμία προσανατολισμού σε μια ρευστή και συγκεχυμένη εποχή, ανεργία, οικολογική κρίση που απειλούν το μέλλον τους),
- να επισημάνει δύο τουλάχιστον τρόπους με τους οποίους οι μεγαλύτεροι σε ηλικία μπορούν να τους συμπαρασταθούν (π.χ. να δίνουν έμπρακτα, με την προσωπική τους στάση έναν κανόνα ζωής στους νέους, να συζητούν μαζί τους για όσα τους προβληματίζουν, να εκδηλώνουν το ενδιαφέρον και την αγάπη τους προς αυτούς) και
- να αιτιολογήσει τις απόψεις του/της.

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

14791-Λύση

- Με τον διάλογο αναδεικνύεται η στενή σχέση μητέρας και γιου:
- Η μητέρα προτρέπει («σύρε», «πάντα να 'σαι», «βλέπε πάντα») και αποτρέπει («μη σε προφτάσει», «μη σε πικραίνει») τον γιο της, προσπαθώντας να άρει τους δισταγμούς του (και με το επαναλαμβανόμενο ερώτημα «κι αν μείνεις τελευταίος;»). Θέλει να τον κατευοδώσει, προσφέροντάς του κανόνες για μια αξιοπρεπή στάση ζωής. Γι' αυτόν τον λόγο χρησιμοποιεί, με συμβουλευτικό ύφος, κυρίως το **β ενικό πρόσωπο** και προσφωνεί με στοργή και τρυφερότητα τον γιο της («αγάπη μου», «παιδί μου», «ακριβέ μου»). Με τον διάλογο αναδεικνύεται ο καθαρά παρακελευστικός τόνος της μάνας.
- Ο γιος διστάζει («ενύχτωσε», «πώς να κινησω;»), δεν θέλει να εγκαταλείψει την οικογενειακή εστία, φοβάται τις ευθύνες της ενηλικίωσης («μια τρομάρα μ' έχει», «ο χειμώνας ρυάζεται»), εκφράζει αρνητικά συναισθήματα θλίψης, καημού, ντροπής, οδύνης (στ. 4, 8, 12), γιατί ενδεχομένως τον τρομάζουν τα βάσανα της ζωής που ανοίγεται μπροστά του. Γι' αυτόν τον λόγο χρησιμοποιεί, με εξομολογητικό ύφος, κυρίως το **α ενικό πρόσωπο**, προσφωνώντας και αυτός με έκδηλη οικειότητα και αγάπη τη μητέρα του («μάνα μου», «μάνα»).
- Μέσω της διαλογικής μορφής του ποιήματος, της χρήσης του α' και β' ενικού προσώπου αναδεικνύονται ξεκάθαρα οι σκέψεις και τα συναισθήματα των δύο ποιητικών υποκειμένων αλλά και οι αντίστοιχες στάσεις ζωής που αυτά εκφράζουν.

Επισημάνση: *Αρνητικά αξιολογείται η αδυναμία σύνδεσης των γλωσσικών επιλογών με το περιεχόμενο του κειμένου, όπως και η έλλειψη παραπομπών στο ποίημα.*

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Οποιαδήποτε διαπίστωση από τους/τις μαθητές/μαθήτριες θεωρείται αποδεκτή, εφόσον μπορεί να τεκμηριωθεί με στοιχεία/χωρία του κειμένου, χωρίς να δίνεται με τρόπο αυθαίρετο.

Ενδεικτικοί άξονες της απάντησης:

Η μάνα προτρέπει/συμβουλεύει τον γιο της:

- να αφήσει την οικογενειακή εστία («σύρε»), εφόσον έχει φτάσει στην κατάλληλη ηλικία («άντρας τώρα»). Ουσιαστικά, τον προτρέπει προς την ενηλικίωση και την αυτονομία.

14791-Λύση

- να μην είναι προσκολλημένος στο παρελθόν («το χτες μη σε πικραίνει»), αλλά να προχωρήσει στο μέλλον του («η ζωή σαν άλογο στην πόρτα σε προσμένει»), να μη μένει καθηλωμένος στα περασμένα και να αντιμετωπίσει τη ζωή του με δυναμισμό.
- να μην αφήσει τον εαυτό του να υπολείπεται των άλλων («όλοι θα φύγουνε· κι αν μείνεις τελευταίος;»), αλλά να είναι με αυτούς που πηγαίνουν μπροστά. Αυτό να γίνει με γενναιότητα («πάντα να 'σαι ορθός») και χωρίς να αποχωριστεί ποτέ τις ηθικές του αξίες («πάντα να 'σαι ωραίος»).

Επισημάνση: Θετικά αξιολογείται ο σχολιασμός της επανάληψης της τελευταίας συμβουλής (δύο φορές στο κείμενο), η οποία προτάσσει την πρωτοπορία, την ανδρεία και την ηθική.

αθλημπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1

[Τα ξένα δάνεια στη γλώσσα]

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα από το βιβλίο της Άννας Φραγκουδάκη «Γλώσσα και Ιδεολογία», (Αθήνα 1999, Ερμής, σσ. 78-79 – με μικρές περικοπές).

Τα ξένα δάνεια είναι ένας από τους τρόπους, με τους οποίους όλες οι γλώσσες δημιουργούν νέες λέξεις. Στην ιστορία των γλωσσών δεν υπάρχει καμία «καθαρή» γλώσσα, χωρίς ξένες επιδράσεις, και, όπως γράφει ο Εμίλ Μπενβενίστ, το λεξιλόγιο όλων των γλωσσών, «τόσο των αρχαίων όσο και των σύγχρονων, είναι γεμάτο δάνεια που αλληλοδιασταυρώνονται προς όλες τις κατευθύνσεις». Η αρχαία ελληνική γλώσσα είναι γεμάτη ξένες λέξεις, γράφει στις αρχές του αιώνα ο Μ. Τριανταφυλλίδης.

Στην παλιά αυτή και πολύ σημαντική μελέτη του για το θέμα, ο Τριανταφυλλίδης αποδεικνύει ότι οι ξένες λέξεις είναι σπουδαίος πλούτος της γλώσσας, γιατί αναπληρώνουν πολύ συγκεκριμένες γλωσσικές ανάγκες, προσθέτουν νοηματικές αποχρώσεις και συνώνυμα, νέες έννοιες, φτιάχνουν παράγωγα και σύνθετα, ποικιλότητες μεταφορές, ιδιωματισμούς κ.λπ. Η «χιμαιρική¹» προσδοκία ορισμένων να καθαρίσουν τη γλώσσα από τις ξένες λέξεις θα οδηγούσε, αν μπορούσε να πραγματοποιηθεί, σε μεγάλη φτώχεια της γλώσσας.

Ξένες δεν είναι οι λέξεις ξένης ετυμολογίας, γράφει ο Τριανταφυλλίδης, γιατί τότε ξένες είναι οι λέξεις: βιβλίο, βάρκα, πατάτα, βουνό, μούρη, τσάι, ζάχαρη, πορτοφόλι, μπαλκόνι, καραμέλα, μπρίκι, κορδόνι, κάλτσα, βαρέλι, μανίκι, πουκάμισο, κάρβουνο, ταβάνι, ταράτσα κ.λπ. Ξένες, λοιπόν, δεν κάνει τις λέξεις η ετυμολογία τους, εφόσον έχει από καιρό ξεχαστεί, όπως γράφει ο Εμμανουήλ Κριαράς. Ξένες είναι μόνο οι λέξεις εκείνες που δεν είναι σαφείς για τους ομιλητές, που είναι «αδιαφανείς» ως προς το νόημά τους. Αν οι λέξεις με ξένη ετυμολογία ήταν ξένες με αυτή τη σημασία, τότε «το γλωσσικό αίσθημα, το ένστικτο της γλώσσας, αυτή η στοιχειώδης ανάγκη συνεννοήσεως θα οδηγούσε αυτομάτως και ασυνειδήτως» στην αλλαγή τους, γράφει ο Τριανταφυλλίδης.

Οι λέξεις με ξένη ετυμολογία, που χρησιμοποιούνται συνεχώς στην καθημερινή ομιλία και είναι σαφέστατες ως προς το νόημά τους για τους ομιλητές, αποτελούν, επομένως, μέρος του λεξιλογικού θησαυρού της ελληνικής γλώσσας, είναι λέξεις ελληνικές.

---

¹ Ουτοπική, αδύνατη

Κείμενο 2

[Παίζουμε τους πυροσβέστες]

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Κοσμά Πολίτη *Eroica* (1937), στην επανέκδοση του 1986 (Αθήνα: Ερμής). Το μυθιστόρημα εξιστορεί τις περιπέτειες μιας ομάδας εφήβων που ζουν σε κοσμοπολίτικο περιβάλλον στις αρχές του 20ού αιώνα. Στο συγκεκριμένο σημείο της πλοκής δύο αγόρια, πηδώντας τις μάντρες των σπιτιών πάνω στο παιχνίδι, έχουν μόλις προσγειωθεί στον κήπο του σπιτιού ενός κοριτσιού.

[...] Εξέταζε με το μάτι τα χάλια τους, τα γδαρμένα γόνατα τού Αλέκου, τα λερωμένα χέρια τους, τα ιδρωμένα μούτρα, τα πανταλόνια του αλλουνού όλο χρώματα και σουβάδες.

— Παίζαμε...άρχισε ο Αλέκος. *Nous jouons aux rompiers.*²

— Πού 'ναι ή περικεφαλαία σου εσένα; ρώτησε τον άλλο.

— Εγκώ ντεν έκει περικεφαλαία, της αποκρίθηκε.

Το αίμα της ανέβηκε στο πρόσωπο.

— Γιατί με κοροϊδεύεις; Μιλώ πολύ καλά τα ελληνικά.

Τα μιλούσε καθαρά, με ανεπαίσθητη ξενική προφορά, μάλλον ένα τσίβδισμα ελαφρό επειδή δεν άνοιγε τα δόντια της αρκετά.

— Να φωνάξω τον πατέρα μου να δείτε! τούς φοβέρισε... Σιγά, τούς λέει αμέσως, ακούω περπατησιές, ελάτε στην *orangerie*³.

— Πρόσεχε, κράτα το χέρι σου τεντωμένο, τής λέει ο άλλος.

Λυγισμένοι στα δυο, προχώρησαν ίσαμε κάτω από τις πορτοκαλιές. Εκεί μέσα θα μένανε δίχως καμιά ενόχληση. [...] Μονάχα που η κάλτσα της μικρής τρίφτηκε σ' ένα κλαρί κι έφυγε κάποιος πόντος αφήνοντας μια πιο ανοιχτή γραμμή. Τώρα θα πάει ως κάτω, είτε κοιτάζοντας περίλυπη τη ζημιά. — Ε, δεν πειράζει!

Με προθυμία ο Αλέκος σάλιωσε το δάχτυλό του, κι έπειτα λίγο τρεμουλιαστά — πάντα ωστόσο αδέξιος — το ακούμπησε στην κάλτσα, καταμεσής της γάμπας, εκεί πού είχε σταματήσει το κακό, λίγο πιο κάτω από τον ποδόγυρο της φούστας. Έτσι έκανε η αδελφή του σέ κάτι τέτοιες κρίσιμες περιστάσεις.

— Ευχαριστώ. Πώς το 'ξερες;...Πείτε μου τώρα τα ονόματά σας.

— Πρώτα οι κυρίες, *ladies first*⁴, έκανε το άλλο αγόρι με μιαν ιπποτική χειρονομία. Πώς σε λέν' εσένα;

² Παίζουμε τους πυροσβέστες (γαλλικά στο κείμενο)

³ Το μέρος ενός κήπου που είναι γεμάτο με πορτοκαλιές (γαλλικά στο κείμενο).

⁴ Πρώτα οι κυρίες στα Αγγλικά.

- Μιλάς αγγλικά; τον ρώτησε.
- Βέβαια, έχω αγγλέζα δασκάλα στο σπίτι. Σε όλα πρώτα οι κυρίες, έτσι δεν είναι το σωστό;
- Μα όχι και στη σύσταση!
- «Α, ή όλα ή τίποτα! Ξέρετε, τούς λέει βάζοντας τα γέλια, μια φορά είπανε να κρεμάσουν κάποιο αντρόγυνο. Ο δήμιος πιάνει πρώτα τον άντρα μα εκείνος τού δείχνει τη γυναίκα του. — Μην ξεχνάς την εθιμοτυπία, τού λέει. Ladies first! Κρέμασε πρώτα τη γυναίκα μου παρακαλώ...
- Το κορίτσι στραβομούριασε:
- Πολύ ωραία! Τέτοια μαθαίνεις με τη δασκάλα σου; Μπράβο!
- Αυτό μάς το διηγήθηκε ο δάσκαλος στο αμερικάνικο σχολείο. Τί τάχα;
- Ο φίλος σου έχει πιο καλή ανατροφή.

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιος είναι ο ισχυρισμός της συγγραφέα στο Κείμενο 1 για τις λέξεις με ξένη ετυμολογία στην ελληνική γλώσσα και πώς καταλήγει σε αυτόν; (60-70 λέξεις).

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην πρώτη και στην τρίτη παράγραφο του κειμένου 1 η συγγραφέας επιλέγει να παραθέσει αυτολεξεί την άποψη του Εμίλ Μπενβενίστ και του Μανόλη Τριανταφυλλίδη αντίστοιχα. Ποια θέση της αντίστοιχα τεκμηριώνει με αυτή της την επιλογή;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση για καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις, οι οποίες βασίζονται στο Κείμενο 1. Σε κάθε περίπτωση, μία μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι ορθή:

1. Στην πρόταση «Στην ιστορία των γλωσσών δεν υπάρχει καμία «καθαρή» γλώσσα» (1^η παράγραφος) τα εισαγωγικά στη λέξη «καθαρή» δηλώνουν:

- α. ειρωνεία
- β. μεταφορά
- γ. αποστροφή

δ. απορία

2. Η λέξη «αναπληρώνουν» (2^η παράγραφος) στο γλωσσικό περιβάλλον της περιόδου λόγου, στην οποία βρίσκεται, έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:

α. ανταποκρίνονται σε

β. αναπαριστούν

γ. αντιστοιχούν σε

δ. ικανοποιούν

3. Στην περίοδο λόγου «Η «χιμαιρική» προσδοκία ορισμένων να καθαρίσουν τη γλώσσα από τις ξένες λέξεις θα οδηγούσε, αν μπορούσε να πραγματοποιηθεί, σε μεγάλη φτώχεια της γλώσσας.» (2^η παράγραφος) ο τρόπος με τον οποίο εκφέρεται το μήνυμα δηλώνει:

α. προτροπή

β. αναγκαιότητα

γ. βεβαιότητα

δ. πιθανότητα

4. 2. Η λέξη «σαφείς» (3^η παράγραφος) στο γλωσσικό περιβάλλον της περιόδου λόγου, στην οποία βρίσκεται, έχει ως συνώνυμή της τη λέξη:

α. ξεκάθαρες

β. εύκολες

γ. οικείες

δ. δύσκολες

5. Η γενική ενικού της φράσης η στοιχειώδης ανάγκη (3^η παράγραφος) είναι:

α. της στοιχειώδης ανάγκης

β. της στοιχειώδη ανάγκης

γ. της στοιχειώδους ανάγκης

δ. της στοιχειώδεις ανάγκης

Μονάδες 15

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Εσύ και οι συνομήλικοί σου χρησιμοποιείτε καθημερινά πλήθος ξένων λέξεων και φράσεων στον λόγο σας. Αναλαμβάνεις να αιτιολογήσεις την επιλογή σας αυτή σε ομιλία που θα εκφωνήσεις σε εκδήλωση του σχολείου σου, με την ευκαιρία του εορτασμού της Ευρωπαϊκής Ημέρας Γλωσσών. (350-400 λέξεις).

Μονάδες 30

14794

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Πώς επηρεάζουν τον διάλογο στο Κείμενο 2 τόσο οι ξένες λέξεις και εκφράσεις που χρησιμοποιούνται από τους ήρωες («Nous jouons aux rompiers», «orangerie», «ladies first») όσο και η σκόπιμη παραφθορά της ελληνικής έκφρασης («Εγκώ ντεν έκει περικεφαλαία»);

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς ερμηνεύεις τη στάση των δύο ηρώων με κριτήριο τα έμφυλα στερεότυπα, όπως αποδίδονται με την έκφραση «Πρώτα οι κυρίες» (μονάδες 10); Ποια είναι η προσωπική σου άποψη γι' αυτό το είδος ευγένειας (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 150 - 200 λέξεων.

Μονάδες 15

αθιμπινίσις

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

14794-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Η συγγραφέας ισχυρίζεται ότι οι λέξεις με ξένη ετυμολογία αποτελούν μέρος του λεξιλογίου της Ελληνικής, υπό την προϋπόθεση ότι χρησιμοποιούνται καθημερινά και ότι η σημασία τους είναι διαφανής.
- Καταλήγει στον ισχυρισμό της, παραθέτοντας παραδείγματα συχνόχρηστων λέξεων ξένης ετυμολογίας από τον Τριανταφυλλίδη και αναφέροντας τις απόψεις του Κριαρά και του Τριανταφυλλίδη, σύμφωνα με τις οποίες το κριτήριο για να θεωρηθεί ξένη μία λέξη δεν είναι η ετυμολογία της, αλλά η σαφήνεια της σημασίας της.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η αυτολεξεί παράθεση των γραφομένων τρίτων προσώπων, που θεωρούνται «αυθεντίες», ενισχύει την αξιοπιστία και την εγκυρότητα των θέσεων της συγγραφέως και λειτουργεί τεκμηριωτικά προς τις απόψεις της. Σημειωτέον ότι αποτελεί βασικό γνώρισμα των κειμένων επιστημονικού χαρακτήρα, όπως είναι το απόσπασμα από την Α. Φραγκουδάκη.

Συγκεκριμένα:

Στην 1^η παράγραφο η άποψη του Μπενβενίστ, ότι το λεξιλόγιο όλων των γλωσσών είναι γεμάτο δάνειες λέξεις, ενισχύει τη θέση της συγγραφέως πως δεν υπάρχει «καθαρή» γλώσσα.

Στην 3^η παράγραφο η παράθεση της άποψης του Τριανταφυλλίδη ότι, αν οι λέξεις ξένης ετυμολογίας ήταν αδιαφανείς, αυτομάτως θα άλλαζαν, ερμηνεύει και τεκμηριώνει τη

14794-Λύση

θέση της συγγραφέως πως ξένες πρέπει να θεωρούνται μόνο οι λέξεις που δεν είναι σαφείς για τους ομιλητές.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1. β
2. δ
3. δ
4. α
5. γ

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Οποσδήποτε η απάντηση στην ερώτηση αυτή είναι ελεύθερη και εξαρτάται από την προσωπική τοποθέτηση του κάθε μαθητή / της κάθε μαθήτριας.

Σε γενικές γραμμές αναμένεται:

- Να αξιοποιηθεί το κείμενο αναφοράς, εφόσον σχετίζεται με τις ξένες λέξεις στη γλώσσα · μπορούν να περιληφθούν στις απαντήσεις θέσεις του τύπου «οι αγγλικές λέξεις είναι για τους νέους σαφείς και λειτουργικές, και γι' αυτό χρησιμοποιούνται» ή ό,τι άλλο κρίνουν πρόσφορο οι μαθητές / οι μαθήτριες. .
- Να αναφερθούν στην εισαγωγή αγγλικών όρων που αποδίδεται στη ραγδαία τεχνολογική ανάπτυξη και τους οποίους δεν προλαβαίνουν να μεταφράσουν οι γλωσσικοί ιθύνοντες. Έτσι, παγιώνονται ως ξενικοί.
- Να κάνουν λόγο για μόδα, συρμό και ευκολία, εφόσον στον χειρισμό τεχνολογικών προϊόντων (π.χ. κινητών τηλεφώνων) τον πρώτο λόγο έχει η αγγλική γλώσσα.
- Να επισημάνουν τις τάσεις μιμητισμού της ηλικίας τους, την ανάγκη τους να γίνονται αποδεκτοί / αποδεκτές στην ομάδα των συνομηλίκων και να διαφοροποιούνται από τις υπόλοιπες ηλικιακές ομάδες.

Επισημάνση: Ιδιαίτερα θα πρέπει να προσεχθεί το επικοινωνιακό πλαίσιο της ομιλίας: τόσο η προσφώνηση και η αποφώνηση όσο και τα υφολογικά στοιχεία (ρηματικό πρόσωπο κ.λπ.) θα πρέπει να προσιδιάζουν σε ομιλία που απευθύνεται από εφήβους προς εφήβους και καθηγητές και πραγματοποιείται στο σχολικό περιβάλλον.

14794-Λύση

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

- Η χρήση των ξένων λέξεων και εκφράσεων στον διάλογο ανάμεσα στους ήρωες αναδεικνύει την πολυγλωσσία του συγκεκριμένου κοινωνικού περιβάλλοντος. Τα παιδιά μεγαλώνουν σε ένα κοσμοπολίτικο πλαίσιο, μαθαίνουν ξένες γλώσσες και συνηθίζουν να επικοινωνούν χρησιμοποιώντας στοιχεία από διαφορετικούς γλωσσικούς κώδικες, ανάλογα με την περίπτωση.
- Η παραφθορά της ελληνικής έκφρασης δηλώνει τη διάθεσή του ενός από τους ήρωες για παιχνίδι και πείραγμα μεταξύ φίλων σε αυτή την ηλικία. Δεν μοιάζει κακόβουλο, θίγει ωστόσο την αποδέκτη του.
- Υφολογικά ο διάλογος γίνεται ιδιαίτερα παραστατικός και το κείμενο αποκτά το γνώρισμα της θεατρικότητας. Ο αναγνώστης απολαμβάνει την ανάγνωση, καθώς η συζήτηση αναπτύσσεται μεταξύ παιδιών που διαλέγονται με ιδιαίτερη ευλικρίνεια και σύμφωνα με τους κανόνες της εποχής και της ανατροφής τους.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το κορίτσι στην αρχή αντιδρά με ευχάριστη έκπληξη στο άκουσμα της φράσης «ladies first», ειδικά από τη στιγμή που αυτή συνδυάζεται με μια «ιπποτική χειρονομία», θεωρεί τη φράση ως έκφραση ευγένειας και δημιουργείται η εντύπωση ότι εντυπωσιάζεται. Το αγόρι έχοντας «εγγλέζα δασκάλα στο σπίτι» και πηγαίνοντας σε αμερικάνικο σχολείο φαίνεται ότι προέρχεται από αστική οικογένεια και μεγαλώνει με προσεγμένη ανατροφή και με καλούς τρόπους συμπεριφοράς. Ωστόσο, ο λόγος για τον οποίο χρησιμοποιεί το συγκεκριμένο εθιμοτυπικό ευγένειας είναι γιατί θέλει να αστειευτεί λέγοντας ένα ανέκδοτο που κρύβει στερεοτυπικές αντιλήψεις σε βάρος των γυναικών. Για αυτό η αντίδραση της κοπέλας είναι αρνητική («Το κορίτσι στραβομούριασε: - Πολύ ωραία! Τέτοια μαθαίνεις με τη δασκάλα σου; Μπράβο!») Είναι φανερό η ειρωνεία, με την οποία αντιμετωπίζει το αγόρι, καθώς ενοχλείται από το αστείο θεωρώντας το, όχι άδικα, προσβλητικό για τις γυναίκες. Αυτή η ενόχλησή της εκφράζεται και στο τέλος της σκηνικής ενότητας με τη σύγκριση που επιχειρεί με τον φίλο του αγοριού που τον χαρακτηρίζει πιο ευγενικό.

Ο μαθητής / Η μαθήτρια, ανάλογα με τον βαθμό πρόσληψης του κειμένου, εκφράζει την προσωπική του / της θέση για το είδος ευγένειας που εκφράζεται με τη ζητούμενη φράση.

Κείμενο 1**[Ο ρόλος της επικοινωνίας στην ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων]**

Το κείμενο είναι απόσπασμα εισήγησης του Παναγιώτη Ι. Σταμάτη, Αναπληρωτή Καθηγητή Παιδαγωγικής Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Στο απόσπασμα τονίζεται ο ρόλος της επικοινωνίας στις διαπροσωπικές σχέσεις. (διασκευή)

Η καθημερινή επικοινωνία είτε αναπτύσσεται μέσα στο χώρο της οικογένειας είτε μέσα στο χώρο της εργασίας, σε οποιοδήποτε περιβάλλον και αν αυτή διεξάγεται, διαμορφώνει ένα ευρύ πλέγμα σχέσεων, το οποίο, με τη σειρά του, συμβάλλει καταλυτικά στη διαμόρφωση ενός νέου πλέγματος σχέσεων κ.ο.κ. Κατά συνέπεια, η διαρκής διαμόρφωση και ανάπτυξη νέων πλεγμάτων σχέσεων καθιστούν την επικοινωνία μια εξαιρετικά πολύπλοκη διαδικασία και παράλληλα μια ζωτικής σημασίας πραγματικότητα, χωρίς την οποία δε θα μπορούσαν να προαχθούν και να ευδοκιμήσουν ούτε οι ανθρώπινες σχέσεις ούτε καν και η στοιχειώδης ικανοποίηση των βιοτικών αναγκών. Για να ειπωθεί αυτό με πιο απλά λόγια, χωρίς επικοινωνία, παραδείγματος χάριν, τα ζευγάρια δε θα μπορούσαν να συνάψουν οικογενειακές σχέσεις, οι εργοδότες δεν θα μπορούσαν να βρουν εργαζόμενους για τις δουλειές τους, η εκπαιδευτική διαδικασία δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί κ.λπ.

Γενικότερα, χωρίς επικοινωνία θα επικρατούσαν καταστάσεις φαυλότητας¹, οι οποίες, κατά κανόνα, οδηγούν σε τέλμα και καταστροφή, σε αμέτρητες και επικίνδυνες συγκρούσεις με διαλυτικές επιπτώσεις στην ανθρώπινη καθημερινότητα. Αντίθετα, με την επικοινωνία και την ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων κάθε άνθρωπος καταφέρνει, εφόσον το επιθυμεί, να δημιουργήσει οικογένεια, να έχει εργασία ανάλογη με τα προσόντα του, να μετέχει σε εκπαιδευτικές διαδικασίες. Γενικότερα, πετυχαίνει να αναπτύσει σχέσεις φιλίας, συνεργασίας, αλληλεγγύης, αντιπαλότητας και κάθε άλλης μορφής σχέσεις είτε θετικές είτε αρνητικές, έχοντας πάντα ως κριτήριο το προσωπικό του συμφέρον, χωρίς κατ' ανάγκη να σκέφτεται με ποιο τρόπο θα βλάψει το συμφέρον των άλλων ή το κοινωνικό συμφέρον ευρύτερα.

Σύμφωνα με σύγχρονες έρευνες, τα άτομα που έχουν αναπτύξει εξαιρετικές επικοινωνιακές ικανότητες είναι εκείνα που, κατά κανόνα, σημειώνουν εξαιρετικές επιτυχίες στην προσωπική, στην επαγγελματική και στην κοινωνική τους ζωή (Beebe,

¹ Φαυλότητα: ανηθικότητα, ανεντιμότητα.

Beebe, & Redmond, 2016, Wood, 2015). Είναι τα άτομα εκείνα που δημιουργούν, που απολαμβάνουν την καθημερινότητά τους, παρά τις υφιστάμενες δυσκολίες και τα προβλήματα. Είναι τα άτομα εκείνα τα οποία επιτυγχάνουν στον επαγγελματικό και κοινωνικό στίβο και απολαμβάνουν, κατά κανόνα, τα αγαθά αυτής της επιτυχίας ζώντας με τον πλέον ευχάριστο και, επομένως, καλύτερο δυνατό τρόπο. Έτσι, λοιπόν, μολονότι η επικοινωνία αποτελεί μια σύνθετη έννοια και μια πολύπλοκη διαδικασία, το γεγονός αυτό δεν εμποδίζει τον άνθρωπο που επιθυμεί να βελτιώσει την επικοινωνιακή του ικανότητα να το καταφέρει, καθώς υπάρχουν πολλοί τρόποι οι οποίοι θα στήριζαν αυτή του την επιθυμία και την προσπάθειά του να βελτιώσει το επικοινωνιακό του επίπεδο.

Κείμενο 2

Το τρίτο στεφάνι

Το μυθιστόρημα του Κώστα Ταχτσή με τίτλο «Το τρίτο στεφάνι» εκδόθηκε για πρώτη φορά το 1963 και έκτοτε έχει μεταφραστεί σε επτά τουλάχιστον γλώσσες.

[...] Όταν τελειώσαμε το γυμνάσιο, ήθελα να πάω στο πανεπιστήμιο να σπουδάσω Νομικά. Στο σχολείο ήμουν πάντα η πρώτη στην έκθεση ιδεών και στην ιστορία. Ο μπαμπάς μ' ενεθάρρυνε, ήταν προσδευτικός άνθρωπος, πίστευε στη χειραφέτηση των γυναικών. [...] «Άσ' τη μωρέ να πάει κάνα-δυό χρόνια στο πανεπιστήμιο, να ξεσκουριάσει το μυαλό της!» της έλεγε. Αλλά η μαμά είχε την αντίληψη ότι η θέση των γυναικών είναι στο σπίτι και μοναδικός τους προορισμός ο γάμος κι η ανατροφή των παιδιών τους. [...]

Αλλά δεν την αδικώ εντελώς. Είχε δουλέψει η ίδια σε όλη της τη ζωή σαν άντρας και καλύτερα από άντρας, κι είχε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι ο γάμος είναι η πιο εύκολη δουλειά για τη γυναίκα. Δεν ήθελε να βγω στην βιοπάλη. Νόμιζε ότι αν σπούδαζα Νομικά, θα 'παυα να 'μαι γυναίκα. «Αν είναι να μου γίνεις σουφραζέτα²», μου 'λεγε πολλές φορές όταν μ' έβλεπε να διαβάζω τα φιλοσοφικά βιβλία απ' τη βιβλιοθήκη του μπαμπά, «να σηκωθείς να φύγεις απ' το σπίτι μου!» Ο μπαμπάς αναγκάστηκε να υποχωρήσει και με συμβούλευσε να κάνω κι εγώ το ίδιο. Δεν ήθελε να την πικράνει. Την εποχή εκείνη η υγεία της είχε αρχίσει να υποσκάπτεται. Απ' την πολλή δουλειά κινδύνευε να πάθει υπερκόπωση. [...]

---

² Σουφραζέτα: Ο όρος Σουφραζέτες επινοήθηκε από την εφημερίδα Daily Mail ως ένας υποτιμητικός χαρακτηρισμός για τα μέλη του κινήματος υπέρ του δικαιώματος ψήφου στις γυναίκες, το οποίο δραστηριοποιήθηκε στα τέλη του 19ου και τις αρχές του 20ου αιώνα στο Ηνωμένο Βασίλειο.

ΘΕΜΑΤΑ**ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)****1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)**

Τι πετυχαίνει ο άνθρωπος χάρη στην επικοινωνία, σύμφωνα με το Κείμενο 1; (50-60 λέξεις)

Μονάδες 10**2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)**

Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται στην 1^η παράγραφο του Κειμένου 1 η θέση πως η επικοινωνία είναι μια ζωτικής σημασίας πραγματικότητα;

Μονάδες 10**3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)**

Να μετασηματίσεις το παρακάτω τμήμα του Κειμένου 1, χωρίς να αλλάξεις το νόημά του, ώστε ο λόγος να γίνει πιο απλός και κατανοητός για ένα ευρύτερο κοινό.

Γενικότερα, χωρίς επικοινωνία θα επικρατούσαν καταστάσεις φαυλότητας, οι οποίες, κατά κανόνα, οδηγούν σε τέλμα και καταστροφή, σε αμέτρητες και επικίνδυνες συγκρούσεις με διαλυτικές επιπτώσεις στην ανθρώπινη καθημερινότητα. (2^η παράγραφος)

Μονάδες 15**ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)**

Με αφορμή το Κείμενο 1 να υποθέσεις ότι εκφωνείς ομιλία σε μαθητικό συνέδριο με θέμα τον διάλογο, στο οποίο συμμετέχεις με την ιδιότητα του/της μαθητή/τριας της Α' τάξης του Λυκείου σου. Να εκθέσεις σε 350-400 λέξεις τη γνώμη σου αναφορικά με τη σημασία που έχει ο διάλογος στην ενίσχυση της επικοινωνίας στο σχολείο. Για την οργάνωση της επιχειρηματολογίας σου μπορείς να αξιοποιήσεις στοιχεία από το Κείμενο 1 και να αναφέρεις περιστατικά από την προσωπική σου εμπειρία στο σχολείο.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Στο Κείμενο 2, η αφηγήτρια με αμεσότητα και ζωντάνια μάς μεταφέρει το οικογενειακό κλίμα, όταν γίνονταν συζητήσεις με τους γονείς της για το θέμα των σπουδών της. Να καταγράψεις δύο (2) γλωσσικές επιλογές, οι οποίες επαληθεύουν τη θέση αυτή (μονάδες 10) και ένα παράδειγμα για την κάθε επιλογή (μονάδες 10).

Μονάδες 20**ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)**

Με βάση την οπτική της μητέρας που εκφράζεται στο Κείμενο 2 να παρουσιάσεις τη θέση και τον ρόλο της γυναίκας. Θεωρείς ότι η αφηγήτρια συμμερίζεται ή όχι την άποψη αυτή; Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

14797-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Με την επικοινωνία μέσα από «πλέγματα σχέσεων» ικανοποιούνται οι βιοτικές ανάγκες των ανθρώπων και βελτιώνονται οι μεταξύ τους σχέσεις. Εξασφαλίζεται η εύρυθμη λειτουργία της οικογένειας, της επαγγελματικής, εκπαιδευτικής και κοινωνικής ζωής. Οι άνθρωποι καλύπτουν προσωπικές τους επιθυμίες, χωρίς όμως να βλάπτουν το κοινωνικό σύνολο, επιτυγχάνουν τους στόχους τους και – παρά τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν – ζουν ικανοποιημένοι.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο βασικός τρόπος ανάπτυξης της πρώτης παραγράφου είναι το αίτιο και αποτέλεσμα, διότι ως αίτιο τίθεται η ανάπτυξη της επικοινωνίας και ως αποτέλεσμα η δημιουργία ενός νέου πλέγματος σχέσεων [...] χωρίς την οποία δε θα μπορούσαν να προαχθούν και να ευδοκιμήσουν ούτε οι ανθρώπινες σχέσεις ούτε καν και η στοιχειώδης ικανοποίηση των βιοτικών αναγκών.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Γενικότερα, χωρίς επικοινωνία θα υπήρχαν άσχημες καταστάσεις, οι οποίες, βασικά, οδηγούν σε αδιέξοδο και σε πολλές αντιπαραθέσεις με αρνητικές συνέπειες στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων.

14797-Λύση

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Προσφώνηση: Φίλες και φίλοι...

Με την ιδιότητά μου ως μαθητή/τριας... θα ήθελα να σας μιλήσω για την σημασία που έχει η αξιοποίηση του διαλόγου στο σχολείο μου...

Θέση: Ο διάλογος βασίζεται στην επικοινωνία μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών ή των μαθητών μεταξύ τους. Η ανάπτυξη του στο σχολείο συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό τόσο στη βελτίωση του παιδαγωγικού κλίματος όσο και στη μάθηση.

Ενδεικτική τεκμηρίωση:

- Ευδοκίμηση ανθρωπίνων σχέσεων (επίλυση παρεξηγήσεων, ενίσχυση φιλικών δεσμών κ.ά.)
- Προώθηση εκπαιδευτικής διαδικασίας (επίλυση αποριών, έκφραση προβληματισμού, επικοινωνία με μαθητές άλλων σχολείων μέσα από τη λειτουργία διάφορων εκπαιδευτικών προγραμμάτων κ.ά.)
- Επίλυση προβλημάτων της λειτουργίας του σχολείου μέσα από τον διάλογο που αναπτύσσεται στα μαθητικά συμβούλια κ.ά.

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Η αφηγήτρια μεταφέρει προσωπικές της εμπειρίες και βιώματα μέσα από την ευρεία χρήση του πρώτου ενικού προσώπου (π.χ. ήθελα να πάω, ήμουν πάντα η πρώτη... κ.ά.) Αναφέρεται στην επιθυμία της να σπουδάσει Νομικά, στις επιδόσεις της στα μαθήματα κ.ά. Μια άλλη γλωσσική επιλογή με την οποία επιτυγχάνεται η αμεσότητα και η ζωντάνια στο κείμενο είναι η χρήση του διαλόγου. Σε αυτόν παρατηρούνται στοιχεία προφορικότητας, όπως καθημερινές ή λαϊκές εκφράσεις (π.χ. άστη μωρέ, ξεσκουριάσει το μυ αλό της κ.ά.)

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

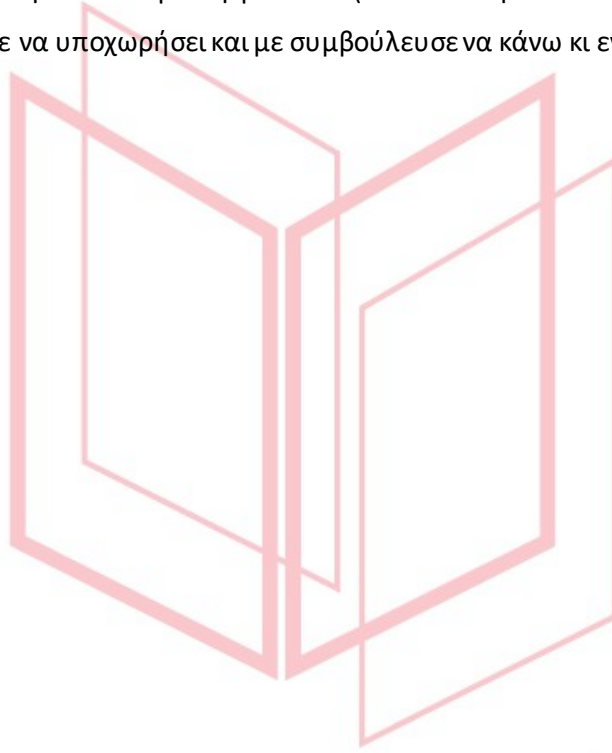
Η μητέρα:

- Θεωρούσε ότι η θέση των γυναικών είναι στο σπίτι (γάμος, ανατροφή παιδιών)
- Δεν ήθελε η κόρη της να εργάζεται
- Δεν ήθελε η κόρη της να διαβάζει φιλοσοφικά βιβλία, για να μην γίνει «σουφραζέτα» και αποκτήσει επαναστατικές αντιλήψεις

14797-Λύση

Από την άλλη, η αφηγήτρια:

- Επιθυμούσε να σπουδάσει και θεωρούσε τη μόρφωση σημαντική για μια γυναίκα αναγνωρίζοντας όμως ότι η ζωή της μητέρας της ήταν σκληρή («είχε δουλέψει σαν άντρας») και κατανοούσε ως ένα βαθμό το ότι η μητέρα της θεωρούσε το γάμο ως την πιο εύκολη δουλειά για τη γυναίκα. (Αλλά δεν την αδικώ εντελώς, Ο μπαμπάς αναγκάστηκε να υποχωρήσει και με συμβούλεψε να κάνω κι εγώ το ίδιο)

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κείμενο 1

Η Ελληνική και πάλι στο προσκήνιο

Το κείμενο είναι απόσπασμα από άρθρο του επίτιμου καθηγητή Γλωσσολογίας Γιώργου Μπαμπινιώτη, δημοσιευμένο στην εφημερίδα «Το Βήμα», στις 30.12.2012 (διασκευή).

Η υποχώρηση των ελληνικών σπουδών στα πανεπιστήμια του εξωτερικού, ιδίως της Ευρώπης, οφείλεται κατά κύριο λόγο στον εξοβελισμό¹ των ανθρωπιστικών γραμμάτων από το πρόγραμμα των μαθημάτων του σχολείου (Γυμνασίου – Λυκείου). Από τον εξοβελισμό αυτόν ωφελούνται νέα γνωστικά αντικείμενα (η πληροφορική, η περιβαλλοντική εκπαίδευση, οι βιολογικές επιστήμες, πολλές ξένες γλώσσες, διάφορες πρακτικές γνώσεις κ.ά.). [...]

Αν υπάρξουν ανάγκες διδασκαλίας της Ελληνικής (της αρχαίας, κυρίως, αλλά και της νέας), θα τονωθούν και θα ξαναζωντανέψουν οι ελληνικές σπουδές στα πανεπιστήμια. Πηγή συγκρατημένης αισιοδοξίας είναι το γεγονός ότι η παγκόσμια κρίση που μαστίζει τον κόσμο σήμερα οδηγεί σε αναζητήσεις που ξαναφέρνουν στο προσκήνιο τον άνθρωπο, την ανθρωπιά και έναν νέο ανθρωπισμό μέσα από τις διαψεύσεις ουτοπικών² προσδοκιών, τις απογοητεύσεις μιας μαζικής στροφής στον καταναλωτισμό, την ψεύτικη οικονομική ευφορία³ των πιστωτικών καρτών και, κυρίως, την απάντηση καθιερωμένων αξιών που φώτιζαν τον δρόμο τους.

Γενικότερα, το κεφάλαιο της χώρας μας που λέγεται «ελληνική γλώσσα» δεν το έχουμε αξιοποιήσει όσο θα έπρεπε εντός και εκτός Ελλάδος. Μέσα στη χώρα μας ως αξία που συνδέεται άμεσα με τον πολιτισμό, την ιστορία, τη νοστορπία, την ίδια την ταυτότητά μας και, πάνω απ' όλα, με μια ποιότητα σκέψης που αναγκαστικά περνάει μέσα από τη γλώσσα. Και φυσικά, με μια ποιότητα παιδείας, η οποία στηρίζεται κατά κύριο λόγο στη γλώσσα. Έξω από τη χώρα μας πάλι δεν έχουμε προβάλει την ελληνική γλώσσα με σωστό και ουσιαστικό τρόπο, όχι με μεγαλοστομίες και αλαζονεία. Για παράδειγμα, δεν έχουμε καταδείξει τι προσφέρει η γνώση της Ελληνικής στους ομιλητές άλλων ευρωπαϊκών γλωσσών για μια βαθύτερη κατανόηση της σημασίας απαιτητικών λέξεων της δικής τους γλώσσας, όταν αποτελούν δάνεια

1 αποβολή, απομάκρυνση, κατάργηση

2 μη ρεαλιστικών, εκτός πραγματικότητας

3 συναίσθημα ή κατάσταση ψυχικής ευεξίας και αισιοδοξίας

από την Ελληνική.

Οι χιλιάδες των δανείων που έχουν ληφθεί από την Ελληνική πρώτα και πάνω απ' όλα συνιστούν έννοιες εκφρασμένες με ελληνικές λέξεις. Και είναι με τέτοιες έννοιες που συγκροτούνται τα νοήματα, με τα οποία λειτουργεί η ανθρώπινη σκέψη. Μεγάλο μέρος του δυτικού ευρωπαϊκού στοχασμού έχει βασιστεί και εκφραστεί με τέτοιες έννοιες-λέξεις. Σε αυτό το σκεπτικό στηρίζεται άλλωστε η απόφαση του υπουργού Παιδείας της Αγγλίας να υπάρχει η δυνατότητα πρόσβασης στην ελληνική γλώσσα μαθητών των σχολείων της Μεγάλης Βρετανίας ήδη από το Δημοτικό. Η διαδικασία πρώιμης επαφής των μικρών μαθητών με απαιτητικές έννοιες-λέξεις, προφανώς από καταλλήλως επιλεγμένα ή συντεταγμένα κείμενα, αναμένεται να διευρύνει τη σκέψη τους και να ασκήσει βαθμιδόν⁴ τη διανοητική τους ικανότητα σε συσχετισμό με έννοιες-λέξεις που υπάρχουν ήδη στη μητρική τους γλώσσα.

Κείμενο 2

Πριμαρόλια (απόσπασμα)

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα της Αθηνάς Κακούρη «Πριμαρόλια», Αθήνα, Εστία, 1998. Η συγγραφέας με τα «Πριμαρόλια» δίνει ένα ξεχωριστό ταξίδι στην Πάτρα μιας άλλης εποχής και οδηγεί στο χτες παραθέτοντας όλα εκείνα τα στοιχεία που καθόρισαν την ιστορική πορεία της πόλης και διαμόρφωσαν την καθημερινότητά της.

[...] Ο Διονύσης την κοίταξε κουνώντας δυο τρεις φορές το κεφάλι. Δεν ήξερε πολλά πράγματα για τη νύφη του και θα ήταν χάσιμο χρόνου να προσπαθήσει τώρα να αναλύσει γιατί έδειχνε αυτές τις τάσεις να ξεπέσει από τη σειρά της. Οι κυρίες δεν πιάνουν δουλειά - κι όσες πιάνουν δουλειά δεν είναι κυρίες. Περίεργο πώς δεν το καταλάβαινε η Μαριόγγα. Ο σκοπός όμως δεν ήταν τι χωρούσε στο νου αυτής της γυναίκας, παρά τι έπρεπε να γίνει.

«Στη ζωή, Μαριόγγα, δεν κάνουμε αυτό που θέλομε» τη δασκάλεψε. «Κάνουμε αυτό που πρέπει και που είναι καθήκον μας. Ποιο είναι το πρώτο καθήκον το δικό σου; Είναι το καθήκον προς την κόρη σου - σύμφωνοι; Είσαι πρώτα μητέρα και μετά...»

«Γιατί ανακατεύεις την Όλγα!» διαμαρτυρήθηκε η Μαριόγγα με απροσδόκητο θάρρος. «Δε θα βάλω την Όλγα στη δουλειά -ω! βεβαίως, κεντά εξαίρετα, είναι χρυσό το χεράκι της Όλγας μου – αλλά, αν φαντάστηκες πως θα την έβαζα εγώ ποτέ να δουλέψει, είσαι... είσαι...»

Με μια χειρονομία ο Διονύσης τα έσβησε όλα αυτά.

---

4 σταδιακά

14802

«Ποιο είναι το μέλλον της κόρης σου, Μαριόγγα, αν μεγαλώσει σε μια πόλη ως “η κόρη της κεντήστρας”;»

Και παρακολουθώντας στα μάτια της Μαριόγγας το ξάφνιασμα και την ανησυχία, συνέχισε.

«Α! Δεν το είχες σκεφτεί αυτό! Την υποβιβάζεις, Μαριόγγα! Από την καλή κοινωνική της θέση την ρίχνεις σε χαμηλότερη. Με ποιον θα σχετίζεται εκεί; Με άλλους μικροτεχνίτες, όπως θέλεις να γίνεις εσύ η ίδια, με το γιο της πλύστρας, τον αδελφό του μπογιατζή, τον μπακάλη, το συσκευαστή της σταφίδας, μ’ αυτούς θα πρέπει να σχετίζεται και έναν απ’ αυτούς να παντρευτεί. Αυτό θέλεις; Ή νομίζεις πως μπορείς εσύ να γίνεις κεντήστρα και να τρέχεις από πόρτα σε πόρτα με το εργόχειρό σου, ενώ η κόρη σου θα κάθεται μέσα και θα πίνει τσάι με την οικοδέσποινα πάνω στο τραπεζομάντιλο που ξεστραβώθηκαν εσύ να φτιάξεις;»

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 50-60 λέξεις να εκθέσεις την πρόταση που διατυπώνει ο Γ. Μπαμπινιώτης, προκειμένου να αξιοποιηθεί η ελληνική γλώσσα εκτός συνόρων.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιο είναι το κοινό σημείο αναφοράς στη βάση του οποίου γίνεται η μετάβαση από την 3^η στην 4^η παράγραφο του Κειμένου 1; Να περιγράψεις με συντομία τη νοηματική τους σύνδεση.

Μονάδες 10

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Έξω από τη χώρα μας πάλι δεν έχουμε προβάλει την ελληνική γλώσσα με σωστό και ουσιαστικό τρόπο» (3^η παράγραφος, Κείμενο 1). Να αιτιολογήσεις την επιλογή της ενεργητικής σύνταξης από τον συγγραφέα. (μονάδες 5) Να μετατρέψεις την ενεργητική σύνταξη σε παθητική. (μονάδες 5) και να περιγράψεις με συντομία τη διαφοροποίηση που δημιουργείται στην πρόσληψη του νοήματος (μονάδες 5)

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

Να υποθέσεις ότι το Κείμενο 1 το διαβάσατε στην τάξη και σου προκάλεσε εντύπωση η άποψη του συγγραφέα ότι «το κεφάλαιο που λέγεται «ελληνική γλώσσα» δεν το έχουμε αξιοποιήσει όσο θα έπρεπε εντός και εκτός Ελλάδος. Μέσα στη χώρα μας ως αξία που συνδέεται άμεσα με τον πολιτισμό, την ιστορία, τη νοοτροπία, την ίδια την ταυτότητά μας και, πάνω απ' όλα, με μια ποιότητα σκέψης που αναγκαστικά περνάει μέσα από τη γλώσσα.» Αποφασίζεις να συντάξεις ένα κείμενο 350-400 λέξεων στο ιστολόγιο του σχολείου σου, στο οποίο να εκθέσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με την παραπάνω άποψη.

Μονάδες 30**ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)**

Στο απόσπασμα (Κείμενο 2) η συγγραφέας αποδίδει τα νοήματα χρησιμοποιώντας τον διάλογο. Ποιον ρόλο κατά τη γνώμη σου, υπηρετεί η παραπάνω επιλογή στην αφήγηση και ποιο το αισθητικό – επικοινωνιακό αποτέλεσμα που δημιουργεί;

Μονάδες 20**ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)**

Ποιες κοινωνικές αντιλήψεις που ίσχυαν σε παλαιότερη εποχή διατυπώνονται στο Κείμενο 2, όπως προκύπτει από την ανάγνωσή του (μονάδες 10) και με ποιον εκφραστικό τρόπο η συγγραφέας τις αναδεικνύει (μονάδες 5); Η ερμηνεία σου να εκτείνεται σε 150-200 λέξεις.

Μονάδες 15

14802-Λύση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο συγγραφέας θεωρεί χρήσιμο να προβληθεί η γλώσσα μας εκτός συνόρων με ουσιαστικό τρόπο, με σεμνότητα και χωρίς διάθεση εντυπωσιασμού. Χρειάζεται να αναδειχθεί περισσότερο η συμβολή της γλώσσας μας σε άλλες ευρωπαϊκές στον τομέα της κατανόησης απαιτητικών όρων που συνιστούν δάνεια από την ελληνική. Οι λέξεις αυτές εκφράζουν έννοιες που αποδίδουν νοήματα που συγκροτούν την ανθρώπινη σκέψη.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Το κοινό σημείο αναφοράς με το οποίο πραγματοποιείται η μετάβαση από την 3^η στην 4^η παράγραφο του Κειμένου 1 είναι τα δάνεια που η ελληνική γλώσσα έχει προσφέρει στις ευρωπαϊκές γλώσσες. Είναι ένας μεγάλος αριθμός απαιτητικών λέξεων των ευρωπαϊκών γλωσσών, οι οποίες αποτελούν δάνεια από την ελληνική γλώσσα. Με αυτή τη διαπίστωση ο συγγραφέας ολοκληρώνει τις σκέψεις του στην 3^η παράγραφο και στην επόμενη παράγραφο κύρια αναφορά γίνεται στις λέξεις – δάνεια που η ελληνική έχει προσφέρει στις ευρωπαϊκές γλώσσες, με αποτέλεσμα να συγκροτείται μεγάλος μέρος του ευρωπαϊκού στοχασμού στη βάση εννοιών που εκφράζουν την ανθρώπινη σκέψη.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Με την ενεργητική σύνταξη προβάλλεται το υποκείμενο, το εννοούμενο «εμείς». Με αυτή την επιλογή σύνταξης ο συγγραφέας τονίζει τη συλλογική ευθύνη που έχουν οι Έλληνες, ειδικά οι πνευματικοί άνθρωποι, για το γεγονός ότι δεν έχει προβληθεί στο βαθμό που θα έπρεπε η ελληνική γλώσσα εκτός των ελληνικών συνόρων.

Η μετατροπή της ενεργητικής σύνταξης σε παθητική έχει ως εξής:

14802-Λύση

Έξω από τη χώρα μας πάλι δεν έχουμε προβάλει την ελληνική γλώσσα με σωστό και ουσιαστικό τρόπο: Έξω από τη χώρα μας πάλι δεν έχει προβληθεί η ελληνική γλώσσα (από εμάς) με σωστό και ουσιαστικό τρόπο (Παθητική σύνταξη)

Με την αλλαγή της σύνταξης από ενεργητική σε παθητική είναι εμφανής η διαφοροποίηση που δημιουργείται στην πρόσληψη του νοήματος από τους αναγνώστες, καθώς στη θέση του υποκειμένου «εμείς», που εννοείται, προβάλλεται το γεγονός, ότι δηλαδή δεν έχει προβληθεί η γλώσσας μας με τρόπο σωστό και ουσιαστικό. Με αυτό τον τρόπο, ο λόγος γίνεται πιο αποστασιοποιημένος και αποφεύγεται η ανάδειξη της συλλογικής ευθύνης, στοιχείο που προφανώς θέλει να επισημάνει ο συγγραφέας, για αυτό επιλέγει την ενεργητική σύνταξη. Σε αντίθετη περίπτωση, το μήνυμα θα προβαλλόταν με διάθεση απλής παρατήρησης, χωρίς ιδιαίτερο χρώμα σχολιασμού και αυτοκριτικής.

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 30)

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Θετικά αξιολογούνται:

- Ο βαθμός στον οποίο ο/η μαθητής/τρια επικεντρώνεται στο ζητούμενο.
- Δεν έχει σημασία η ποσότητα, αλλά η ποιότητα των ιδεών.
- Είναι απαραίτητη η αξιοποίηση στοιχείων του κειμένου με τρόπο δημιουργικό.
- Η χρήση κυρίως πληροφοριακού ύφους.

Άρνητικά αξιολογούνται:

- Η συχνή χρήση του α' προσώπου.
- Ένας γενικής εστίασης δοκιμακός πρόλογος.
- Η απουσία τίτλου ή η αυτολεξεί επανάληψη του ζητούμενου στον τίτλο.

Ενδεικτικά, μπορούν να αναφερθούν:

- Συνιστά στοιχείο πνευματικής καλλιέργειας: σκέψη και γλώσσα είναι αλληλένδετες και δηλώνουν το επίπεδο της πνευματικής κατάστασης του ανθρώπου.
- Η γλώσσα επιτρέπει στον άνθρωπο να οργανώνει τις σκέψεις του λογικά, να κατανοεί και να συλλαμβάνει τις ιδέες, να διαλέγεται και να επιχειρηματολογεί.
- Η διδασκαλία της γλώσσας εμπλουτίζει την ποιότητα της εκπαίδευσης, καθώς οι μαθητές/τριες συνειδητοποιούν τις αλλαγές στη γλώσσα και την ιστορική εξέλιξη της ελληνικής, την πορεία της στον χρόνο και την μακραίωνη παράδοσή της. Οι

14802-Λύση

μαθητές/μαθήτριες κατανοούν ότι η γλώσσα εξελίσσεται σε διαχρονικό επίπεδο, καθώς διαμορφώνεται από τις ανάγκες των ομιλητών/ομιλητριών και την επικοινωνία σε διαφορετικά ιστορικά, γεωγραφικά, κοινωνικά περιβάλλοντα

- Η γλώσσα μας αναδεικνύει τη νοοτροπία, τον τρόπο σκέψης και αντίδρασής μας σε διάφορες καταστάσεις της καθημερινής ζωής.
- Η ελληνική γλώσσα, διαθέτοντας μια μακραίωνη προφορική και γραπτή παράδοση και έχοντας αναπτύξει ένα ευρύ φάσμα γλωσσικών ποικιλιών, είναι συνυφασμένη με την ίδια την ύπαρξη και την ιστορία της χώρας μας και αποτελεί κεντρικό σημείο αναφοράς της πολιτισμικής κληρονομιάς και δείκτη εθνικής ταυτότητας.
- Χάρη στη γλώσσα καθίσταται δυνατή η δημιουργία σπουδαίων λογοτεχνικών και επιστημονικών έργων· τέλος, αυτή διαμορφώνει την εθνική συνείδηση και προσδιορίζει την εθνική ταυτότητα ενός λαού.
- Στην ελληνική γλώσσα έχουν εκφραστεί έννοιες που προσδιορίζουν την ανθρώπινη σκέψη, αξίες που έχουν στο επίκεντρό τους τον άνθρωπο και την ομαλή του συμβίωση με τους άλλους στις κοινωνίες που συγκροτεί. Υπό αυτή την έννοια, η σημασία της, παιδευτική, κοινωνική και πολιτισμική, είναι μεγάλη.

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 20)

Με την επιλογή του διαλόγου στο Κείμενο 2 προωθείται η αφήγηση με τρόπο που δημιουργεί δραματική ένταση και μεγαλύτερη αμεσότητα στην απόδοση των νοημάτων, των σκέψεων και ιδεών των προσώπων που συμμετέχουν, του Διονύση και της Μαριόγγα. Ο διάλογος είναι μια αφηγηματική τεχνική με την οποία η δράση προωθείται πιο γρήγορα και παράλληλα το ενδιαφέρον του αναγνώστη μένει αμείωτο. Επιπλέον, δίνεται η δυνατότητα στη συγγραφέα να αποτυπώσει πιο καθαρά και έντονα τη συναισθηματική διακύμανση και αντίδραση των προσώπων που συμμετέχουν στον διάλογο. Τέλος, η αφήγηση αποκτά θεατρικότητα και το αισθητικό αποτέλεσμα που δημιουργεί είναι τέτοιο που ο αναγνώστης έχει την εντύπωση ότι συμμετέχει στην ιστορία και στην ψυχική αντίδραση των πρωταγωνιστών της σκηνικής ενότητας.

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 διατυπώνονται από τον Διονύση απόψεις που συνάδουν με τις παραδοσιακές στερεότυπες αντιλήψεις σε παλαιότερες δεκαετίες, αν και ξενίζουν για τα δεδομένα της εποχής μας. Ειδικότερα:

14802-Λύση

- Θεωρεί ότι η εργασία της νύφης του δεν ταιριάζει με την κοινωνική τους θέση (θα ήταν χάσιμο χρόνου να προσπαθήσει τώρα να αναλύσει γιατί έδειχνε αυτές τις τάσεις να ξεπέσει από τη σειρά της. Οι κυρίες δεν πιάνουν δουλειά - κι όσες πιάνουν δουλειά δεν είναι κυρίες).
- Πιστεύει ότι ο κύριος ρόλος και ευθύνη της νύφης του είναι να ασχοληθεί με την ανατροφή του κοριτσιού της ως καλή μητέρα. (Είναι το καθήκον προς την κόρη σου - σύμφωνα; Είσαι πρώτα μητέρα και μετά...).
- Χαρακτηριστικά αναφέρει τον κίνδυνο να στιγματιστεί η κόρη της ως «η κόρη της κεντήστρας», με αποτέλεσμα να συναναστρέφεται με παιδιά χαμηλότερης κοινωνικής θέσης και έτσι δεν πρόκειται να παντρευτεί έναν άντρα της κοινωνικής της θέσης.

Εκτός από τον διάλογο που αποτελεί κύριο εκφραστικό τρόπο με τον οποίο αποτυπώνονται οι απόψεις του Διονύση, η συγγραφέας με την αφήγηση πετυχαίνει να αναπαραστήσει τις εσωτερικές σκέψεις και προθέσεις του. Στην αρχή της σκηνής ο Διονύσης κουνά δύο τρεις φορές το κεφάλι του, με τρόπο που αποδοκιμάζει την πρόθεσή της νύφης του να εργαστεί και να «ξεπέσει από τη σειρά της». Επίσης, η φράση «Ο σκοπός όμως δεν ήταν τι χωρούσε στο νου αυτής της γυναίκας, παρά τι έπρεπε να γίνει» δηλώνει την πρόθεσή του να την μεταπείσει, προκειμένου να μην εργαστεί, ώστε να γίνει αυτό που επιβάλλει η κοινωνική τους θέση και οι συμβάσεις που την προσδιορίζουν.

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ